

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу романських мов ім. М. Зерова

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ
ПОРТУГАЛЬСЬКОГО СЛЕНГУ І ЖАРГОНУ В СЕРІАЛІ «МІСТО БОГА:
БОРОТЬБА ТРИВАЄ»

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу магістратури
освітньої програми
*«Загальний і галузевий усний та
письмовий переклад з португальської
та англійської мов»*
спеціальність – 035. Філологія
Марія Володимирівна ЛЕВКІВ
Науковий керівник:
ас., Андрій БЕРЕЖНИЙ

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри теорії і практики перекладу романських мов ім. М. Зерова

протокол №__ від «__»_____20__ року

завідувач кафедри _____(підпис)

д.філол.н., проф. Ірина СМУЩИНСЬКА

КИЇВ

2025

Зміст

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРТУГАЛЬСЬКОГО СЛЕНГУ І ЖАРГОНУ	9
1.1. Лінгвістичні особливості визначення сленгу та жаргону	9
1.2. Соціокультурний контекст і функції сленгу та жаргону в португальській мові	17
1.3. Типи проблем аудіовізуального перекладу. Основні проблеми перекладу сленгу та жаргону: теорія та практика	20
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БРАЗИЛЬСЬКОГО СЛЕНГУ І ЖАРГОНУ З ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	35
2.1. Відображення кримінального середовища у перекладі: проблеми перекладу реалій у кримінально-драматичному серіалі «Місто Бога: Боротьба триває»	35
2.2. Аналіз особливостей перекладу на українську мову сленгу та жаргону у телесеріалі «Місто Бога: Боротьба триває»	47
2.3. Культурно-лінгвістичні особливості перекладу бразильського сленгу у телесеріалі «Місто Бога: Боротьба триває»	56
2.4. Етнографічний аналіз скрипту телесеріалу «Місто Бога: Боротьба триває» крізь призму мови	61
Висновки до 2 розділу	67
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ І ЖАРГОНУ В ТЕЛЕСЕРІАЛІ «МІСТО БОГА: БОРОТЬБА ТРИВАЄ»	69
3.1. Оцінка адекватності відтворення комунікативної функції сленгових та жаргонних елементів в українському перекладі	69
3.2. Рекомендації щодо вдосконалення перекладу сленгової та жаргонної лексики	77
Висновки до 3 розділу	83
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	89
ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА	102
ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	103
ДОДАТКИ	104

АНОТАЦІЯ

У сучасному кінематографічному просторі відзначається активне використання сленгу, жаргону та обценної лексики, що зумовлює необхідність розробки ефективних перекладацьких стратегій для їх адекватного відтворення мовою перекладу із збереженням культурних особливостей.

Актуальність даного дослідження зумовлена потребою визначення особливостей передачі бразильського сленгу та жаргону на українську мову з урахуванням соціокультурного контексту.

Об'єктом дослідження є бразильський сленг та жаргон, предметом — лінгвокультурні особливості їхнього перекладу на українську мову.

Метою роботи є аналіз особливостей відтворення нестандартної лексики на матеріалі телесеріалу «Місто Бога: Боротьба триває». Для досягнення мети були визначені завдання: характеристика функцій сленгу та жаргону в португальській мові; виявлення перекладацьких проблем при відтворенні нестандартної лексики; аналіз специфіки передачі кримінального середовища в перекладі; дослідження культурно-лінгвістичних особливостей перекладу сленгової лексики серіалу; оцінка адекватності відтворення комунікативної функції сленгу та жаргону.

Теоретико-методологічною базою стали праці українських та зарубіжних науковців, зокрема дослідження лінгвістичних та перекладацьких аспектів нестандартної лексики.

Методологічний апарат дослідження включає описовий метод, аналіз і синтез, порівняльний аналіз, метод лінгвістичної вибірки та практичний перекладацький аналіз. Застосовані методи дали змогу досягти поставлених цілей і виявити релевантні особливості перекладу бразильської сленгової лексики.

Наукова новизна дослідження полягає у здійсненні комплексного аналізу способів передачі бразильського сленгу та жаргону на українську мову на прикладі серіалу, що до цього не було предметом окремого дослідження в

українському перекладознавстві. Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів у навчальному процесі, при підготовці перекладачів художніх творів, а також у подальших наукових розвідках з питань перекладу нестандартної лексики.

Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, загальні висновки та список використаних джерел.

Ключові слова: бразильський сленг, жаргон, переклад, лінгвокультурні особливості, кінематограф, міжкультурна комунікація, методи перекладу.

ABSTRACT

In the contemporary cinematographic space, there is an active use of slang, jargon, and obscene language, which necessitates the development of effective translation strategies for their adequate reproduction in the target language while preserving cultural specificities. The relevance of this study lies in the need to determine the peculiarities of rendering Brazilian slang and jargon into Ukrainian, taking into account the sociocultural context. The object of the research is Brazilian slang and jargon, and the subject is the linguocultural features of their translation into Ukrainian.

The aim of this study is to analyze the peculiarities of reproducing non-standard vocabulary based on the material of the TV series “Cidade de Deus: A Luta Não Para” (City of God: The Fight Continues). To achieve this aim, the following tasks were defined: to characterize the functions of slang and jargon in the Portuguese language; to identify translation challenges in rendering non-standard vocabulary; to analyze the specifics of conveying the criminal environment in translation; to investigate the linguocultural aspects of translating the slang vocabulary of the series; and to evaluate the adequacy of rendering the communicative function of slang and jargon.

The theoretical and methodological basis of the study consists of the works of Ukrainian and international scholars, particularly in the fields of linguistics and translation studies related to non-standard vocabulary. The methodological framework includes the descriptive method, analysis and synthesis, comparative analysis, linguistic sampling method, and practical translation analysis. These methods enabled the achievement of the research objectives and the identification of relevant features in translating Brazilian slang.

The scientific novelty of the study lies in the comprehensive analysis of the methods used to translate Brazilian slang and jargon into Ukrainian, based on the example of the TV series, which had not previously been the subject of separate research in Ukrainian translation studies.

The practical significance of the work is reflected in the possibility of applying the obtained results in the educational process, in the training of translators of literary works, and in further scientific research on the translation of non-standard vocabulary.

The structure of the thesis includes an introduction, three chapters, conclusions to each chapter, general conclusions, and a list of references.

Keywords: Brazilian slang, jargon, translation, linguocultural features, cinematography, intercultural communication, translation methods.

ВСТУП

У сучасному світі простежуємо зниження рівня цензури й відповідно активне використання жаргону, сленгу та обценної лексики у різних сферах життєдіяльності, кінематограф цьому не виключення. Оскільки фільми, серіали перекладаються різними мовами, постає проблема відтворення такої лексики мовою перекладу зі збереженням лінгвокультурних особливостей мови оригіналу. Вирішення цієї проблеми у кожному окремому випадку є важливим, оскільки використання сленгу не лише додає експресивності діалогам, але й є важливою складовою соціокультурного контексту.

Актуальність нашого дослідження зумовлена необхідністю визначення особливостей перекладу нестандартної лексики (сленгу та жаргону), що дозволить забезпечити точність передачі змісту зі збереженням емоційного та культурного відтінку оригіналу з оглядом на культурницько-стилістичні нормативи мови перекладу.

Мета – проаналізувати лінгвокультурні особливості перекладу бразильського сленгу та жаргону з португальської мови на українську на матеріалі серіалу «Місто Бога: Боротьба триває» (порт. “Cidade de Deus: A Luta Não Para”).

Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію наступних **завдань**:

1. схарактеризувати лінгвістичні особливості сленгу та жаргону та визначити їхній соціокультурний контекст і функції в португальській мові;
2. описати основні проблеми перекладу сленгу та жаргону;
3. дослідити відображення кримінального середовища у перекладі: проблеми передачі реалій в серіалі «Місто Бога: Боротьба триває».
4. проаналізувати особливості перекладу на українську мову сленгу та жаргону у творі «Місто Бога: Боротьба триває».
5. виділити культурно-лінгвістичні особливості перекладу бразильського сленгу в серіалі «Місто Бога: Боротьба триває».
6. здійснити етнографічний аналіз скрипту телесеріалу «Місто Бога: Боротьба триває» крізь призму мови.

7. оцінити адекватність відтворення комунікативної функції сленгових та жаргонних елементів в українському перекладі та надати рекомендації щодо вдосконалення перекладу сленгової та жаргонної лексики.

Об'єкт дослідження – бразильський сленг та жаргон.

Предмет дослідження – лінгвокультурні особливості перекладу бразильського сленгу та жаргону.

Теоретико-методологічну базу дослідження становлять праці зарубіжних та вітчизняних науковців. Дослідження нестандартної лексики завжди привертало увагу вітчизняних та зарубіжних мовознавців. Так, у дослідженнях вітчизняних вчених М. Руденко, Л. Ставицької, С. Мірошника, О. Лисенко та інших простежуємо розмежування понять аргю, жаргон та сленг та їх загальнонаукову характеристику. Є. Власов, А. Гудманян, Ю. Плетенецька та інші здійснили детальний аналіз особливостей перекладу сленгу та жаргону. Серед зарубіжних вчених варто виділити праці Р. Мазер Етто, Д. Луччезі, у яких здійснено детальну характеристику португальського сленгу та жаргону.

Методи дослідження. У дослідженні використано теоретичні методи: описовий, аналіз та синтез, порівняння та узагальнення, а також практичні методи лінгвістичного аналізу та вибірки.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше здійснено аналіз лінгвокультурних особливостей перекладу бразильського сленгу та жаргону українською мовою у серіалі «Місто Бога: Боротьба триває».

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його результати можуть бути використані для навчання студентів, що спеціалізуються на філології, літературознавстві та перекладознавстві, а також для викладачів і перекладачів, які працюють у цих галузях.

Апробація.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел (102 позицій). Загальний обсяг роботи - 121 сторінка.

РОЗДІЛ 1

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРТУГАЛЬСЬКОГО СЛЕНГУ І ЖАРГОНУ

1.1. Лінгвістичні особливості визначення сленгу та жаргону

На різних етапах розвитку мови поруч з літературним унормованим словником виникають й лексеми, які становлять нестандартну лексику, до неї належать: арго, жаргон, сленг і табуйований вокабуляр. У нашому дослідженні ми зосередимо увагу саме на жаргоні та сленгу.

Перш за все окреслимо особливості поняття «жаргон». Слово *жаргон* має французьке походження. Науковці висловлюють різні погляди щодо його етимології, яка залишається частково нез'ясованою [45]. Етимологічно слово «жаргон» походить від франц. *jargon* («базікання»), що, ймовірно, через галло-романське *gargone* пов'язане зі значенням «незрозуміла, беззмістовна мова» [1, с.125]. О. Д. Міхельсон (1870 р.) пов'язував це слово з французькою лексемою *jars* («гусак»), а О. Доза (1938–1954 рр.) виводив його з дієслова *gargouiller* («булькати, дзюрчати»).

Термін *жаргон* певною мірою пов'язаний із поняттям професійних жаргонізмів і частково професіоналізмів. Це слова чи словосполучення, які використовуються у мовленні представників певних професій і слугують неофіційними заміниками офіційних термінів. Наприклад, у сфері медицини лікарі часто використовують специфічні скорочення або неофіційні назви хвороб і процедур, у програмуванні існують власні сленгові вирази для позначення певних технічних процесів, а в журналістиці та військовій справі є свої унікальні терміни, зрозумілі лише вузькому колу спеціалістів [1, с.126], [45].

У сучасній лінгвістиці – це слово частково втратило знижене, оцінне забарвлення, проте все ще не має цілком однозначного застосування. Жаргон вирізняється характерною лексикою та фразеологічними зворотами, а також застосуванням специфічних словотвірних засобів, проте не формує самостійної фонетичної чи граматичної системи.

Найбільш обґрунтованою видається класифікація жаргонної лексики, – запропонована Л. Ставицькою:

1. за професійною ознакою;
2. за соціальним статусом;
3. за спільними інтересами чи вподобаннями;
4. за віковою ознакою;
5. класові жаргони [32], [50, с. 93].

О. Лисенко стверджує, що жаргонізмам характерна виразність, яка може мати як позитивний, так і негативний відтінок. Вони виникають спонтанно на основі вже існуючих слів і часто виступають як синоніми у формі перифраз чи евфемізмів, які не обов'язково пов'язані з певною діяльністю. Формування жаргонної лексики відбувається за рахунок запозичень з інших мов, просторіччя, діалектів і різноманітних словотворчих процесів. Серед таких процесів поширеними є фонетичні зміни, які створюють схожість між первісною назвою та її модифікованою формою, використання суфіксів, безафіксні способи, усичення, а також заміна одного поняття іншим на основі подібності чи спільних ознак [34], [35].

У свою чергу М. Руденко зазначає, що жаргон виникає завдяки соціально-психологічній єдності його носіїв – молоді, які вирізняються «емоційною насиченістю», максималізмом, власними уявленнями про життєві цінності та норми поведінки. Їм властиві особливий стиль і манери, що охоплюють зовнішній вигляд, одяг, жести, а також сильне почуття солідарності та «групового духу». Жаргон водночас слугує символом приналежності до цієї соціальної групи, показником її унікального мовного вираження та лінгвістичним відображенням субкультури [46], [47], [48]. Дослідниця виділяє такі характерні риси жаргонної лексики:

1. належність до певної соціальної групи;
2. тематичну спрямованість;
3. нестабільність і мінливість, які водночас поєднуються з певною стійкістю;
4. у деяких випадках – регіональну специфіку;

5. багатозначність;
6. позитивний емоційний заряд;
7. емоційність, експресивність і гумористичність;
8. взаємодію з іншими формами мови;
9. взаємопроникнення різних видів жаргонів, зокрема вплив злодійського жаргону на інші;
10. розширення сфер використання жаргону, наприклад, у художній літературі [45, с. 123].

Термін *сленг* має англійське походження і займає особливе місце серед соціальних діалектів англійської мови. Однак до сьогодні навколо поняття *сленг* і його етимології зберігається термінологічна плутанина. Ф. Гроуз (1785 р.) вважав, що слово *slang*, подібно до *cant*, походить від таємної мови мандрівних жебраків-ромів. Натомість Дж. К. Хоттен визначав *сленг* як дуже вульгарну, простонародну, яскраву розмовну мову, яка постійно змінюється та використовується представниками різних соціальних класів. Він підкреслював її безавторський характер і те, що вона використовується для обману, лайки, зловживань і вуличного вульгарного гумору [68, с.34]. У своєму розумінні *сленгу* Хоттен зробив значний крок уперед порівняно з Ф. Гроузом (1785 р.), який трактував термін як синонім *кенту*.

Ю. Берлінський зауважує, що у XIV столітті в Англії вже існували явища, подібні до *сленгу*, хоча тоді вони мали інші назви, найчастіше *cant*. Спочатку термін *сленг* позначав жаргон британських злочинців, а з 1802 року його почали використовувати для професійних жаргонів. У 1818 році *сленг* став застосовуватися для опису розмовної мови, що виходить за межі літературної норми, включає неологізми та слова у специфічних значеннях.

Датування терміну *сленг* зафіксовано у *Великому оксфордському словнику*, де зазначено, що вперше він був засвідчений у 1756 році зі значенням «мова низького або вульгарного типу». Ф. Гроуз у 1785 році впровадив термін *slang* як синонім до *cant*, зазначивши: *slang – cant language*.

Зокрема, термін *сленг* поширений у багатьох мовах. Х. Менкен (1960 р.) наводить приклади його вживання в німецькій, французькій і шведській мовах. У слов'янські мови цей термін потрапив з англійської [68, с. 34]. В англійській мові *slang* протягом свого існування зазнавав змін і трансформацій.

М. Ткачівська зазначає, що молодіжному мовленню властиві гротескне перебільшення, ризикований жарт та розкутість, що відображають сміливість і відвертість підлітків, їхню схильність до узагальнень. Вона також вказує на постійний процес формування сленгової лексики, що зумовлений зміною поколінь [58, с. 115].

Німецький дослідник Г. Бауманн (1887 р.) розширив уявлення про *сленг*, включивши до нього кокні (лондонський міський напівдіалект, певна аналогія українського суржику) і римований сленг, демонструючи ширше бачення цього поняття порівняно з Хоттеном (1859 р.). Зокрема, римований сленг, поширений серед жителів Лондона, передбачав використання спеціальних словосполучень, у яких одне слово замінювалося на інше за принципом рими, що робило спілкування незрозумілим для непосвячених.

О. Шапочкіна зазначає, що до характерних рис молодіжного сленгу дослідники відносять такі особливості:

1. Відкритість – розвиток молодіжного сленгу значною мірою залежить від екстралінгвальних факторів, таких як високий рівень розвитку суспільства, зміни в соціальних відносинах, науково-технічний прогрес, мистецтво та загальний розвиток людства.

2. Швидкоплинність – терміни і вирази, які є актуальними на певному етапі, швидко втрачають свою популярність і виходять з ужитку. Також помітна вікова неоднорідність серед носіїв сленгу, що обумовлено збільшенням тривалості періоду «молодості» в житті сучасної людини.

3. Вторинність – сленг часто виступає як альтернативна або неформальна назва вже існуючих речей або явищ, замінюючи стандартні терміни синонімічними варіантами [61, с. 140-141].

Також варто зазначити, що сленг зазвичай контрастує з офіційною мовою і є зрозумілим лише для обмеженого кола осіб, які належать до конкретної соціальної чи професійної групи, що ввела певне слово або вираз у свій мовний обіг [28, с. 211]. Ці вирази часто використовуються для внутрішньої комунікації в рамках групи і не завжди доступні для розуміння зовнішнім слухачам.

Загалом молодіжна мова (сленг) розглядається як соціальний діалект, який формується молодими людьми як прояв їхнього бажання протистояти не лише старшому поколінню, а й усталеним соціальним системам. Основною причиною використання молодіжного сленгу є прагнення молоді до самоствердження та визначення власної ідентичності [33, с. 95].

У визначенні сленгу часто використовуються два основні поняття: *загальний сленг (general slang)* і *спеціальний сленг (special slang)*. Дж. К. Хоттен (1860 р.) розрізняв сленг, характерний для всіх соціальних верств, а також сленг, притаманний окремим професіям, заняттям і групам. Про появу *загального сленгу (general slang)* згадували також А. Баррер і Ч. Г. Леланд (1889 р.) [1].

Дж. Гріног і Г. Кіттрідж визначають сленг як сукупність лексем, які виникають у розмовному мовленні, характеризуються нестійкістю, відсутністю кодифікації, а іноді й хаотичністю. Ці лексичні одиниці відображають суспільну свідомість представників певних соціальних або професійних груп. Сленг розглядається як навмисне використання елементів загальнолітературної мови в розмовному стилі з метою створення ефекту новизни, незвичності чи відходу від усталених зразків. Він точніше передає настрій мовця, надає його висловлюванням конкретики, жвавості, виразності, точності, образності та лаконічності, а також допомагає уникнути штампів і кліше. Для цього активно застосовуються стилістичні прийоми, такі як метафора та метонімія [18].

Загальний сленг визначається як відносно стійкий елемент нецензурної лексики та фразеології, який широко використовується і є загальнозрозумілим в живому розмовному мовленні певного періоду. Він може містити фонетичні, морфологічні та синтаксичні особливості, є неоднорідним за генетичним складом і ступенем наближення до літературної мови [56, с. 66]. Загальний сленг

має яскраво виражений емоційно-експресивний та оцінювальний характер, часто виступаючи як форма протесту чи глузування проти соціальних, етичних, естетичних та мовних норм і авторитетів [21, с. 149]. Інколи його визначають як сукупність сленгізмів, що проникли в загальний вжиток з різних професійних і соціальних груп, але навіть у загальному вжитку вони залишаються поза межами літературної мови, хоча деякі з них можуть поступово втрачаючи властивості сленгу і з часом проникати в літературну мову.

Спеціальний сленг, у свою чергу, має власну особливу лексику і фразеологію, характерну для соціальних жаргонів, професійних говорів або аргослужбового світу [3], [6]. Цей вид сленгу використовується обмеженими соціальними та професійними групами, і тому його часто позначають термінами, такими як «жаргон», «професійний сленг», «арго» тощо.

Сленг є лексичною системою, властивою різним соціальним, професійним і віковим групам, об'єднаним спільними інтересами та діяльністю [31, с. 81]. У вужчому значенні сленг часто асоціюється з віковими групами, особливо молоддю, через що найпоширенішими є поняття молодіжного та студентського сленгу. Лексика цієї категорії характеризується експресивністю, гумором, дотепністю, іронічністю, багатством синонімії, творчістю, а також може мати згрубіле, зневажливе чи презирливе емоційне забарвлення. Водночас вона може бути співвідною з нейтральною лексикою та розмовно-побутовою чи народною мовою. Сленг зазвичай не є спеціалізованим або цілеспрямованим засобом кодування, тому його одиниці, як правило, є відкритими, загальновідомими або легко зрозумілими з контексту та етимології.

Лексичний склад сленгу включає запозичення з інших мов, просторіччя, діалекти, а також утворення через різні способи лексичної, семантичної та синтаксичної деривації.

Ставицька Л. О. виділяє такі особливості сленгу:

1. широке використання метафор, які демонструють творчий характер молоді;

2. стислість і лаконічність, що дозволяє замінювати розгорнуті речення, часто перевантажені інформацією, лаконічними виразами;
3. відображення сучасних реалій життя молоді;
4. застосування вульгаризмів, згрубілих форм, зневажливої та нецензурної лексики, лайливих слів;
5. дотепність і гумор, характерні для сленгових виразів [50].

Вчені пропонують розглядати сленг як розмовні слова і вирази з грубуватим або жартівливим емоційним відтінком, які не є прийнятими в літературній мові. Сленгізми – це виразні, здебільшого іронічні слова, що використовуються для створення нових найменувань для деяких речей, які часто є темою обговорення. Зазвичай сленгізми мають дещо вульгарне, цинічне чи різке забарвлення, і часто висвітлюють об'єкт мовлення через призму безцеремонного глузування.

Загалом погляди лінгвістів щодо цього питання та його основних особливостей можна узагальнити, виокремивши такі характерні риси сленгу:

- Сленг є лексичним явищем.
- Сленг виникає і використовується переважно в усному мовленні.
- Сленг має більш або менш виражене фамільярне забарвлення в більшості своїх слів та виразів, що обмежує стильові рамки його використання.
- Емоційне забарвлення сленгових слів і виразів різноманітне (жартівливе, іронічне, глузливе, зневажливе, презирливе, грубе, а іноді й вульгарне).
- Сленг є нелітературною мовою (інтердіалектною, напівдіалектною, неформальною, субстандартною, професійною).
- Сленг – це розмовний варіант професійної мови; жаргон.
- Сленг – це групова говірка.
- Сленг є варіантом лексичних норм.
- Сленг – це нелітературна, субстандартна, емоційно забарвлена лексика [8].

Зокрема, сучасні лінгвісти виділяють до сленгу такі категорії слів і словосполучень:

1. Слова, що належать до злодійського жаргону.
2. Розмовні слова (колоквіалізми).
3. Образні слова та вирази.
4. Аббревіатури.
5. Діалектизми.
6. Професіоналізми.
7. Випадкові утворення (оказіоналізми).
8. Слова, утворені шляхом конверсії.
9. Звичайні слова та словосполучення літературної англійської мови, що іноді відносяться до сленгу.
10. Контекстуальні значення слів, які виникли завдяки застосуванню окремих стилістичних прийомів (іронії, парафрази тощо).

Зважаючи на ці категорії, ознаками сленгу є легковажність, яскравість, ексцентричність, гротескність, новизна та гострота.

Згідно з дослідженнями С. Кеммер, сутнісні характеристики сленгу можна поділити на: загальні, групові, семантичні, формальні та додаткові характеристики [37].

Отже, лінгвісти трактують сленг як мову спілкування окремих груп осіб з певною вульгаризацією та експресивністю. Щодо жаргону, то його окреслюють як особливий мовний різновид, що використовується певною соціальною або професійною групою для вираження специфічних понять, емоцій чи відносин. Жаргон є яскраво експресивним і часто характеризується наявністю метафоричних, іронічних або гумористичних елементів. Функціями жаргону і сленгу є створення групової ідентичності та забезпеченні неформального спілкування між членами цієї групи.

1.2. Соціокультурний контекст і функції сленгу та жаргону в португальській мові

Сленгова лексика будь-якої мови, у тому числі й португальської, спочатку фіксується в певних групах як лексичний ресурс для вираження їхніх цінностей, а потім, поширюється серед ширшого кола мовців.

Сленгові слова свідчать, що часто існує інший спосіб передачі бачення світу, в якому існує певна група, інший регістр мовлення, за допомогою якого відбувається спілкування у спільноті, члени групи розуміють, що має на увазі інший, коли вживає певне слово. Окрім того, сленг може слугувати засобом емоційного забарвлення мовлення, підкреслюючи ставлення мовця до теми розмови чи співрозмовника. Він також сприяє економії мовних засобів, дозволяючи швидше передавати інформацію за допомогою коротких і ємних виразів.

Сленг (*gíria*, *gíria* або *geringonça*) – це терміни, що використовуються в португальській мові для позначення спеціальної лексики злочинців, лексики різних професій, лексики співаків фаду, контрабандистів, вуличних хлопців та інших людей сумнівної репутації, які в такий спосіб намагаються не бути зрозумілими немаргінальному суспільству. Крім того, ці ж самі назви також даються спеціальній термінології певної професії, а передусім набору специфічних термінів, часто комічного характеру, що використовуються певними соціальними групами, такими як студенти, актори, художники, муляри, друкарі, військові.

Спорідненість між первісним значенням слова «сленг» і значенням слова «жаргон» означає, що, принаймні, неспеціалістам важко розрізнити їх, тим більше, що обидва вони підпадають під категорію «народної мови», *lato sensu*, і в цьому полягає пояснення того, що Альберто Бесса включає ці терміни в назву свого словника: “*A gíria português: esboço de um dicionário de “calão.”*” Ця «народна мова» рясніє табу, евфемізмами, а також упередженнями та оціночними судженнями – рисами, які також лежать в основі португальського сленгу та ідіом [69].

За твердженням Л. Рібейро Де Карвальйо, на загал у португальській культурі використання сленгу асоціюється зі злочинним світом. Злочинці є не просто членами конкуруючих спільнот, вони ідентифікують чужого як потенційного суперника на основі суб'єктивного позначення, яке вони приписують значенням слів. Саме сленг в португальській мові є елементом ідентифікації та самоствердження, що відрізняє мовця від інших груп суспільства [66].

Дослідниця наводить такий приклад сленгу у португальській мові: “*no miolo*” – «м'якушка» – у словнику пояснюється як «внутрішня частина хліба; внутрішня частина деяких фруктів з твердою або товстою шкіркою; мозок, мозкова маса». Це слово пройшло сленговий процес, і в мові наркоторговців також набуває значення внутрішньої частини, але внутрішньої частини спільноти, в якій вони панують.

Ще одне слово, яке стало сленгом серед наркоторговців, – прикметник «важкий», який у словнику набуває значення «який багато важить; з надмірною вагою», але в їхній мові це пов'язано з возвеличенням сили вогнепальної зброї. Так, коли хтось каже “*nós tá pesadão*” (sic), серед торговців людьми мається на увазі, що він не те, що важкий, а скоріше має багато зброї, наркотиків і всіх інших елементів. Сказати, що це «важкий» для наркоторговців-конкурентів, також є характеристикою влади, зрештою, цей сленг використовується як механізм образи.

На думку Л. Рібейро Де Карвальйо, використання сленгу, свідчить про соціальну стратифікацію та маргіналізацію наркоторговців Ріо-де-Жанейро. Ця соціальна класифікація, що знаходить своє відображення у мові, породжує упередження щодо мовця.

Загалом, сленг як групова лексика також існує серед найрізноманітніших соціальних груп, доти, доки він може бути ідентифікаційним знаком цих груп [66].

Португальські ЗМІ та суспільство сприймають сленг, що походить з глибинки, як мову низького престижу, оскільки він пов'язаний з мовою

неосвіченої молоді. Оскільки диференційована лексика свідчить про деградацію, ЗМІ використовують її для опису кримінальних дій, що спричиняє негативний ефект на читача, посилює упередження та збільшує дискримінацію через вживання сленгових лексем та виразів. Ненависть, яку суспільство відчуває до злочинців, у поєднанні з мовними упередженнями, віддаляє державу від політики, спрямованої на райони, де домінують наркоторговці. Мова є одним з головних інструментів комунікації, а дистанціюватися від розуміння мовних варіацій, які вона представляє, означає дистанціюватися від людей, які нею послуговуються, і, отже, маргіналізувати їх.

Кримінальні спільноти португаломовних країн використовують мову у своїх інтересах і оформлюють свої стосунки за допомогою сленгу, який використовується, як лайка з інтонацією, що підкреслює силу, могутність та авторитет, з метою залякати співрозмовника. Відповідно відносити особу, яка використовує той чи той сленг до криміналу не є справедливо [66].

Р. Мазер Етто, аналізуючи португальський сленг, зауважує, що він «не є самостійною мовою, а паразитуючою формою загальної мови», і його найбільші зміни відбуваються в семантичному аспекті завдяки використанню метафор, а однією з його основних характеристик є тематизація людських проблем і занепокоєння щодо повсякденного життя мовців. У португальській мові сленги та їхні носії зазвичай піддаються стигматизації і опиняються на узбіччі суспільства. Ув'язнені, портові робітники, озброєні злочинні угруповання, безхатьки, наркомани, наркодилери, любителі репу та фанку – це лише кілька прикладів груп, які використовують сленг як форму повсякденного спілкування і в кінцевому підсумку соціально ідентифікуються за їхньою мовою [69].

Типово у португальській мові найпродуктивнішими і найвпливовішими групами, що продукують сленг, є маргінали, богема, танцюристи самби, футболісти і журналісти.

Д. Луккесі виділяє основні способи творення португальського сленгу:

1) приглушення фонем – одним із способів скорочення слова є приглушення початкових фонем, що є більш поширеним у Бразилії, ніж у Португалії: (al)cagiieta, – cagüetar, – cagüetagem, В: delator, delatar, delação.

2) редукція кінцевих фонем: dvoga, por advogado.

3) в португальській експресивним є утворення пропарокситонів, а також тих, що пов'язані зі зміщенням наголосу, як, наприклад, Lísbia (Лісабон) [67].

Отже, сленг та жаргон у португальській мові сприймаються як мова спільнот, що мають проблеми з законом, здебільшого наркаторговців. Зокрема, типовим є й те, що осіб, які активно послуговуються сленгом більшість соціальних груп сприймає негативно, вважаючи їх пов'язаними з різноманітними правопорушеннями, а також як вихідців з нетрів, тобто людей низького соціального становища.

1.3. Типи проблем аудіовізуального перекладу. Основні проблеми перекладу сленгу та жаргону: теорія та практика

Аудіовізуальний переклад (АВП) є складною й багатогранною сферою перекладацької діяльності, яка охоплює переклад фільмів, телесеріалів, відеоігор, реклами та інших медійних продуктів. У цій галузі переплітаються вербальні, візуальні та аудіальні коди, що створює унікальні виклики для перекладачів. Як зазначає П. Забальбеаскоа, аудіовізуальний текст є мультимодальним за своєю природою, оскільки об'єднує текст, звук і зображення, кожен з яких взаємодіє з іншими напівсамостійно, але водночас у комплексі [73, с. 21–38]. Отже, проблеми, що виникають під час перекладу аудіовізуального матеріалу, є багатшаровими й стосуються не лише лінгвістичних аспектів, але й аспектів культури, семіотичних та технічних.

Одним із найбільш очевидних типів проблем у сфері аудіовізуального перекладу є лінгвістичні труднощі. Особливість аудіовізуальних текстів полягає у тому, що вербальна компонента у них інтегрується із візуальними та аудіальними елементами, утворюючи єдине семіотичне ціле. Отже,

перекладачеві необхідно не тільки передавати зміст вихідного тексту, але й враховувати його синхронізацію з візуальним рядом і звуковим оформленням. Як зазначає П. Забальбеаскоа, мова в аудіовізуальних продуктах часто виконує не тільки інформаційну функцію, але й емоційну, прагматичну та фатичну, що ускладнює завдання перекладу [73, с. 21–38].

Однією з основних лінгвістичних проблем є передача ідіоматичних виразів. Ідіоми відображають специфіку культури мовної спільноти, і їхній буквальный переклад зазвичай не передає справжнього значення. В аудіовізуальному перекладі це особливо критично, оскільки час на сприйняття обмежений, і глядач повинен одразу розуміти зміст репліки. У разі недоречного буквального перекладу ідіоми виникає ризик втрати або спотворення комунікативного ефекту. Тому перекладач повинен вдаватися до пошуку функціональних аналогів, здатних передати основне смислове навантаження без втрати природності.

Ще однією лінгвістичною проблемою є передача сленгу, жаргону та просторіччя. У сучасному кінематографі і телепродукції така лексика використовується для характеристики соціального статусу персонажів, їхньої належності до певної вікової, професійної або етнічної групи. Перекладач повинен обрати відповідну стратегію: або передавати ці елементи через наявні у мові перекладу засоби збереження відповідного колориту, або адаптувати їх, щоб уникнути непорозумінь серед цільової аудиторії. Наприклад, передача кримінального жаргону або молодіжного сленгу може вимагати особливої обережності, оскільки прямі еквіваленти іноді відсутні або мають іншу конотацію.

Особливо складною видається проблема перекладу реалій – предметів, явищ або понять, специфічних для культури вихідної мови. Зустрічаючись у діалогах персонажів або в контексті сюжету, реалії часто вимагають коментування, транскрибування або заміни аналогами, що є знайомими для глядача цільової культури. Водночас перекладач має враховувати обмеження формату: у субтитрах надмірне пояснення може перевантажити текст і знизити

швидкість сприйняття, а в дубляжі – порушити ритмічну або синхронізовану структуру діалогу.

Граматичні й синтаксичні труднощі також становлять суттєвий аспект лінгвістичних проблем. Різні мови мають свої специфічні граматичні конструкції, які можуть не мати прямих аналогів у цільовій мові. Зокрема, мови з флективною структурою (наприклад, українська) відрізняються від аналітичних мов (таких як англійська або португальська) не тільки морфологічними особливостями, але й синтаксичними моделями побудови речень. При адаптації діалогів для субтитрування або дубляжу перекладач мусить стискати або перефразовувати висловлювання, зберігаючи їхній зміст та емоційний тон.

Крім того, прагматичний аспект мови вимагає особливої уваги під час аудіовізуального перекладу. Прагматика включає такі елементи, як мовленнєві акти (прохання, вибачення, накази), стилістичні відтінки, рівень ввічливості, гумористичні або саркастичні інтонації. В аудіовізуальних творах порушення прагматичної відповідності може призвести до зміщення характеру персонажа або порушення логіки розвитку сюжету.

З огляду на специфіку аудіовізуального тексту, слід також згадати про особливості темпу мовлення. В оригіналі актори можуть використовувати пришвидшене мовлення, елізії, недомовленості або скорочення, що ускладнюють точну передачу змісту в перекладі. У процесі субтитрування додатковим чинником є необхідність узгодити тривалість репліки з можливостями читання глядача: зазвичай враховується середня швидкість читання близько 150–180 слів за хвилину.

Таким чином, лінгвістичні проблеми аудіовізуального перекладу є комплексними і вимагають від перекладача не тільки глибокого знання вихідної та цільової мов, а й розуміння елементів культури, прагматичних особливостей спілкування, специфіки жанру та аудиторних очікувань. Компетентний переклад передбачає творчий підхід до вирішення лінгвістичних проблем із одночасним дотриманням вимог технічного формату аудіовізуального продукту. Як

підкреслює С. Зайченко, кінодискурс як мультисеміотична структура вимагає від перекладача особливої майстерності у поєднанні лінгвістичної точності із візуальним та емоційним сприйняттям тексту [72].

Проблеми культури виникають тоді, коли певні концепти, соціальні норми, традиції або поведінкові моделі, властиві культурі оригіналу, не мають культурницьких відповідників у цільовій аудиторії. Ці труднощі можуть стосуватися реалій, соціальних звичаїв, релігійних практик, специфічних алузій або ж стереотипів.

Важливим аспектом адаптації розбіжностей у культурах є баланс між екзотизацією та натуралізацією. Надмірна локалізація може зруйнувати автентичність твору, а повне збереження оригінальних реалій може ускладнити сприйняття продукту цільовою аудиторією. Як зазначає Дж. Веро, при створенні аудіодискриптивних перекладів також доводиться враховувати відмінності у культурі, щоб максимально ефективно передати зміст для різних аудиторій [71].

Технічні обмеження в аудіовізуальному перекладі зумовлені особливостями формату тексту. У випадку субтитрування слід враховувати обмеження на кількість символів у рядку, кількість рядків, швидкість читання тощо. У дубляжі переклад має відповідати синхронності руху губ акторів (так звана «ліпсинхронізація»), що вимагає ретельного добору слів та інтонаційних моделей.

Крім того, виникають проблеми зі збереженням ритму, музичних вставок, звукових ефектів і спецефектів. Іноді перекладачеві потрібно скорочувати або змінювати текст, аби він вкладався у визначені технічні рамки без втрати змісту.

Семіотичний аспект аудіовізуального перекладу полягає у взаємодії різних знакових систем: вербальної, візуальної та аудіальної. Перекладач має враховувати не тільки текстовий матеріал, а й невербальні елементи, такі як міміка, жести, кольорові рішення, монтажні прийоми тощо. Часто текст супроводжується емоційною експресією, яку важливо передати засобами перекладу.

Наприклад, зміст репліки може змінюватися залежно від виразу обличчя персонажа чи музичного супроводу сцени. П. Забальбеаскоа звертає увагу на те, що у випадку аудіовізуального тексту інформація часто передається одночасно кількома каналами, тому переклад не може розглядатися лише як трансформація мовного змісту [73, с. 21–38].

Переклад гумору в межах аудіовізуального перекладу є одним із найскладніших завдань, що постають перед перекладачем. Це зумовлено особливою природою гумору як соціокультурного феномену, який часто базується на мовній грі, алюзіях, стереотипах, ситуативних обставинах і реаліях. Як зазначає П. Забальбеаскоа, гумор має багаторівневу структуру, де комічний ефект залежить як від вербального компонента, так і від візуальної чи аудіальної підтримки [73, с. 21–38].

Однією з головних проблем є передача гри слів. Багато жартів базуються на омонімії, паронімії або подвійних значеннях слів, що мають специфічні лексичні або фонетичні особливості в мові оригіналу. Часто неможливо віднайти повний еквівалент у мові перекладу, оскільки збіг форм і значень у різних мовах є рідкісним явищем. У таких випадках перекладачеві доводиться або адаптувати жарт, створюючи нову гру слів відповідно до норм цільової мови, або шукати функціональний аналог, що зберігає комічний ефект.

Іншою суттєвою проблемою є гумор, що ґрунтується на алюзіях. Жарти часто апелюють до знання конкретних історичних подій, телепередач, знаменитостей або явищ популярної культури, що можуть бути невідомими або незрозумілими аудиторії перекладу. У таких випадках перекладач має ухвалити рішення щодо ступеня адаптації: зберегти оригінальну алюзію із ризиком її нерозуміння або замінити її на аналогічну реалію, яка буде ближчою до досвіду цільової аудиторії. Дослідження Дж. Веро вказує на те, що під час перекладу аудіодискриптивних текстів гумористичні відсилки вимагають особливої обережності, оскільки зміна культурного контексту може радикально змінити сприйняття сцени [71].

Складнощі також виникають у перекладі ситуативного гумору, що базується на особливостях розвитку сюжету, жестах, міміці або інших невербальних компонентах. Тут важливо враховувати семіотичну цілісність сцени: вербальний текст часто є лише частиною загальної комічної ситуації. Невдала передача текстового компоненту може зруйнувати загальний комічний ефект сцени, знижуючи її емоційний вплив.

Особливої уваги заслуговує проблема гумору з табуйованими темами, що містить грубі, сексуальні або політично чутливі висловлювання. У таких випадках перекладач має визначити ступінь допустимої цензури, виходячи з норм цільової культури і вимог замовника. Надто буквальний переклад може шокувати аудиторію або призвести до негативної реакції, тоді як надто обережна адаптація може позбавити текст його характерного колориту.

Серед перекладацьких стратегій, застосовуваних для подолання цих проблем, виділяють транспозицію (заміна одного типу гумору іншим), функціональну еквівалентність (відтворення ефекту сміху замість буквального перекладу), компенсацію (додавання гумористичних елементів в іншій частині тексту) та описову заміну (пояснення жарту замість його дослівного передавання). Як наголошує С. Зайченко, кінодискурс має забезпечувати цілісне сприйняття змісту, тому збереження емоційної інтенції гумору є пріоритетним завданням перекладача [72].

Таким чином, переклад гумору у сфері аудіовізуального перекладу вимагає високого рівня лінгвокультурної компетентності, творчого підходу та глибокого розуміння як вихідного, так і цільового контексту. Завдання перекладача полягає не лише у передачі змісту, а й у збереженні або відтворенні комічного ефекту, що забезпечує повноцінне сприйняття аудіовізуального твору глядачем.

Етичні проблеми посідають важливе місце серед викликів, що постають перед перекладачем в аудіовізуальній сфері. У сучасному глобалізованому медіапросторі питання відповідальності перекладача перед аудиторією, дотримання етичних норм і забезпечення коректності змісту набувають особливої актуальності. Етичні дилеми виникають переважно у випадках, коли

оригінальний текст містить обценну лексику, сцени насильства, прояви расизму, сексизму, ксенофобії або інші елементи, що можуть суперечити суспільним нормам або бути образливими для окремих груп глядачів.

Однією з головних етичних проблем є питання передачі ненормативної лексики. У багатьох країнах існують певні законодавчі обмеження або стандарти мовлення, які регламентують використання лайливої чи образливої лексики в публічному просторі. Відтак перекладач опиняється перед дилемою: або зберегти автентичність тексту, передаючи обценні вислови відповідниками у мові перекладу, або ж пом'якшити їхній зміст відповідно до мовних норм і очікувань аудиторії. Як зазначають дослідники, рішення щодо перекладу ненормативної лексики має враховувати жанр аудіовізуального продукту, його цільову аудиторію та культурний контекст сприйняття [71].

Іншим важливим аспектом є переклад культурно чутливих тем, зокрема тих, що стосуються релігії, етнічної ідентичності, сексуальної орієнтації чи політичних переконань. У таких випадках перекладач повинен бути обачним, щоб не допустити викривлення змісту або ненавмисної образи певних соціальних груп. Часто постає питання про необхідність використання евфемізмів, пояснювальних коментарів або навіть редагування контенту, що, своєю чергою, викликає дискусії про допустимі межі перекладацького втручання в авторський текст.

Особливу увагу заслуговує проблема цензури. У деяких випадках продюсерські компанії або замовники вимагають видалення або змінення певних елементів змісту з міркувань комерційної доцільності чи відповідності нормативним стандартам мовлення. Перекладач, опинившись у такій ситуації, змушений балансувати між професійною етикою, яка передбачає збереження авторського задуму, і вимогами замовника або регуляторних органів. Зазвичай це призводить до компромісних рішень, що враховують специфіку конкретного проєкту і цільову аудиторію.

Крім того, слід зазначити проблему репрезентації. Перекладачі відіграють важливу роль у формуванні образів різних культур, соціальних груп та ідеологій

у свідомості глядачів. Викривлений або стереотипний переклад може сприяти поширенню хибних уявлень і упереджень, що суперечить принципам етичної відповідальності. Як наголошує П. Забальбеаскоа, перекладачі аудіовізуального контенту повинні усвідомлювати свій вплив на процес міжкультурної комунікації і прагнути забезпечити об'єктивне й неупереджене відтворення змісту [73, с. 21–38].

Нарешті, важливим етичним питанням є прозорість перекладу. Глядач має право знати, чи змінювався текст у процесі перекладу, чи були внесені адаптації або цензурні корективи. У деяких випадках, особливо в документальних фільмах або стрічках, що висвітлюють соціально значущі теми, етичним обов'язком перекладача є забезпечення максимальної точності і збереження достовірності матеріалу.

Таким чином, етичні проблеми в аудіовізуальному перекладі є комплексним явищем, яке охоплює питання лексичної вибірки, чутливості в аспекті культури, репрезентації, відповідальності перед замовниками і глядачами. Вирішення цих проблем вимагає від перекладача не лише високої професійної компетенції, але й глибокої етичної рефлексії, що дозволяє зберігати баланс між авторським задумом, культурними особливостями і суспільними очікуваннями.

Аудіовізуальний переклад є однією з найбільш динамічних і складних галузей перекладу, що вимагає від перекладача не лише глибокого знання мов і культур, а й уміння працювати з технічними, семіотичними та етичними аспектами тексту. Виявлення та аналіз основних типів проблем аудіовізуального перекладу дозволяє сформулювати адекватні стратегії перекладу, що сприяють збереженню якості сприйняття кінцевого продукту аудиторією. Важливою тенденцією сучасного аудіовізуального перекладу є прагнення до балансу між точністю і локалізацією, що зберігає оригінальну цінність твору і робить його доступним для широкого глядача.

Дослідження різних пластів лексики є вельми актуальним для теорії та практики перекладу. Особливий інтерес для лінгвістів викликає переклад

лексики, яка виконує переважно експресивну функцію, адже такі слова і вирази нерідко містять оцінні характеристики та специфічні культурницькі конотації. Переклад експресивної лексики, зокрема сленгу, діалектизмів та фразеологізмів, потребує не лише глибокого знання мови-оригіналу, а й розуміння контексту, соціальних норм та комунікативної ситуації. Лінгвісти та перекладачі зіштовхуються з труднощами при перекладі мовних особливостей у текстах художньої літератури, публіцистики, кінодіалогах чи навіть при неформальному спілкуванні. Від правильного підбору еквівалентів залежить не лише точність змісту, а й збереження стилістичного забарвлення, настрою та авторського задуму. У деяких випадках можливим є використання адаптованих виразів або навіть створення нових відповідників у цільовій мові, що робить перекладацьку діяльність творчим процесом.

Є. Власов зазначає, що питання використання ненормативної лексики у перекладі є складним, оскільки «надруковане слово за кордоном і надруковане слово у нас – це зовсім різні явища». Зокрема, дослідник звертає увагу на думку Л. Білосоревича, який займається дубляжем голлівудських фільмів й вказує на суперечливість підходу до перекладу «без купюр». На його думку, використання ненормативної лексики у перекладі потребує високого рівня внутрішньої культури, інакше текст ризикує перетворитися на епатажний набір грубої лексики [9].

Є. Власов стверджує, що сьогодні літературний переклад не підлягає жорсткій цензурі і перекладати можна практично без обмежень, проте постає наступна проблема. Багато перекладачів, побоюючись грубої вульгарності, уникають використання сленгової лексики у своїх текстах. Водночас трапляються випадки некритичного, невваженого перекладу такої лексики без урахування численних факторів, що визначають специфіку кожної лексичної одиниці, таку як семантика, сфера вживання, рівень стилістичної зниженості у мові оригіналу та ступінь експресивності в контексті [9].

Загалом іноземні мови, подібно до української, характеризуються багатством розмовної та стилістично зниженої маркованої лексики й мають

значну кількість синонімічних рядів сленгізмів і жаргонізмів, які можуть слугувати взаємозамінними відповідниками у процесі двостороннього перекладу.

Водночас, зрозуміло, що між мовами існують певні відмінності. По-перше, це стосується кількості синонімічних компонентів, що утворюють один лексичний ряд. По-друге, різниться сила емоційного забарвлення, яка впливає на прийнятність або неприйнятність використання конкретної одиниці в певному середовищі. По-третє, знижена лексика є надзвичайно динамічною: вона швидко змінюється, застаріває та виходить з активного вжитку.

Крім того, розбіжності у прагматичних компонентах значень слів, що мають схожі лексико-семантичні варіанти, призводять до відмінностей у лексико-семантичному варіюванні цих одиниць в англійській та українській мовах. Основою такого варіювання, що породжує сленг, жаргон чи пейоративну лексику, є прагматичні компоненти значення слова. Це семантичні асоціації або конотації, які відображають традиції культури, соціальні норми або практику використання відповідної лексичної одиниці.

Якщо у мові перекладу сленгізм чи жаргонізм не має точного відповідника, до таких одиниць, як і до інших видів лексики, можуть бути застосовані перекладацькі модифікації та трансформації [29].

Звернімо увагу на основні методи перекладу жаргонізмів і сленгу:

1. Еквівалентний переклад сленгової лексики.

Наприклад, переклад англійського словосполучення-жаргонізму “*fast talker*” як «*базікало*». У цьому випадку іменник «*базікало*» вдало відображає зневажливе значення оригінального вислову та органічно інтегрується у контекст.

2. Переклад із модифікацією рівня експресивності.

Наприклад, у випадку пейоративного словосполучення “*tough guy prick*”, переклад як «*крутелик*» або «*псевдосправедливий крутелик*» у фразі “*Or some wannabe tough guy prick*” частково знижує емоційно-експресивне навантаження оригіналу. Така зміна зазвичай пов'язана з необхідністю дотримання

стилістичних норм, особливостей культури і правил мовлення аудиторії перекладу, а також уникнення вживання грубої чи ненормативної лексики [9].

Часто під час перекладу виникають певні труднощі у передачі сленгу чи жаргону. Основними причинами цих складнощів у перекладі зазначеного типу лексики є:

1. Відмінності у складі лексико-семантичних груп слів.

Хоча загальний напрямок лексико-семантичного варіювання в мовах може бути подібний, їхній склад може суттєво відрізнятись. Сленг і жаргони у мові утворюються шляхом лексико-семантичного варіювання обмеженої кількості літературних слів. Списки груп слів, які підлягають такому варіюванню (наприклад, назви органів, частин тіла, рослин, пристроїв, інструментів, власних імен тощо), частково можуть збігатися. Однак у межах кожної з цих груп є суттєві розбіжності. Якщо українське слово, відповідне до іноземного за основним значенням, не має експресивного чи просторічного варіанту, воно не може бути використане в перекладі.

2. Розбіжності в прагматичних компонентах значення.

Слова, еквівалентні за своїми основними лексико-семантичними варіантами, часто мають різні прагматичні значення, що зумовлює розбіжності у варіюванні їхніх значень. Основою лексико-семантичного варіювання, яке створює сленг, жаргони або експресивну лексику, є прагматичні компоненти значення – конотації та асоціації, що відображають традиції культури та суспільну практику використання певних понять.

3. Різна частотність і контексти вживання.

В іноземній мові, особливо англійській мовній практиці сленгізми й жаргонізми зустрічаються значно частіше, ніж просторічна лексика в українській. Їх застосовують не лише в неформальних бесідах, а й у ході офіційних переговорів, де вони слугують засобом зняття напруженості чи створення невимушеної атмосфери. А в українській просторіччі одиниці мають обмежене використання, переважно у розмовному стилі [16].

Зокрема, переклад нестандартної лексики ускладнюється через системні, нормативні, узуальні та стилістичні відмінності між мовою оригіналу (МО) і мовою перекладу (МП). Як зазначає І. Клименко, деякі мови мають ширші можливості для розмежування соціальних відмінностей персонажів завдяки багатшій стилістичній шкалі розмовної мови [27].

Під час перекладу необхідно враховувати розбіжності у соціальних критеріях притаманних різним суспільствам, а також літературні норми (естетичні, фонетичні, стилістичні) МО та МП. Ігнорування цих розбіжностей може призвести до спотворення емоційного та естетичного впливу тексту, а іноді навіть ускладнити сприйняття його змісту [27].

Варто також звернути увагу й на той факт, що в іноземній мові нестандартні фонетичні відхилення можуть не мати відповідників в українській, що призводить до часткової втрати національного колориту та виразності оригіналу. У тих випадках, коли нестандартні елементи іноземного тексту не можуть бути передані через стилістичні відмінності або відсутність відповідників, застосовується метод компенсації. Цей підхід передбачає передачу змісту іншими засобами, щоб зберегти семантичну цінність тексту.

Таким чином, переклад жаргону та сленгу з іноземної мови на українську є багатоплановим завданням, яке має враховувати основне значення літературного слова, спосіб утворення нестандартної лексики, її прагматичні компоненти, а також денотативне і конотативне значення.

Зазначимо, що український відповідник нестандартної іншомовної одиниці, навіть за умови еквівалентності денотативного значення та соціальної оцінки, нерідко відрізняється способом утворення. У ряді випадків переклад відтворює не лише змістовий компонент та оцінне навантаження оригіналу, а й зберігає характер словотвірної моделі та прагматичні особливості вихідної одиниці.

Відправною точкою для функціонального перекладу нестандартних мовних одиниць може слугувати виявлення елементів зниженої стилістики в мові перекладу, здатних виконувати функцію відповідників оригіналу. Оскільки

деякі дослідники ототожнюють сленг із просторіччям, у разі відсутності прямих аналогів або точних функціональних відповідників перекладач може звернутися до ресурсів просторічної лексики. Це дозволяє зберегти ознаку відхилення від літературної норми, характерну для вихідного тексту, й таким чином передати його стилістичну маркованість.

Словники часто обмежуються варіантами з нейтральним стилістичним забарвленням, які передають лише загальний зміст нестандартної одиниці. Завдання перекладача полягає в пошуку в мові перекладу одиниць з відповідними образно-експресивними відтінками.

При перекладі нестандартної лексики з португальської на українську важливо дотримуватися двох підходів:

- знаходити в українській мові нестандартні одиниці з подібною експресивністю (при перекладі сленгу та вульгаризмів);
- використовувати описовий переклад, тлумачення або пояснення предметно-логічного значення (при перекладі жаргонізмів та арготизмів) [27].

Під час перекладу нестандартних мовних одиниць особливо важливо враховувати контекст їх уживання в оригіналі, оскільки саме він визначає спосіб передачі таких одиниць у перекладі. Контекст – як вузький (на рівні окремого речення), так і широкий (на рівні абзацу чи навіть усього тексту) – відіграє вирішальну роль у точному відтворенні змісту й функції нестандартної лексики. З огляду на виражену конотативність та експресивність таких одиниць, у перекладі часто застосовуються прийоми експресивної конкретизації та експресивного узгодження, які дають змогу адекватно врахувати як безпосереднє мовне оточення, так і ширший контекст [27].

Отже, переклад сленгової та жаргонної лексики є складним процесом, пов'язаним з подоланням низки труднощів, таких, як специфіка семантичного наповнення цих ненормативних одиниць, так і пошук відповідників у мові перекладу для адекватного відтворення змісту оригіналу. Перед перекладачем постає завдання не лише знайти лексичний еквівалент, а й передати

функціонально-стилістичні характеристики, зокрема жаргонний або сленговий статус мовної одиниці, з урахуванням її експресивного забарвлення.

Висновки до розділу 1

Мовознавці визначають сленг як форму мовлення, характерну для окремих соціальних груп, що відзначається підвищеною експресивністю та певною вульгаризацією. Натомість жаргон розглядається як специфічний мовний різновид, що використовується представниками певних професійних чи соціальних груп для передачі унікальних понять, емоцій та взаємин. Жаргон зазвичай має яскраво виражену емоційну насиченість і нерідко включає метафоричні, іронічні або гумористичні елементи. Основною метою і сленгу, і жаргону є формування групової ідентичності та забезпечення неформального спілкування всередині спільноти.

У португальській мові сленг і жаргон часто асоціюються з мовленням представників соціальних груп, залучених до протизаконної діяльності, зокрема до торгівлі наркотиками. Такі мовні форми слугують маркерами приналежності до маргіналізованих верств населення – передусім мешканців бідних кварталів та осіб із низьким соціально-економічним статусом. Людей, які активно вживають подібну лексику, нерідко сприймають крізь призму негативних стереотипів, асоціюючи їх із кримінальною поведінкою, агресією чи порушенням громадського порядку. У багатьох випадках мовлення, насичене жаргонізмами, також розцінюється як ознака низького рівня освіти, що лише посилює упереджене ставлення з боку суспільства.

Процес перекладу сленгової та жаргонної лексики є надзвичайно складним і супроводжується численними викликами. Це пов'язано як із передачею семантичного навантаження цих некодифікованих мовних одиниць, так і з пошуком відповідників у мові перекладу. Завдання перекладача полягає не лише в доборі адекватних еквівалентів для таких лексем, але й у збереженні їхнього

значення, стилістичного забарвлення та експресивності, щоб передати дух і зміст оригінального тексту максимально точно.

Особливої складності набуває переклад сленгу та жаргону в умовах аудіовізуального перекладу, де вербальна складова тісно взаємодіє з візуальним рядом та аудіальним супроводом. Обмеження часу на сприйняття реплік змушують перекладача шукати компромісні рішення між точністю передавання змісту та технічними вимогами формату. В аудіовізуальних творах особливого значення набуває не лише правильний вибір лексичних еквівалентів, а й передавання емоційного навантаження та соціальної характеристики персонажів через відповідну стилістику мовлення. Збереження ідентичності персонажів, достовірності середовища та автентичності комунікативних стратегій у перекладі сленгових та жаргонних елементів є важливою умовою успішної міжкультурної трансляції аудіовізуального продукту.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ БРАЗИЛЬСЬКОГО СЛЕНГУ І ЖАРГОНУ З ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1. Відображення кримінального середовища у перекладі: проблеми перекладу реалій у кримінально-драматичному серіалі «Місто Бога: Боротьба триває»

Відображення кримінального середовища у перекладі є складним і багатогранним процесом, який вимагає від перекладача не лише лінгвістичної майстерності, але й глибокого розуміння соціокультурних, психологічних та історичних аспектів. Кримінальний світ, як будь-яке інше специфічне середовище, має свої характерні ознаки, сленг, терміни, які часто не мають прямого аналога в іншій мові.

Відображення кримінального середовища в літературних перекладах є важливим аспектом, який вимагає особливого підходу до передачі не тільки змісту, а й колориту, характеру та мовних особливостей оригіналу. Кримінальний світ, який часто зображується в літературі, має свої унікальні терміни, вирази та сленг, що створюють певну атмосферу і допомагають краще зрозуміти соціальні умови, в яких розгортаються події. Однак перекладач зіштовхується з серйозною проблемою – як зберегти ці елементи в процесі перекладу, не втрачаючи колориту.

Один з головних викликів полягає в тому, щоб адаптувати кримінальний сленг до мовних традицій цільової аудиторії. Сленгові вирази, які широко використовуються в одній мовній спільноті, можуть бути абсолютно незрозумілими або мати інше значення в іншій. Це вимагає від перекладача не тільки точності в передачі значення, але й уміння передати специфіку середовища, в якому існує цей сленг, його емоційний заряд, інтонацію та контекст. Важливою є також передача соціального статусу персонажів і їхнього сприйняття світу, що часто виражається через особливості мови, стилістичні фігури, ідіоми та звороти, притаманні кримінальному світу.

Крім того, кримінальне середовище при перекладі потребує чіткого відображення моральних аспектів, які є основою для розуміння соціальних відносин у такому середовищі. Перекладач має враховувати не лише лексичні особливості, а й трансляцію морально-етичних установок, що часто перебувають на межі законодавчих і позазаконних норм.

Загалом серіал «Місто Бога: Боротьба триває» (2024) [101] – це реалістичне зображення життя в бразильських фавелах, яке відзначається не лише драматичними подіями, але й глибоким зануренням у кримінальне середовище, показує соціальну взаємодію та мовні особливості цієї культури. Серіал є продовженням культового фільму “*Cidade de Deus*” (2002), режисером якого є Фернандо Мейреллш. У телесеріалі розкривається подальша доля персонажів, які зосередились на боротьбі за виживання, розподіл влади та на щоденних викликах у світі, де насильство і бідність стали нормою.

Один із ключових аспектів, що суттєво ускладнює переклад цього серіалу, – це використання специфічного жаргону, локальних ідіом, реалій і розмовних виразів, які створюють труднощі для перекладача, особливо коли мова йде про зображення справжнього кримінального середовища. Вони не лише слугують засобом комунікації, а й виступають важливим маркером ідентичності, показуючи соціальний статус, вік, групову приналежність чи емоційний стан персонажів. Передача таких мовних елементів є критично важливою для збереження автентичності тексту: вони допомагають створити правдоподібну атмосферу середовища, занурити глядача у реальність фавел і передати їхній неповторний колорит.

У кримінально-драматичному серіалі «Місто Бога: Боротьба триває» важливу роль відіграють мовні засоби, які відображають реалії життя у бразильських фавелах. Особливу складність для перекладача становлять елементи кримінального жаргону, поліцейська термінологія, назви бандитських угруповань та специфічних соціальних реалій. Значна кількість слів і виразів належить до розмовної та маргінальної лексики, що створює додаткові труднощі при їх перекладі, оскільки часто відсутні прямі відповідники у мові перекладу.

Однією з головних проблем є передача змісту реалій, які тісно пов'язані з культурою Бразилії. Так, фраза “*A polícia subia o morro para prender e cobrar arrego.*” [101, 3:29, episódio 1]. У перекладі подана як: «*Поліція заарештовувала людей, а потім брала з них хабарі.*» [101, 3:29, серія 1]. У цьому випадку термін “*arrego*” означає не просто «хабар», а домовленість або підкуп правоохоронних органів, що дозволяє уникнути переслідування чи арешту [94]. У межах бразильської кримінальної культури *arrego* є усталеним явищем, яке має глибше соціальне підґрунтя. Тому при перекладі важливо не лише передати загальне поняття хабаря, а й врахувати певні особливості, наприклад, використовуючи уточнення «хабар за недоторканність» або «домовленість із поліцією».

Іншим прикладом може слугувати репліка: “*o que eu queria mesmo era voltar a fotografar os cocotas, os bailes blacks,*” [101, 5:09, episódio 1] – «*Я б радше і далі знімав друзів, різні чорні туси*» [101, 5:09, серія 1].

Слово “*cocotas*” з 1970-х років уживається для позначення жінок, які відвідують вечірки і займаються проституцією. Воно має яскраво виражене соціальне та емоційне забарвлення і часто використовується у текстах фанк-музики для створення образів маргіналізованих жінок [90]. Таким чином, у цьому випадку маємо справу не просто з нейтральним словом «друзі», а з терміном, навантаженим певною соціальною і моральною конотацією. У перекладі ж відбувалась редукція змісту слова «друзів», яка не передає соціальної характеристики початкового поняття “*cocotas*”, що призводить до втрати частини авторського задуму і контекстуальної глибини висловлювання. “*Bailes blacks*”, у свою чергу, позначають не просто «чорні туси», а конкретний феномен міської культури Бразилії – масові вечірки у фавелах, де переважно звучала фанк-музика, що об'єднувала афробразильську молодь у 1970 – 1980-х роках. Тому переклад «чорні туси» хоча й є наближеним стилістично, але потребує уточнення або адаптації, яке б точно передавало зміст висловлювань і водночас не спотворювали сприйняття тексту аудиторією іншої культури.

Локалізація є ще одним важливим аспектом, який супроводжує переклад серіалів, особливо тих, що мають яскраво виражений соціальний та культурний

контекст, як у випадку з «Місто Бога: Боротьба триває». У цьому процесі перекладач має зважати не лише на буквальный зміст слів, а й на необхідність адаптації соціальних реалій до культури цільової аудиторії. Серіал демонструє характерні риси бразильського способу життя: соціальну нерівність, криміналізацію окремих районів, специфіку відносин між бандами, поліцією та місцевими жителями. Перекладач повинен усвідомлювати, що для іноземного глядача деякі з цих реалій можуть бути незнайомими або потребувати додаткового пояснення. Наприклад, фавели Бразилії мають унікальну соціальну структуру, яку не завжди можна адекватно передати стандартними перекладацькими засобами. Саме завдяки локалізації стає можливим зберегти основні теми серіалу – боротьбу за виживання, життя в умовах насильства, бідності та безправ'я – і зробити їх зрозумілими глядачеві іншої культури. Розглянемо конкретний приклад: “*Se quem lucra com isso é essa playboyzada da Zona Sul?*” [101, 6:36, episódio 6] – «Від цього виграють тільки багатії з Півдня.» [101, 6:36, серія 6]. В оригіналі містяться реалії, що важливі для розуміння соціального контексту: “*playboyzada*” – зневажливий бразильський сленг для позначення заможної молоді, яка безтурботно використовує свої привілеї часто з негативним конотаційним відтінком (розпещені, відірвані від реальності, пихаті). “*Zona Sul*” – це конкретний, престижний район у Південній частині Ріо-де-Жанейро, відомий своїм багатством та контрастом із бідними кварталами – фавелами. У перекладі термін “*playboyzada*” передано узагальнено як «багатії», що певною мірою нівелює зневажливу конотацію оригіналу. Водночас “*Zona Sul*” перекладено як «Південь», без уточнення географічного або соціального значення, тобто пропущено вказівку на конкретний район із характерною репутацією, що у перекладі звучить дещо нечітко для української аудиторії, яка може не знати що таке «Південна зона».

Таким чином, спостерігається проблема втрати емоційно-оцінного відтінку: зникає насмішкувато-критичне ставлення до персонажів, яке автор закладає через лексику, а також втрати локальної специфіки, де глядач не отримує інформації про те, що йдеться про привілейований район Ріо-де-

Жанейро. Можливим шляхом вирішення цього перекладу з урахуванням емоційної конотації та уточненням про соціальний контекст, може бути такий переклад: «Від цього виграють лише мажори з багатого району».

Варто додати, що такий вислів відображає не лише економічну нерівність, а й глибоке відчуття соціальної несправедливості, яке пронизує життя бідних верств населення. Для мешканців фавел важливо не тільки вижити, а й усвідомити, що їхня праця, ресурси та навіть страждання часто використовуються для збагачення інших. Фрази подібного типу передають не просто незадоволення, а й відчуття безсилля перед усталеними соціальними структурами, де багаті завжди залишаються у виграшному становищі.

При перекладі творів, що відображають специфічний соціокультурний контекст, перекладач повинен орієнтуватися не лише на буквальний зміст висловлювань, а й на їхнє стилістичне забарвлення, особливості культури та мовні реалії цільової аудиторії. Особливу увагу слід приділяти реаліям – словам і виразам, які несуть місцевий колорит та специфіку середовища. Глядач, особливо той, хто не знайомий з бразильською культурою і соціальними проблемами, не може зрозуміти глибину і значення багатьох деталей, які можуть бути очевидними для місцевих жителів.

У серіалі «Місто Бога: Боротьба триває» перекладачі зіштовхуються з численними проблемами, пов'язаними із передачею реалій – елементів, глибоко закорінених у культурі оригіналу. Одним із прикладів такої проблеми є фраза: “*e que muitos gringos reclamam.*” [101, 36:06, episódio 3] – «згідно з останніми даними білі перелякані.» [101, 36:06, серія 3]. У цьому випадку йдеться про слово “gringos”, яке є соціокультурною реалією. У Бразилії цей термін вживається для позначення іноземців, зазвичай європейського або північноамериканського походження, з відтінком певної дистанції або навіть зневаги [80]. У перекладі на українську мову фраза була передана як «білі перелякані», що зміщує оригінальний зміст. Як було вище сказано, у Бразилії слово “gringo” не обов'язково прив'язане до кольору шкіри, натомість воно означає людину, яка «не своя», чужа за мовою, культурою чи національністю. Замість акцентуванні

на «іноземці нарікають, скаржаться», наголос переноситься на расову приналежність («білі»), що в оригіналі не вказується.

Отже, проблема неправильного відтворення реалії не була вирішена, що призвело до зміщення змісту. Для уникнення таких помилок важливо точно передавати соціокультурні конотації слів, обираючи відповідники, які враховують контекст і особливості культури оригіналу.

При перекладі реалій перекладач зіштовхується з труднощами перекладу через відсутність відповідників у цільовій мові, оскільки у ній немає самого об'єкта. Важливо передати не лише зміст реалії, а й її конотації – національний та етнографічний колорит. Одним із прикладів може слугувати фраза: “*Passou a vida toda fugindo de camburão.*” [101, 18:20, episódio 5] – «Усе життя тікали від поліції.» [101, 18:20, серія 5]. Слово “*camburão*” у бразильському варіанті португальської мови має конкретне значення – це поліцейський фургон для перевезення затриманих. [86]. У перекладі ж використано метод генералізації поняття «поліція», через що втрачається частина семантичного та культурного забарвлення. В оригіналі фраза викликає яскраві образи арешту, типові для вуличної культури Бразилії, тоді як переклад подає ситуацію більш узагальнено.

Таким чином, основною проблемою перекладу є втрата образності й конотативного значення, пов'язаного з національними реаліями. Перекладачеві доводиться шукати баланс між точністю відтворення елементів культури та зрозумілістю для читача іншою мовою.

Важливо додати те, що у бразильському кримінальному середовищі використовується безліч слів-реалій для позначення поліції та її дій. Ще одним прикладом для підтвердження вище згаданого, може слугувати вислів: “*Sai da rua que o Caveirão está passando para levar sua alma.*” [101, 3:57, episódio 5] – «По твої душі прийшла смерть.» [101, 3:57, серія 5]. У наведеній репліці ключову роль відіграє слово “*Caveirão*”, що позначає броньований поліцейський транспорт, який може перевозити п'ятнадцятьох бійців. Цей засіб пересування поліції захищений від мін та великокаліберних кулеметів, коктейлів Молотова і тощо. Використовується під час рейдів у фавелах Ріо-де-Жанейро. У народі його

називають «великий череп» [99], [102]. Це слово має сильне соціальне та емоційне навантаження, тому що асоціюється з агресією, насильством, страхом місцевого населення і фактично смертю. У запропонованому перекладі – «*По ваші душі прийшла смерть*», перекладач адаптував реалію, таким чином, щоб передати сенс загрози життю людей, пов'язаної з діями поліції, створюючи абстрактну картину смерті.

Отже, для збереження специфіки культури доцільніше було б використати описовий переклад для пояснення реалії “*Caveirão*”, для кращого розуміння цільовою аудиторією.

При перекладі фрази “*para botar a morte do Barbantinho na minha conta?*” [101, 32:25, episódio 5] важливо не тільки передати її зміст, а й зберегти гостроту вислову, контекст та мовний ритм оригіналу. Український варіант «*за кого він себе має, щоб звинувачувати мене у смерті Жилового?*» [101, 32:25, серія 5] вдало передає зміст репліки, додаючи до неї відтінок виправдання. Оригінальна фраза містить розмовний вираз «*botar na conta*», що буквально означає «*записати на рахунок*», але в контексті використовується як звинувачення або покладання провини на когось. Тому така адаптація дозволяє не лише передати зміст, а й зберегти природність діалогу. Крім того, важливо звернути увагу на тональність персонажа, який, судячи з репліки, прагне відвести від себе звинувачення, що можна додатково підкреслити варіантами «*Хто він такий, щоб валити це на мене?*» або «*Чого я маю відповідати за смерть Жилового?*», залежно від контексту сцени та стилю мовлення героїв.

Одна із основних проблем, з якою зіштовхуються перекладачі, полягає в перекладі кримінального сленгу. У серіалі присутній великий обсяг термінів, що мають особливе значення у контексті бразильської вулиці, наприклад, “*buscaré*”. Буквально слово “*buscaré*” перекладається, як «*нетарда*», «*маленька ракета*». [96]. У нашому випадку, таке прізвисько має головний герой серіалу. У кримінально-соціальному середовищі фавел прізвисько *Buscaré* має конотацію: маленької, але швидкої, жвавої людини; когось, хто, попри скромні розміри чи статус, може досягнути успіху. Переклад «*Ракето*» у даному прикладі – це

результат адаптації з елементами семантичного зміщення. Перекладач намагався зберегти ідею характеру героя *Buscapé* як активного, успішного чоловіка, професією якого є фотокореспонденція. У результаті переклад звучить природно для української мови і передає всі особливості професії головного героя.

Ще одним прикладом особливостей перекладу на українську мову сленгу і жаргону є аббревіатура «X9» (див. Додаток А), що позначає *стукача*, тобто людину, що видає інформацію поліції або ворогам. Ця аббревіатура «X9» з'явилась в американських коміксах опублікованих в 30-х роках ХХ століття. X9 також називали в'язнів вже неіснуючої в'язниці Карандіру в Сан-Паулу, які перебували в павільйоні X9 і були поліцейськими інформаторами, отримували грошову винагороду, а також були відповідальними за такі жахливі злочини, як викрадення та звалтування [91]. Перекладач прагне забезпечити зрозумілість для української аудиторії, тому замінює сленгову аббревіатуру на загальнозрозумілий еквівалент «*стукач*». Водночас у перекладі втрачається особливість бразильського кримінального коду X9, який аудиторія вже не сприймає, як виняткове «шифроване» позначення.

Отже, у цьому перекладі використано адаптацію для передачі змісту жаргонної аббревіатури X9. Це робить переклад зрозумілим українській аудиторії, але призводить до втрати специфіки колориту оригінального коду, пов'язаного із кримінальним світом Бразилії.

Іншою важливою проблемою є збереження особливостей мови персонажів, що є суттєвим елементом кримінального середовища. У телесеріалі мовна варіативність є не лише способом вираження емоцій героїв, а й важливою частиною їхнього соціального статусу, характеру та походження. Мова персонажів відображає їхні внутрішні конфлікти, відносини з оточенням і навіть спосіб їхнього сприйняття світу. Особливо це помітно у використанні специфічних виразів, жаргону та нецензурної лексики, що часто зумовлено певними соціальними умовами. Перекладач у такому випадку повинен враховувати не лише мовну точність, а й здатність адаптувати мову до рівня культури аудиторії.

Одними із прикладів того, як потрібно адаптувати емоційно насичені фрази, є переклади – “*Metete bala, cara!*” [101, 34:50, episódio 3], що передано як «*Хуярте іх!*» [101, 34:50, серія 3], а також “*Tinha que ter enfiado uma bala na cara daquele velho enquanto estava por baixo.*” [101, 35:43, episódio 3] – «*Треба було пробити макітру старому та й усе.*» [101, 35:43, серія 3]. Ці заклики до дії, насичені агресією та емоційною напругою, відображають характер кримінального середовища. Однак, перекладаючи дані вирази для української аудиторії, необхідно врахувати не лише точний зміст, але й зберегти емоційний відтінок, який передає злість, насильство і рішучість.

У такому випадку важливо знайти відповідник, що зберігає грубість і пряму загрозу, яку несе оригінал. В українському перекладі варіанти «*Хуярте іх!*», або з цензурою «*Стріляйте по них!*» – не тільки передають сенс, але й зберігають рівень агресії та безпосередності, властивий бразильському варіанту. У другому виразі використано “*enfiar uma bala na cara*”, який у сленговому стилі означає «*вистрілити в обличчя*», причому “*enfiar*” (буквально «*встромити*») підсилює відчуття грубості та насильства.

Таким чином, переклад є адекватною інтерпретацією бразильського кримінального сленгу з урахуванням українських мовних норм і реалій культури.

Крім того, значну складність у перекладі становить передавання соціальних відносин, які містяться у виразах, таких як “*Figuraça*” [101, 10:03, episódio 3] – «*Цікавий був хлопець*» [101, 10:03, серія 3] чи “*Sem amarelar*” [101, 47:52, episódio 3] – «*Годі сцятись*» [101, 47:52, серія 3]. Ці фрази, хоча й на перший погляд здаються незначними або навіть повсякденними, мають глибоке значення в контексті взаємовідносин персонажів, особливо в рамках кримінального середовища. Вони відображають специфічні соціальні ролі, взаємну повагу чи зневагу, а також уявлення про гідність і силу в цій соціальній групі. У кримінальному середовищі слова часто виконують роль інструменту самовираження, а також демонструють ієрархію та місце персонажа в цій системі.

Наприклад, слово “*Figuraça*”, що в перекладі означає «*цікавий хлопець*», насправді має більш складне значення. У кримінальному контексті це може бути похвалою, але з особливим підтекстом. Вживання цього виразу часто пов'язане з повагою до людини, яка виявила себе у певних екстремальних ситуаціях або здійснила вчинок, що був оцінений іншими членами групи. Перекладач повинен знайти такі слова або вирази, які передадуть не тільки буквальный сенс, але й підкреслять значення цієї похвали в контексті кримінальних відносин. В українському варіанті може бути доцільним використання таких варіантів, як «*Це був справжній пацан*» або «*Цей хлопець – крутий*», що передають відчуття схвалення та важливості особистості в такому середовищі.

З іншого боку, фраза “*Sem amarelar*”, що перекладається «*Годі сцятись*», є ще одним прикладом виразу, який у кримінальному світі має конкретне значення. Вона використовується для вираження нетерпимості до страху, показуючи, що важливо бути стійким, не боятися труднощів і не демонструвати сумнівів у складних ситуаціях. Переклад цього виразу також вимагає точності, адже важливо зберегти не тільки поверхневий сенс, але й той контекст, у якому проявляється сильний дух та рішучість персонажів. В українському варіанті можна використовувати вирази на зразок «*Не сси*», «*Не давай слабину*», «*Не тягни назад*» або «*Не давай бзди*», щоб зберегти грубуватий і різкий характер виразу, що підкреслює агресивну атмосферу середовища. Проте перекладач знайшов вдалий переклад для передачі контексту та семантики слів.

Як було зазначено вище, перекладач повинен враховувати контексти кримінальної субкультури, оскільки не всі вирази, що є звичними у бразильському сленгу, мають аналогічну експресію й емоційне забарвлення в українському мовному середовищі. В контексті аналізу особливостей перекладу на українську мову сленгу і жаргону, можемо скористатись такою фразою, як “*Joga merda no ventilador e vê no que dá?*” [101, 25:16, episódio 4] – «*Наробимо галасу, щоб всі звернули увагу?*» [101, 25:16, серія 4], що є одним із яскравих прикладів агресивної та емоційно насиченої мови, яка є характерною для персонажів серіалу. Ці вирази не тільки передають соціальну динаміку, але й

відображають напружену атмосферу, що панує у кримінальному середовищі. При перекладі таких фраз важливо не тільки передати буквальне значення, але й зберегти емоційний заряд, який вони несуть.

Оригінальна фраза “*Jogar merda no ventilador*” є стійким і образним виразом у бразильському сленгу, що означає «кинути лайно у вентилятор», тобто навмисно спровокувати скандал або викликати хаос, аби побачити наслідки. Перекладач застосовує модуляцію та адаптацію, перетворюючи метафору на загальнозрозумілий для української аудиторії вираз: «*наробити галасу*». Це дозволяє зберегти комунікативну функцію – викликати увагу, спровокувати реакцію – але втрачає грубість оригіналу. Лексема “*merda*” (лайно) у перекладі не з’являється, отже смисл збережено, але зменшено експресивність і стилістичну силу.

Варто також додати фразу “*Rapaziada, volta com a porra do pagode!*” [101, 29:47, episódio 4] – «*Блять, грайте далі, це наказ!*» [101, 29:48, серія 4]. Важливо, щоб переклад не втрачав агресивної тональності оригіналу й адекватно передавав враження, яке персонажі створюють через свою мовну поведінку. Слово “*rapaziada*” перекладається, як «*пацани*», «*молодь*». *Pagode (пагоде)* – це музичний жанр у бразильській культурі. Термін «*пагоде*» також став популярним для позначення вечірок, сповнених музики, радості, їжі та напоїв, що є спадщиною святкувань, які відбувалися до 19-го століття в кварталах, де проживали раби і кіломбо (укріплене поселення чорношкірих рабів-утікачів часів колоніальної Бразилії та Бразильської імперії) у передмісті Ріо-де-Жанейро [89]. Слово «*porra*» – багатофункціональна лайка, що підсилює наказ. Використання лексеми «*блять*» в українському варіанті є доречним для передачі того ж рівня експресії, але при цьому перекладач має зважати на культурні особливості та смакові уподобання аудиторії. Наприклад, заміна фрази “*Rapaziada, volta com a porra do pagode!*” на «*Блять, грайте далі, це наказ!*» не лише зберігає лексичний зміст, а й точно передає атмосферу домінування та жорсткості в кадрі.

Крім того, необхідно враховувати, що дана фраза демонструє авторитет і рішучість персонажа. Він не просто вимагає виконання, а й активно нав'язує своє бачення ситуації іншим. Перекладач повинен зберегти не лише грубість, але й той тон, що вказує на домінування в групі, підкреслюючи лідерство персонажа, а також його здатність вирішувати, що буде робити команда в конкретний момент.

Також телесеріал «Місто Бога: Боротьба триває» чудово зображає складні соціальні відносини та внутрішню ієрархію, що панує в кримінальному світі. Кожен діалог і кожен вираз є відображенням не лише соціальної ролі персонажа, але й відносин між ними. Наприклад, фраза “*Ele mexe com jogo*” [101, 20:53, episódio 4] – «У нього є казино» [101, 20:53, серія 4]. Це вказує не лише на діяльність героя, а й на його взаємодію з іншими представниками кримінального світу, де кожен рух, кожен вибір має потенційно серйозні наслідки для його життя. У цьому середовищі *гра* часто є не просто розвагою, а метафорою для маніпуляцій, злочинних схем та боротьби за контроль і вплив. Передає внутрішні процеси, які відбуваються в кримінальному світі, де кожен персонаж змушений балансувати між моральними компромісами і власною безпекою.

Ще одним прикладом для аналізу є фраза «*Quero ver quem que ia dar moral para uma fanchona*» [101, 32:05, episódio 4] – «Хто б ще витрачав час на бутчиху ...» [101, 32:05, серія 4]. Тут не просто йдеться про зневагу до жінки, а й про певний соціальний статус, коли персонаж показує, хто для нього є гідним уваги, а хто - ні. «*Бутчиха*» – адаптація від англ. *butch* (маскулінна лесбійка), що вже вживана в сучасному українському молодіжному жаргоні [98]. Така мова відображає ієрархічність, що присутня у суспільстві, де є чітке розмежування за соціальними ролями. Перекладач прагне передати ту ж саму зневажливу або іронічну інтонацію, яка була в оригіналі. Це важливо для автентичності мови персонажів.

У португальській “*fanchona*” має ширший спектр конотацій та більш вульгарний, але в перекладі обрали саме акцент на «*маскулінній жінці*», що краще відповідає сучасному українському сленгу й контексту фрази.

Таким чином, переклад звучить емоційно, просто і природно, що важливо для передачі живого мовлення.

Особливо важливою є фраза “*Está desde antes de eu nascer passando a perna nas pessoas*” [101, 31:38, episódio 4] – «Я розумію, що ти багато років всіх обманюєш» [101, 31:38, серія 4]. Ключовий вираз «*passar a perna em alguém*» у бразильському сленгу означає обдурити, перехитрити когось або поставити в незручне становище за допомогою хитрощі. В оригіналі цей вираз підкреслює не лише сам факт обману, але й довготривалість і систематичність цього процесу, що створює образ персонажа як досвідченого і підступного маніпулятора. Ми вважаємо, що перекладач обрав вдалий варіант перекладу зберігаючи розмовний стиль, емоційність та важливий акцент на досвідченості персонажа в обмані, але як варіант, можна було б сказати «*Ти все життя всіх наколюєш*».

Отже, переклад кримінального середовища в кримінально-драматичному телесеріалі «Місто Бога: Боротьба триває» є складним і багатоаспектним процесом, який охоплює численні особливості: від локалізації жаргону та термінів до збереження соціальних і політичних реалій. Якісний переклад такого серіалу потребує від перекладача глибокого розуміння культури та контексту оригіналу, а також творчого підходу до збереження атмосфери та емоційного впливу на глядача. Також важливе досконале володіння стилістикою рідної мови та її лексичним корпусом. У результаті переклад має не тільки передавати точне значення слів, але й відображати весь спектр соціальних реалій, які формують кримінальне середовище у фавелах Ріо-де-Жанейро.

2.2. Аналіз особливостей перекладу на українську мову сленгу та жаргону у телесеріалі «Місто Бога: Боротьба триває»

Переклад сленгу та жаргону у серіалі «Місто Бога: Боротьба триває» вимагає від перекладача не тільки високих лінгвістичних умінь, але й глибокого розуміння соціокультурних аспектів обох мов – португальської та української. Серіал зображує життя в бразильських фавелах, де мова персонажів є відображенням їх соціального становища, особливостей культури та

кримінальних реалій. Бразильський португальський сленг і жаргон є важливою частиною цих реалій, і передати ці особливості іншою мовою, зокрема українською, є нелегким завданням, адже воно вимагає адаптацій як у мові, так і особливостей культури.

Одним із основних аспектів при перекладі є збереження соціальної функції мови. У серіалах, таких як «Місто Бога: Боротьба триває», персонажі часто використовують жаргон, щоб підкреслити свою соціальну приналежність або продемонструвати свої психічні якості, такі як агресивність, зверхність чи недовіру. Цей тип мови не тільки служить комунікаційним засобом, але й є важливим інструментом для формування образу персонажа, який може бути як частиною кримінального середовища, так і намаганням самоідентифікуватися з певною групою людей.

Наприклад, фрази “*Vocês são uns babacas.*” [101, 12:54, episódio 5] – «*Ви що підараси робите?*» [101, 12:54, серія 5] , “*Pode falar para aquele zé-ruela*” [101, 40:23, episódio 2] – «*Скажи виблядку*» [101, 40:23, серія 2] – належать до вуличної мови персонажів низького соціального прошарку. У цих прикладах йдеться про образливі, зневажливі або іронічні характеристики інших людей. Цікаво те, що термін “*babaca*” має африканське походження. Воно використовувалось для вульгарного позначення жіночого органу. Проте як тільки термін потрапив до Бразилії, втратив своє первісне значення [95]. Варто зазначити також, що існують щонайменше три різні походження лексеми “*babaca*”. Японське – “*ВАКА*” «*дурень*» (під час Другої світової війни японці створили пілотовану бомбу, яка відокремилася від бомбардувальника Ohka – «цвіт сакури», якій їхні американські вороги дали кодову назву ВАКА, тобто «дурень») [87]. Зауважимо, що в Бразилії проживає найбільша японська діаспора у світі, тому таке тлумачення слова цілком доцільне. У племені тупі термін означає «*те, що рухається*», а в арабській мові «*балакун*» [83].

У свою чергу вираз “*zé-ruela*” не має точного походження, але широко використовується в Бразилії для позначення людини, яка не має достатньо інтелекту або здатності справлятися з певними ситуаціями, є слабкою, наївною,

або дурною, тобто «*жалюгідний, нікчемний*» [88]. Фрази чітко вказують на соціальну нерівність, кримінальне середовище та моральну оцінку поведінки інших через жаргон. Такі вирази націлені на те, щоб злякати, принизити та посилити насильницький підтекст. Як у першій «*Ви що підараси робите?*», так і у другій фразі «*Скажи виблядку*», перекладач обрав емоційно сильніший варіант, підсилюючи грубість і агресивність висловів у порівнянні з оригіналом.

Отже, український варіант передачі реєстру (ступеня лайливості) дещо зміщує емоційний баланс в сторону більшої вульгарності, ніж в оригіналі.

Переклад таких фраз є великим викликом, оскільки важливо знайти баланс між точністю перекладу та прийнятністю з огляду на рівень культури цільової аудиторії. Використання таких слів і виразів може бути неприязним або навіть шокуючим для глядачів, особливо в контексті різних норм культури. При цьому перекладач має враховувати соціальні та культурні відмінності, щоб не втратити важливі деталі характеру персонажа, передати атмосферу соціальної напруги та агресії, що є основною рисою кримінальних середовищ, зображених у серіалі. Вибір слів у перекладі має бути таким, щоб зберегти глибинний сенс і емоційний відтінок оригіналу, і одночасно залишити можливість для глядачів зрозуміти соціальний контекст і характерні риси персонажів.

Фраза «*Fala, porra!*» [101, 47:50, episódio 2] – «*Покажи, чуваче!*» [101, 47:50, серія 2] у бразильському варіанті португальського сленгу є типовим прикладом емоційно насиченого вигуку, який вказує на роздратування, нетерпіння або вимогу негайної відповіді. Вона використовується в ситуаціях, коли персонаж перебуває на межі емоційної напруги, і хоче підсилити своє звернення до іншого персонажа, примушуючи його діяти швидше або висловитися. Така адаптація дозволяє зберегти динамічність і колорит оригіналу, водночас роблячи фразу доступною для українського глядача.

Інші варіанти перекладу, які можуть бути використані залежно від контексту, включають: «*Та кажи вже!*», «*Відповідай, блін!*» або «*Давай, викладай!*». Важливо, що всі ці варіанти зберігають емоційний заряд оригіналу і дають змогу передати настрій персонажа, не втрачаючи природного звучання

української мови. Для більшої точності можна додавати грубіші або емоційно виразніші варіанти, наприклад: «*Говори, бляха!*» або «*Та відкрий рота, нарешті!*», «*Та роздупляйся ти вже!*» що дозволяє ще глибше передати характер персонажа і його емоційну напругу в контексті кримінальної дії чи стресової ситуації.

Ще одним підтвердженням того, що перекладач повинен не просто замінювати слова, а точно знаходити відповідники, може слугувати фраза: “*Me fala como está a situação dos corpos,*” [101, 06:07, episódio 1]. – «*I що там по жмуриках,*» [101, 06:07, серія 1]. Фраза “*Me fala como está a situação dos corpos*” у буквальному перекладі означає: «*Скажи мені, яка ситуація з тілами*». Оригінал має нейтрально-інформативний характер, хоча контекст серіалу (злочинність, насильство) додає певної напруги. У перекладі фраза набуває значного ступеня розмовності та стилістичного зниження через використання слова «*жмурики*» – українського жаргонізму, який належить кримінальному жаргону і вживається для позначення тіл загиблих [76].

Таким чином, у перекладі спостерігається зміщення стилістичного регістру: замість нейтральної мови отримуємо розмовно-кримінальну лексику, яка характерна даному серіалу.

Перекладач повинен розуміти не лише буквальний зміст фрази, а й її стилістичне забарвлення, особливості традицій та мовні реалії цільової аудиторії. Наприклад, фраза “*para depois levantar a capivara dela.*” [101, 01:37, episódio 5] – «*та її дані з картотеки*» [101, 01:37, серія 5]. У бразильському контексті фраза має чітке значення – перевірити кримінальну історію людини через поліцейські бази або досьє. При цьому слово “*capivara*” (первісне значення «нутрія») – це жаргонний термін для позначення кримінального досьє, що має яскраво виражене розмовне, злегка іронічне забарвлення. Український відповідник «*та її дані з картотеки*» передає загальний зміст, але втрачає важливі елементи. В оригіналі використано неофіційний термін, тоді як український переклад виглядає офіційним і нейтральним. Через це втрачається образність і відчуття живої мови середовища, спрощується сприйняття

персонажів, що в оригіналі є носіями маргінального, криміналізованого світу. Для уникнення стилістичної нейтралізації та збереження яскравості оригіналу, пропонуються варіанти перекладу, які наближують текст до мовної норми цільової аудиторії, зберігаючи при цьому розмовний або зневажливо-жаргонний відтінок, на кшталт «розкопати її досьє».

Отже, локалізований переклад не лише передає зміст висловлювання, але й відтворює характер мовлення персонажа і колорит бразильської реальності.

Іншим прикладом є вислів: “*Esperar o quê? Eles estão doidos*” [101, 02:01, episódio 5]. – «*На що чекати? Вони психують*» [101, 02:01, серія 5] – вказує на роздратування та здивування через чийсь дії. У дослівному перекладі «*На що чекати? Вони психують*» передає загальну ідею, однак не повною мірою відтворює емоційне навантаження оригіналу. В оригінальному варіанті слово «*doidos*» має дещо сильніше значення – воно натякає на божевільня, втрату здорового глузду. Тому більш точним і стилістично відповідним перекладом могло би бути «*На що чекати? Вони зовсім з глузду з'їхали!*» або «*Що ще чекати? Вони ж божевільні!*», що краще передає оригінальну експресію та здивування.

Фраза «*Eu não montei esse circo para ficar de palhaça no meio do tiroteio*», що буквально перекладається як «*Я це готувала не для того, щоб здохнути...*», використовується метафора цирку, яка є характерною для бразильського жаргону, щоб показати абсурдність ситуації, в якій опинилися персонажі. Переклад може бути доцільним, проте фраза в оригіналі набагато виразніше передає емоційний конфлікт і занепокоєння героя, тому адаптація тут може мати певну втрату емоційної виразності.

Звернемо увагу також на вираз: «*Botar a boca no trombone para ver se para a invasão*», який у перекладі звучить як «*Я поговорю з пресою і покладу цьому край*». У даному випадку важливо передати не тільки буквальный сенс фрази, але й той соціокультурний контекст, у якому вона використовується, а саме акцент на вплив медіа в бразильському кримінальному середовищі. В оригіналі цей вираз має на увазі використання «*тромбону*» (або «*трубки*», «*горла*») як

метафору для публічного звернення, що викликає потужну реакцію серед широкої аудиторії, зокрема серед влади та інших зацікавлених сторін. У Бразилії, де роль медіа у формуванні громадської думки дуже велика, звернення до преси може бути потужним інструментом для привернення уваги до певних проблем, зокрема кримінальних. У контексті серіалу – це є виявом спроби вплинути на ситуацію в умовах, де інші засоби боротьби з насильством і злочинністю не працюють.

Також використання нецензурної лексики у серіалі «Місто Бога: Боротьба триває» є очевидною при перекладі. Це важливий аспект, адже таке мовлення є не лише частиною кримінального жаргону, а й відображає соціо-культурницький контекст середовища. Фраза «*Está de sacanagem com a minha cara?*», перекладається як «*Ти що здурів?*», є агресивним виразом, який демонструє гнів, недовіру і зневагу до співрозмовника. У перекладі важливо зберегти не лише зміст фрази, а й її емоційне забарвлення, агресивний підтекст, що додає напруги в сцену.

В українському перекладі можна було б підібрати варіанти, які зберігають жорсткість і неприязнь до адресата, такі як «*Ти що, знущаєшся з мене?*», «*Ти мене за дурня маєш?*» або «*Ти що, приколюєшся/насміхаєшся з мене?*», усе залежить від контексту. Обидва варіанти є достатньо емоційно насиченими і зберігають відчуття зневаги, характерне для бразильського оригіналу. Такі фрази, як «*знущатися*» або «*насміхатися*» вносять елемент приниження, що допомагає відтворити не лише агресію, але й зневажливе ставлення до співрозмовника, що є важливою частиною кримінального середовища у серіалі.

Варто зазначити, що це також підкреслює важливість вибору лексики при перекладі, адже навіть незначні зміни у підборі слів можуть значно вплинути на емоційну атмосферу сцени. Наприклад, використання слова «*знущатися*» додає ще більшого відтінку приниження, тоді як «*насміхатися*» може бути трохи менш інтенсивним, однак таки передає зневагу. Вибір між цими варіантами залежить від того, який саме акцент хоче зробити перекладач – на агресивному чи на маніпулятивнішому характері ситуації.

Однак, перекладачам доводиться стикатися з великою кількістю ситуацій, де точний переклад може виявитися неможливим через появу прямих аналогів в українській мові. Наприклад, у виразі “*Eu quero geral em casa*” [101, 14:49, episódio 2] – «*Усі мають бути вдома*» [101, 14:49, серія 2] йдеться про прагнення до повного контролю над ситуацією. Це виражає не просто бажання зібрати людей разом, але й вказує на соціальний статус і вплив персонажа. У такому випадку важливо не тільки передати зміст, а й підкреслити важливість цієї фрази в контексті кримінального світу, що вимагає певного рівня адаптації для української аудиторії. Використання слів, які вказують на авторитарність та домінування, є місцем для збереження оригінальної емоційної забарвленості.

Також адаптація термінів до стандартів культури є важливою частиною процесу перекладу, оскільки багато виразів, що використовуються в оригінальному тексті, можуть бути незнайомі для глядачів з іншої культури. У таких випадках перекладач має знайти оптимальний баланс між точністю і адаптацією до традицій культури свого глядача. Наприклад, фраза “*Maioral das rinhas de galo*” [101, 08:44, episódio 2] – «*Велике Цебе у світі бійок півнів*» [101, 08:44, серія 2] описує організатора півнячих боїв – явища, що є частиною бразильської культури, зокрема в сільських районах, де ці бійки проводяться як форма розваги чи навіть як спосіб заробітку. Однак для українського глядача це явище може бути абсолютно незнайомим, і тому буквальний переклад не зможе передати повноту контексту.

У цьому випадку перекладач може вибрати адаптований варіант, який зберігає основне значення виразу і робить його зрозумілішим для української аудиторії. Наприклад, можна вжити фразу, що передає значення – «*головний у світі бійок півнів*» або «*вождь у світі бойових півнів*», що дозволяє зберегти ідею про впливову та авторитетну особу в конкретній діяльності, навіть якщо самі бої півнів не є широко поширеним явищем в Україні.

Варто зазначити, що переклад нецензурної лексики є ще однією серйозною проблемою, яку доводиться вирішувати при перекладі «*Місто Бога: Боротьба триває*». У багатьох випадках персонажі використовують вирази, які вимагають

тонкої інтерпретації, щоб не розкрити їх значення. Наприклад, у фразі “*Essa putaria aí e a gente aqui sem poder acabar com a festa?*” [101, 28:28, episódio 2] – «*Хуйня якась, усе через те, що ми не можемо зінсувати їхнє свято*» [101, 28:28, серія 2] йдеться про фрустрацію і розчарування з приводу ситуації, де герої не можуть вплинути на хід подій. Тут перекладач має змінити структуру речення, зберігаючи емоційну напругу і значення, але адаптуючи мову так, щоб вона звучала природно в українському контексті.

Адаптація жаргону та сленгу у серіалі «Місто Бога: Боротьба триває» вимагає також врахування соціальних нюансів і специфіки мовного контексту.

Наприклад, у репліці “*Não tem cachê?*” [101, 16:32, episódio 3] вжито професійний жаргонізм *cachê*, який у бразильському варіанті португальської мови позначає гонорар за виступ чи певну послугу. Переклад «*Він що не платитиме?*» [101, 16:32, серія 3] відображає основний зміст запитання, однак опускає специфіку терміну. Застосовано перекладацький прийом генералізації – вузькопрофесійне поняття *cachê* замінено загальноживаним висловом про оплату. Така трансформація є виправданою для забезпечення зрозумілості цільовій аудиторії, хоча точніше передати зміст допоміг би варіант «*Що, без гонорару?*» або «*Що без бабла?*», який зберіг би професійне забарвлення оригіналу.

У вислові “*Aumentar teu silicone*” [101, 25:35, episódio 3] – «*Цицьки нормальні вставимо.*» [101, 25:35, серія 3] використано сленгове позначення грудних імплантів *silicone*. Переклад зберігає розмовний тон висловлювання, використовуючи елементи українського просторіччя «*цицьки*» замість нейтрального «*груди*», щоб передати грубість мови оригіналу.

Перекладач здійснив лексико-семантичне переформулювання, а також застосував граматичну трансформацію, а саме транспозицію. У перекладі є перехід від інфінітивної конструкції («*збільшити*»), до особового дієслова у формі майбутнього часу («*вставимо*»), що більше відповідає звичній формі української розмовної мови. Переклад підсилює вульгарність оригіналу. Якщо б перекладач прагнув до менш експресивного варіанту, він міг би використати

нейтральніший варіант, наприклад: «Груди нормальні зробимо.» Однак у контексті серіалу посилення грубості є виправданим.

Отже, аналіз засвідчує, що перекладацькі рішення у зазначених прикладах в цілому є доречними, відповідають нормам функціонального перекладу і сприяють автентичній передачі як змісту, так і стилістики оригінального висловлювання.

Наприклад, у виразі “*Tu não escutou? Vaza, porra!*” [101, 01:01, episódio 4] – «*Але ми були друзями? Сука, ти глухий?*» [101, 01:01, серія 4], використано агресивну лексику для вираження роздратування та неприязні. У перекладі важливо не лише передати суть фрази, але й зберегти емоційне забарвлення, яке є характерним для таких ситуацій в оригіналі.

Іншим прикладом є фраза “*Vou acabar a festa da sua gangue*” [101, 06:54, episódio 4] – «*Твоїй банді гайки*» [101, 06:54, серія 4], де використано сленговий вираз “*acabar a festa*” (буквально «*закінчити вечірку*»), що у контексті кримінальних взаємин означає завершення діяльності або припинення певної активності. У такому випадку перекладач має вибрати варіант, який буде зрозумілим для українського глядача, зберігаючи при цьому агресивний тон і контекст. Використання жаргонного слова «*гайки*» як метафори для припинення діяльності дозволяє передати грубість і насильницький характер повідомлення, відповідно до вимог ситуації у серіалі [77].

Переклад виразу “*Reginaldo tem costas quentes*” [101, 25:19, episódio 4] – «*Реджінальдо захищає губернатора*» [101, 25:19, серія 4] є прикладом того, як важливо зберігати не лише буквальний зміст, але й соціальний контекст, що стоїть за словами. У бразильському португальському сленгу фраза «*ter costas quentes*» використовується для позначення людини, яка має значну підтримку від високопосадовців чи інших впливових осіб, що дає їй змогу почуватися в безпеці і уникати покарання за свої дії. У даному випадку, перекладач має зберегти саме цей зміст і вказати на зв'язки персонажа з політичною владою, що дозволяє йому уникати відповідальності за кримінальну діяльність.

Термін *«захищає губернатора»* є достатньо зрозумілим для української аудиторії, оскільки він відображає ідею покровительства від високих посадовців, але не містить складних для сприйняття культурних або соціальних нюансів. При цьому важливо зберегти не лише фактичний зміст, але й атмосферу того, як цей термін відображає соціальну ієрархію в кримінальному середовищі. Перекладач може залишити цей вислів, оскільки він точно передає суть фрази та надає достатньо контексту для українського глядача, не вимагаючи додаткових пояснень.

Отже, переклад сленгу та жаргону у телесеріалі *«Місто Бога: Боротьба триває»* на українську мову є справжнім викликом, що вимагає фаховості у аспектах культури, мови і соціальних характеристик. Перекладач повинен перекладати не лише буквальний зміст, але й емоційний фон, соціальний контекст і навіть стереотипи, які можуть бути властивими певним соціальним групам. Тільки так можна досягти того, щоб переклад був зрозумілим, природним і автентичним для української аудиторії.

2.3. Культурно-лінгвістичні особливості перекладу бразильського сленгу у телесеріалі «Місто Бога: Боротьба триває»

Переклад сленгу у фільмах часто є складним і відповідальним завданням, оскільки, здебільшого, сленгові вирази і слова тісно пов'язані з соціальним контекстом та рівнем культури персонажів, в якому вони були вжиті. Особливо це стосується таких серіалів, як *«Місто Бога: Боротьба триває»*, де мова героїв є невід'ємною частиною розповіді, що показує реалії бразильських фавел, населених бідними, переважно темношкірими людьми, які мають свої унікальні мовні кодекси, жаргон і сленг. У таких випадках потрібно не тільки правильно передати слова, але й зберегти свій культурний, соціальний та емоційний контекст, щоб іноземний глядач зміг адекватно сприйняти атмосферу, яку створюють ці вислови.

«Місто Бога: Боротьба триває» – це не просто кримінальна драма, а культурний твір, що змальовує стан культури, дає можливість глядачам серіалу

зануритися в особливе середовище, де соціальна нерівність, бідність, насильство і кримінальний світ переплітаються з життям звичайних людей, які намагаються вижити. Мова, яку використовують герої серіалу, одночасно відображає цей контекст і є інструментом для створення глибокого враження від життя у фавелах. Бразильський сленг, який також є у фільмах, часто містить емоційно забарвлені вирази, які мають певне значення в контексті бразильської культури, а також демонструють соціальні, політичні та економічні умови, в яких живуть ці персонажі.

У фразі “*A Lígia tinha faro, e isso é para poucos*” [101, 17:27, episódio 4] – «*Ліжія мала чуйку – це дуже рідкісна річ*» [101, 17:27, серія 4] міститься характерний приклад бразильського сленгу, який потребує особливого підходу при перекладі українською мовою. У цьому випадку перекладач передав репліку як «*Ліжія мала чуйку – це дуже рідкісна річ*», застосовуючи адаптаційний перекладацький метод, метою якого є не буквальна передача лексем, а відтворення значення і стилістичного ефекту в межах цільової мови.

Ключовим сленговим елементом тут є слово “*faro*”, яке буквально означає «нюх» (як у тварин), але у сленговому вживанні – це інтуїція, здатність щось вчасно відчувати, передбачити, зрозуміти ситуацію [93]. Ця метафорична структура дуже поширена у бразильському португальському, але в українській мові прямий переклад «нюх» у такому контексті виглядав би штучно або навіть незрозуміло. Тому перекладач вдало використовує еквівалентну заміну – «чуйка», що є природним відповідником у сучасній українській розмовній мові. Такий підхід дозволяє зберегти стилістичний рівень і зміст оригіналу.

Друга частина вислову – “*isso é para poucos*” – має ідіоматичний характер. Буквально це означає «це не для багатьох», тобто йдеться про щось виняткове. Переклад «це дуже рідкісна річ» є транспозицією і водночас модуляцією, адже додає по’яснення, зрозуміле українському глядачеві, зберігаючи при цьому загальну ідею – підкреслення унікальності здатності Ліжії.

Таким чином, переклад вдало відтворює культурно-лінгвістичну особливість оригінальної фрази, зберігаючи і значення, і емоційну тональність, що характерні для сленгу бразильських фавел.

Ще однією ключовою фразою може слугувати наступна: “*Apesar de bancar o durão,*” [101, 32:53, episódio 4] – «*Вдавав із себе крутеліка,*» [101, 32:53, серія 4]. У вислові “*Apesar de bancar o durão*” із телесеріалу «Місто Бога: Боротьба триває» простежується характерна особливість бразильського сленгу, що потребує особливого підходу при перекладі на українську мову. Переклад «*вдавав із себе крутеліка*» демонструє ефективне застосування адаптаційного та еквівалентного перекладацьких методів, завдяки яким вдалося зберегти зміст, інтонацію та культурно-забарвлену семантику фрази, адже українською мовою слово *крутелік* позначає зухвалу та сумнівної репутації людину [74].

В оригіналі конструкція “*bancar o durão*” є типово розмовною і має виразне емоційне забарвлення. Дієслово “*bancar*” у цьому контексті означає «*грати роль когось*», «*прикидатися кимось*», тоді як “*durão*” – це сленгове позначення жорсткого, безкомпромісного чоловіка, типового «*мачо*», часто з відтінком перебільшення або удавання [93]. Застосований метод адаптації дозволяє уникнути буквального перекладу, який міг би здатися штучним або неприродним у живій мові українського глядача. Наприклад, калька «*прикидався жорстким*» не передала б іронії та стилістичного регістру оригіналу. Натомість «*вдавав із себе крутеліка*» є більш природною і відповідною реакцією в аналогічному соціальному контексті. Отже, вся фраза передає іронічне ставлення до героя, який намагається виглядати сильнішим або небезпечнішим, ніж є насправді.

Переклад емоційних фраз, таких як “*Toma essa galinha, seu filho da puta!*” [101, 00:56, episódio 3] або “*Fé em Deus, porra!*” [101, 7:59, episódio 3], є великим викликом для перекладача, оскільки він має не лише передати буквальний зміст, але й зберегти тон, атмосферу і культурні особливості, які ці вирази несуть. У бразильських фавелах, де серіал «Місто Бога: Боротьба триває» знаходить свого ширшого глядача, мова персонажів є відображенням соціальних реалій, на яких базуються їхні відносини, емоції та поведінка.

Фраза “*Toma essa galinha, seu filho da puta!*” дослівно перекладається як «*Візьми цю курку, сука!*», але вона несе в собі значно більше значення. Слово «*galinha*» тут в контексті може означати не просто курку, а також бути образою, що позначає жінку легкої поведінки, або ж просто використовується як жаргон для підсилення агресії в момент конфлікту. Перекладач повинен зрозуміти, що цей вираз виражає гнів і презирство, а тому його варіант в українській мові має не лише бути точним, а й зберігати агресивний та зневажливий відтінок.

Інша фраза, “*Fé em Deus, porra!*” – «*Хай Бог допомагає*», вживається, щоб виразити певний емоційний стан, наприклад, здивування або нетерпіння, і в даному контексті може бути використана як спосіб підкреслити інтенсивність ситуації, де персонаж намагається знайти надію чи допомогу у важких обставинах. У перекладі «*Хай Бог допомагає*» збережено основний зміст – звернення до Бога як надії або підтримки, проте повністю втрачено грубу лайку “*porra*”, яка в оригіналі посилює емоційний тон вислову, додаючи йому інтенсивності, роздратування або збудженості. У перекладі, ймовірно, перекладач обрав нейтральніший стиль, адже в українській культурі лайка в одному реченні з ім’ям Бога може сприйматися як богохульство або зневага, навіть якщо в оригіналі вона не несе прямої образи.

Таким чином, перекладач вирішив сфокусуватись на змісті фрази як заклик до віри, відкинувши лайливий елемент, аби зберегти загальний настрій репліки, а не її стильову форму. Така стратегія є поширеним компромісом у перекладі культурно та етично чутливих висловів.

Ще одним важливим аспектом перекладу є багатозначність сленгових виразів, що характерна для багатьох мов, включаючи бразильський варіант португальської мови.

Багато виразів можуть мати різні значення залежно від контексту, що ускладнює точний переклад. Наприклад, фразу “*Arregão de bandido*” [101, 15:01, episódio 5] перекладено як «*він сам бандит*» [101, 15:01, серія 5], однак значення цього виразу може змінюватися залежно від того, хто його вживає і в якій

ситуації. В одних випадках це може бути просто іронічне чи образливе позначення, в інших – вираз захоплення або критики.

Перекладач повинен уважно оцінювати контекст, в якому використовується подібний вираз, щоб зберегти його багатозначність і емоційну зарядженість. Наприклад, якщо цей вираз використовується з осудом або зневагою, важливо, щоб в перекладі була передана не лише лексична суть, але й емоційний фон, який створюється у діалозі. Якщо ж цей вираз вживається в більш легкому або жартівливому контексті, то переклад має відповідати цьому тону.

Варто наголосити на тому, що сленгові вирази є не лише набором слів, а часто несуть у собі соціальні та культурні підтексти. Вони можуть виражати не лише факти чи конкретні дії, але й відношення до певних соціальних груп, політичних ситуацій, або навіть до самої культури. Наприклад, в умовах бразильських фавел, вирази, пов'язані з кримінальним світом, можуть відображати не тільки соціальну нерівність, але й ворожнечу, силу чи прагнення до незалежності.

Однак, навіть якщо перекладач може знайти лексичні відповідники для сленгових виразів, важливо не втратити емоційний контекст, який ці вирази створюють. Сленг та жаргон часто несуть не тільки лексичну інформацію, але й емоційне забарвлення, яке виражає певний настрій, агресію, страх або інші почуття персонажів. Перекладач має враховувати ці емоційні нюанси, аби не спотворити атмосферу оригіналу.

Завданням перекладача в таких випадках є не просто переклад слів, але й адаптація виразу до реалій цільової аудиторії зі збереженням водночас емоційної інтенсивності і відповідність культурному контексту. Наприклад, фраза “*Meté bala, cara!*” [101, 34:50, episódio 3] – «*Хуярьте їх!*» [101, 34:50, серія 3] вимагає такого перекладу, який передасть всю агресивність і рішучість цього заклику. У цьому випадку важливо зберегти рівень емоційної напруги, який є головною частиною серіалу, де насильство та конфлікти є постійною темою.

Переклад бразильського сленгу, особливо такого, який використовується у серіалі «Місто Бога: Боротьба триває», вимагає не лише лінгвістичних знань, а й розуміння соціального контексту, у якому розвивається дія. Мова мешканців фавел є живою, пластичною і постійно змінюється залежно від історичних, економічних процесів, розвитку чи занепаду культури. Сленг формується під впливом вуличної культури, кримінального світу, музичних тенденцій, міграційних процесів і навіть політики. Багато висловів, які вживалися в 60-70-х роках у бразильських нетрях, сьогодні вже можуть мати інше значення або взагалі вийти з ужитку.

Завдання перекладача полягає у знаходженні максимально точного еквівалента, який буде зрозумілим для іноземного глядача, не втрачаючи при цьому автентичності. Наприклад, фрази, які описують взаємовідносини між злочинними угрупованнями або специфічними реаліями фавел, можуть не мати прямого відповідника в українській мові, адже в Україні немає точно такого середовища з його унікальними правилами і кодексами поведінки. У таких випадках перекладачеві доводиться шукати збалансове рішення – іноді адаптувати значення виразів, а іноді пояснювати їх через контекст або додаткове пояснення.

Таким чином, переклад сленгу в «Місто Бога: Боротьба триває» є складним і багатограним процесом, який виходить за межі простого підбору еквівалентних слів. Успішний переклад дозволяє зберегти емоційний вплив оригінального твору, зробити його доступним для іншої культури без втрати автентичності та змістовного навантаження.

2.4. Етнографічний аналіз скрипту телесеріалу «Місто Бога: Боротьба триває» крізь призму мови

Серіал «Місто Бога: Боротьба триває» є одним із найбільш яскравих кінематографічних робіт, що зображує реалії бразильських фавел і досліджує соціально-економічні проблеми, такі як насильство, бідність, злочинність та відчуження. Однією з головних особливостей серіалу є його мова, яка змінює

ключову роль у створенні автентичного образу світу фавел і враження від серіалу. Мова в «Місто Бога: Боротьба триває» – це не просто сукупність слів і фраз, а справжнє відображення соціального контексту та реалій. Сценарій телесеріалу насичений сленговими виразами та метафорами. У ньому майстерно передані почуття героїв, їхні переживання та ставлення до навколишнього світу.

Етнографічний аналіз скрипту телесеріалу «Місто Бога: Боротьба триває» крізь призму мови дозволяє глибше зануритися в соціокультурний контекст, у якому розгортаються події. Використання сленгу та специфічних виразів не лише допомагає розкрити характер кожного героя, а й відображає його рівень культури і соціальний статус, а також ставлення до навколишнього світу. Одним із яскравих прикладів є фраза “*Porque malandra não para*” [101, 01:22, episódio 6], що буквально перекладається як «*Бо діляги ніколи не зупиняються*» [101, 01:22, серія 6]. Вираз походить від слова “*malandro/malandra*”, яке у бразильській культурі символізує типаж людини, яка виживає завдяки хитрості, шахрайству та порушенню встановлених правил. Таким чином, у контексті серіалу ця фраза підкреслює динаміку життя у фавелах, де безперервна боротьба за виживання, участь у дрібному криміналі й вміння ухилятися від небезпеки стають необхідними умовами існування. Переклад фрази здійснено методом адаптації, що дозволяє передати зміст і тональність оригіналу без втрати культурного підтексту. Проте для збереження стилістики можна було б також використати варіанти з емоційною напругою, наприклад: «*Бо пройдисвіти ніколи не спиняються*», що точніше відобразило б образ *маландри* як соціального явища.

Використання кримінального жаргону в «Місто Бога: Боротьба триває» є одним із ключових засобів етнографічного аналізу, що допомагає зрозуміти соціальну динаміку фавел і їхніх мешканців.

Варто зазначити, що етнографічний аналіз скрипту телесеріалу «Місто Бога: Боротьба триває» крізь призму мови показує, що насильство і безвихідь, які панують у світі фавел, передаються не лише через події, а й через мовну поведінку персонажів. Їхня мова відображає не тільки відчуття тривоги, фрустрації та безсилля, а й реальні умови соціального існування. Одним із

яскравих прикладів є фраза: “*Não tem tempo, não tem gente, não tem verba, não tem porra nenhuma*” [101, 5:19, episódio 6] – «Ані часу, ані людей, ані ресурсів, ніхуя немає» [101, 5:19, серія 6], що виражає повну зневіру. Цей вислів констатує повний брак можливостей, але водночас є проявом так званої лексичної травми – явища, коли мова стає прямим відображенням травматичного соціального досвіду, виражаючи беспорядність і агресію. Використання лайки “*porra nenhuma*” є навмисним стилістичним засобом для посилення емоційного напруження та акцентування повної відсутності надії.

У перекладі застосовано метод адаптації із збереженням емоційної експресії оригіналу: використання лайливого виразу «ніхуя немає» дозволяє передати справжню силу розпачу, закладену в оригінальній репліці. Таким чином, мова персонажів не лише окреслює культурний простір фавели, а й стає інструментом демонстрації глибокої соціальної кризи, гнітючої безвиході, що пронизує весь серіал, змушуючи глядача відчувати напругу, страх і приреченість, які є суттєвою частиною етнографічного портрета серіалу.

Сленгові вирази, пов’язані з боротьбою за виживання, відіграють ключову роль у відтворенні соціальної реальності аналізованого ареалу. Яскравим прикладом є фраза “*É luta para pegar o busão lotado*” [101, 06:00, episódio 6] – «Щодня ми пхаємось у повний автобус» [101, 06:00, серія 6]. Цей вислів не обмежується побутовим описом фізичної штовханини у переповненому громадському транспорті: слово “*luta*” («боротьба») має подвійне значення, позначаючи як конкретні труднощі щоденного життя, так і ширший соціальний процес боротьби за гідне місце у суспільстві.

Стилістично фраза належить до розмовної мови, що надає реплікам персонажів особливої автентичності та емоційної сили. У перекладі застосовано метод адаптації з елементами модуляції. Перекладач точно передає зміст вислову, зберігаючи його образність та життєву динаміку. Використання активної форми «пхаємось у повний автобус» вдало висвітлю атмосферу жорстокої конкуренції та безвиході, що пронизує життя у фавелах. Через подібні мовні конструкції глядач краще розуміє, як важко вижити в такому середовищі,

де навіть найпростіші речі, як поїздка на автобусі, стають щоденним випробуванням. Мова персонажів віддзеркалює їхню боротьбу та відчай, роблячи серіал ще більш автентичним і пронизливим.

Таким чином, переклад повністю відповідає культурно-лінгвістичній функції оригіналу і органічно вписується у загальну атмосферу серіалу.

Також один із центральних моментів телесеріалу – це виявлення корупції та змови на всіх рівнях суспільства, що відображається в таких висловах, як *“Nasceu num gabinete de tubarões”* [101, 07:16, episódio 6] – *«Почалася в кабінетах корумпованих політиків...»* [101, 07:16, серія 6]. Цей вираз підкреслює роль політичної еліти у створенні та підтримці кримінальних структур, демонструючи, що корупція є не просто супутнім явищем, а фундаментальною складовою системи. Використання слова *“tubarões”* (*«акули»*) у розмовному значенні стосується впливових, безжальних осіб, які керують процесами на тіньовому рівні, використовуючи своє становище для отримання особистої вигоди.

У перекладі використано адаптаційний метод – замість буквального відтворення образу (*«акул»*), перекладач передає зміст фрази через її ідейну суть – *«корумповані політики»*. Оригінальний вислів базується на яскравій метафорі (акули як символ хижацтва), що дуже характерно для бразильського розмовного дискурсу, де часто використовуються зооморфні образи для опису соціальних явищ. Переклад, зберігаючи акцент на корумпованості, виконує функцію модуляції – переносить яскраву образність у чітке визначення поняття, оскільки буквальне збереження образу тварини могло б бути менш зрозумілим або сприйматися менш природно для української аудиторії, в якій немає усталеного виразу *«кабінет акул»* для опису корумпованої влади.

Такий підхід є виправданим, адже акцентує увагу на тому, що злочинність у фавелах не існує ізольовано, а є частиною ширшої системи, у якій політики, правоохоронці та бізнесмени отримують зиск від нелегальних схем. Саме через таку змову між владою та криміналом, мешканці бідних районів залишаються беззахисними перед несправедливістю. Така мовна конструкція не лише передає

суспільне обурення, а й розкриває суть взаємозалежності між легальною та нелегальною владою.

У серіалі також часто вживаються вирази, які підкреслюють недовіру та маніпуляції між людьми, що живуть у жорстоких умовах фавел. Фраза “*Estou fodida de medo daquele psicopata*” [101, 11:50, episódio 6] – «*Цей псих мене лякає*» [101, 11:50, серія 6]. Слово “*fodida*” у бразильському варіанті португальської є лайливим сленговим означенням, яке позначає дуже поганий стан: «*мати великі проблеми*», «*бути у безвихідній ситуації*», «*бути розбитим/переляканим/розгубленим*». [79]. Воно має яскраве емоційне забарвлення і підсилює інтенсивність страху в репліці.

У перекладі фраза звучить як «*Цей псих мене лякає*», що загалом передає основний зміст, однак дещо згладжує емоційне напруження і вульгарність оригіналу. В українському перекладі зникає акцент на глибокому особистому страху і безпорадності, вираженому в оригіналі за допомогою лайливого підсилення. Використано адаптаційний метод, а також семантичну компресію – замість буквального перекладу емоційної конструкції («*я в лайні від страху*») вибрано коротший і м’якший варіант, що зберігає загальне повідомлення.

Подібні вислови демонструють атмосферу постійної загрози, яка висить над головами персонажів, змушуючи їх діяти, керуючись не лише інстинктами самозбереження, а й хитрощами та маніпуляціями.

Такі вислови, як: “*O Reginaldo adora usar as pessoas e está puxando para a sardinha dele*” [101, 12:20, episódio 6] – «*Редженальдо використовує людей та думає лише про себе*», [101, 12:20, серія 6] або “*Só que eu não tenho vocação para boi de piranha*” [00, 12:45, episódio 6] – «*Я не буду твоєю жертвеним ягням*» [101, 12:45, серія 6], розкривають не лише особистісні характеристики персонажів, а й загальну динаміку їхніх стосунків. Світ фавел побудований на жорстокій ієрархії, де кожен прагне вижити коштом іншого. У першому вислові використана метафора “*puxando para a sardinha dele*” («*тягне сардину до себе*»), яка означає егоїстичну поведінку, коли людина маніпулює іншими заради власної вигоди.

Другий вислів підкреслює бажання уникнути ролі жертви в чужих інтригах. Вираз “*boi de piranha*” («бик для піраній») є яскравим прикладом використання бразильського народного виразу з глибоким звичаєвим корінням. Вона походить із практики бразильських скотогонів, коли під час переправи через річки з піраньями спеціально відправляли одного ослабленого бика (*boi de piranha*), щоб піраньї відволіклися на нього, поки інша частина стада могла безпечно переправитися [97].

Таким чином, у соціальному контексті Бразилії вираз “*boi de piranha*” використовується як метафора людини, яка стає цапом-відбувайлом заради порятунку чи вигоди інших. Це вкорінений образ, що глибоко передає концепт нерівності, зради і використання слабшого сильнішими. Переклад фрази як «Я не буду твоїм жертвеним ягням» є прикладом адаптації із частковою трансформацією метафори. Оскільки в українській культурі образ «бика для піраньї» не є зрозумілим чи усталеним, перекладач обрав більш знайомий і прийнятний образ «жертвенне ягня».

Таким чином, ця фраза є не лише мовним зворотом, але й етнографічним маркером, який висвітлює унікальну ментальність героїв, усвідомлення власної вразливості, необхідність уникати ролі «розмінної монети» в кримінальному середовищі.

Ще один цікавий аспект мовлення персонажів – це використання сленгових виразів для визначення небезпеки та невизначеності, які постійно присутні в їхньому житті. Наприклад, фраза “*Só até a poeira abaixar*” [101, 27:30, episódio 6] - «Поки всі не заспокоються» [101, 27:30, серія 6] вказує на постійний стан напруженості, який є визначальним для цього середовища. Вона передає ідею тимчасового затишшя перед новою хвилею насильства. У цьому контексті «пил осідає» не в буквальному сенсі, а як метафора тимчасового зниження напруги, після чого ситуація може знову стати небезпечною.

Такий мовний прийом відображає постійний страх перед змінами, які можуть означати як можливість вижити, так і наближення неминучої небезпеки. Подібні вирази стають своєрідними маркерами хиткої рівноваги, що панує у

фавелах. Вони також вказують на циклічність насильства: навіть якщо ситуація здається спокійною, це лише тимчасове явище, оскільки нові конфлікти завжди на горизонті. Для мешканців фавел така нестабільність є буденною реальністю, і сленг допомагає їм не тільки описувати, але й приймати цей стан речей, адаптуючись до жорстоких правил виживання.

Таким чином, мова у серіалі «Місто Бога: Боротьба триває» є не лише інструментом для передачі діалогів, але й засобом для розкриття реалій бразильських фавел. Через мову персонажів ми можемо зрозуміти не лише їхні особливості переживання, а й складну соціальну та економічну проблему середовища. Сленгові вирази і метафори допомагають створити атмосферу напруги, безвиході та боротьби за виживання, що є основними темами телесеріалу.

Висновки до 2 розділу

Переклад лексики кримінального середовища у таких телесеріалах, як «Місто Бога: Боротьба триває», є складним і багатограним процесом, який вимагає від перекладача не тільки мовних навичок, але й глибокого розуміння фонового контексту оригіналу. Збереження характерного жаргону, сленгу, відображення соціальних реалій, емоційного забарвлення фрази є основними викликами, з якими стикається перекладач. Для точного відображення кримінального середовища необхідно перекласти не лише лексичний зміст, а й соціокультурні особливості, щоб інтегрально передати атмосферу і настрій, які створені через мову у серіалі.

Таким чином, локалізація в перекладі має величезне значення, оскільки вона дозволяє не тільки адаптувати мовні елементи до цільової аудиторії, але й зберегти елементи культури у контексті, який є важливим для розуміння основних тем серіалу. Перекладач має зберегти баланс між точністю передачі змісту та адаптацією до мовних і соціальних реалій іншої культури, щоб глядач зміг повною мірою відчувати атмосферу кримінального світу, зображеного в «Місто Бога: Боротьба триває».

Телесеріал відтворює реалії кримінального середовища бразильських фавел, де мова персонажів є інструментом для передачі соціального статусу, емоційної напруги та агресії. При перекладі таких емоційно насичених виразів необхідно не тільки зберегти точність змісту, але й адаптувати їх для української аудиторії, враховуючи відмінності у культурі та особливості сприйняття.

Адаптація термінів і виразів є важливою складовою цього процесу, оскільки деякі фрази, пов'язані з бразильськими традиціями чи соціальними реаліями, можуть бути незнайомими для українського глядача. Перекладач повинен зберегти глибину та емоційне забарвлення оригіналу, не втрачаючи при цьому зрозумілості для цільової аудиторії.

За допомогою мови героїв телесеріалу відображаються соціальні реалії, у яких живуть бідні, переважно темношкірі бразильці. Сленг постає інструментом для передачі атмосфери, що панує в цьому середовищі. Одним із головних аспектів є вміння адаптувати сленг мовних і культурних реалій українського контексту, щоб допомогти глядачеві правильно сприйняти й інтерпретувати цей досвід.

Також етнографічний аналіз сценарію серіалу «Місто Бога: Боротьба триває» крізь призму мови дозволяє глибше зрозуміти соціально-економічні реалії, які панують у бразильських фавелах. Мова, зокрема сленг і метафори, використані персонажами, не лише передають ставлення героїв до навколишнього світу, але й відображають їхній соціальний статус, особливості культури та життєві умови. Фрази, що зображують насильство, безвихідь та боротьбу за виживання, створюють відчуття напруги і розчарування, що панує серед мешканців фавел. Використання кримінального жаргону підкреслює збереження жорстокої соціальної ієрархії, корупції та маніпуляцій, які наповнюють повсякденне життя цих спільнот. Через мовну конструкцію серіал не тільки передає складні соціальні процеси, але й глядачі занурюються в атмосферу бідності та негативних відчуттів, панують у фавелах.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ І ЖАРГОНУ В ТЕЛЕСЕРІАЛІ «МІСТО БОГА: БОРОТЬБА ТРИВАЄ»

3.1. Оцінка адекватності відтворення комунікативної функції сленгових та жаргонних елементів в українському перекладі

У перекладацькій практиці особливе місце займає відтворення сленгових і жаргонних елементів, особливо в таких жанрах, як кримінальна драма. Ці мовні засоби не лише слугують способом комунікації персонажів, а й виконують важливу стилістичну та соціокультурну функцію: вони передають емоційний стан, соціальне становище, рівень освіченості й навіть моральні принципи героїв. У випадку з бразильським варіантом португальської мови, особливо в контексті кримінальних реалій Ріо-де-Жанейро, важливо передати характерну розмовну мову, що відображає сувору реальність життя у фавелах, характерну лексику кримінального світу, а також динаміку мовлення персонажів.

Загалом, українські перекладачі аналізованого серіалу «Місто Бога: Боротьба триває» намагаються максимально наблизити стиль тексту до реалістичного сприйняття, використовуючи відповідні розмовні конструкції, експресивні вислови та певні елементи українського сленгу. Наприклад, у фразях: “*Tem que ter peito e tem que ser meio doido para ficar no fogo cruzado*” [101, 01:57, episódio 1] – «*Треба бути відважним та трохи навіженим*» [101, 01:57, серія 1] чи “*No começo, era difícil para caralho*” [101, 2:06, episódio 1] – «*Ну спочатку було триндець, як важко*» [101, 2:06, серія]. У цих прикладах передається розмовна інтонація оригіналу, однак вони виглядають трохи м'якшими порівняно з первинним варіантом. Використання слова «*навіженим*» влучно передає нестандартну, ризиковану поведінку, а «*відважним*» – смислове ядро фрази. Однак в оригіналі конструкція має грубий, напружений підтекст, пов'язаний з прямою загрозою (опинитись «*під перехресним вогнем*»). Український варіант дещо пом'якшує атмосферу небезпеки, залишаючись у

більш літературному стилі. Таким чином, переклад є змістовно точним, але стилістично дещо знижує градус емоційності.

Використання українського відповідника «*триндець*» для фрази «*difícil para caralho*» є певною адаптацією, яка зберігає емоційно-грубувате навантаження. Експресивна лайлива частка “*para caralho*” – є однією з найбільш уживаних у бразильському сленгу для підсилення. Український відповідник «*триндець*» – це евфемістична лайка, що частково передає агресивне забарвлення, але не дорівнює оригіналу за силою. Наприклад, вживання слова «*пиздець*» було б ближчим за ступенем грубості, але менш прийнятним у цензурованому перекладі.

Таким чином, переклад передає основну ідею і зберігає емоційний відтінок, хоча так стає м'якший за оригінал.

Заслужують на увагу також перекладацькі стратегії адаптації кримінальної лексики. Важливою складовою є адекватне відтворення кримінального жаргону, який несе не лише номінативну, а й виразну соціально-культурну функцію. Відображення таких елементів дозволяє зберегти автентичність оригінального середовища, зокрема кримінального сленгу та стилістики міжперсональної комунікації.

Показовим прикладом є фраза: “*Quando Zé Pequeno virou presunto e Senoura foi em cana*” [101, 14:39, episódio 1], перекладеному як «*Коли Зе сконав, а Моркву кинули за ґрати*» [101, 14:39, серія 1]. Тут перекладач вдало застосовує еквівалентну заміну, адаптуючи дві ключові жаргонні одиниці: “*virar presunto*”, що є сталим виразом у бразильському кримінальному жаргоні, який дослівно перекладається як «*стати шинкою*», а в розмовній мові означає бути вбитим, перетворитися на труп. У перекладі також використано слово «*сконав*» – розмовний, стилістично знижений відповідник із кримінальною конотацією, який чудово передає значення і тональність оригіналу [75]. Другою одиницею для позначення арешту, перебування у в'язниці є “*foi em cana*”. В українському варіанті «*кинули за ґрати*» – це усталений розмовний вираз, який зберігає

значення і емоційне забарвлення оригіналу, водночас залишаючись природним для цільової аудиторії.

Таким чином, цей приклад демонструє високий рівень перекладацької майстерності, оскільки обидва жаргонізми передано адекватно з погляду змісту, стилю та емоційного впливу. Український варіант не лише передає зміст, але й успішно наближує мову персонажів до живої кримінальної говірки, що сприяє збереженню атмосфери оригіналу.

Важливу роль у відтворенні бразильського сленгу та професійного жаргону відіграють не лише засоби комунікації між персонажами, а й особливості їхнього соціального середовища. Один із показових прикладів є фраза: “*No jargão do jornalismo, dá para dizer que virei um cara cascudo*” [101, 02:15, episódio 1], яка в українському перекладі подана як «*Як кажуть журналісти, я став міцнішим*» [101, 02:15, серія 1]. Зміст фрази в цілому передано вірно. Глядач розуміє, що персонаж говорить про набуту стійкість і досвід, отриманий через труднощі. Водночас використання нейтрального вислову «*став міцнішим*» згладжує стилістичну експресію оригіналу. Слово «*cascudo*» є яскравим прикладом бразильського розмовного сленгу, яке буквально означає людину з «*твердою шкірою*», загартовану життям [85]. Воно має метафоричний характер і викликає чітку асоціацію з фізичною витривалістю, досвідом, здобутим через стрес або насильство, особливо в контексті роботи журналістом у небезпечних районах.

Український переклад, хоча й зрозумілий та стилістично коректний, але використання більш образного або стилістично забарвленого варіанта – наприклад, «*я вже стріляний вовк*» або «*я став твердим горішком*» – дозволило б наблизити переклад до стилістики серіалу та краще відтворити мовний портрет персонажа.

Отже, основна проблема цього перекладу полягає не у змістовній неточності, а у стилістичній нейтралізації, яка призводить до часткової втрати автентичності та зниження експресивної сили вислову.

Деякі моменти адаптації викликають питання щодо їхньої точності або доречності. Наприклад, “*Salvou uma alma do purgatório*” [101, 08:01, episódio 1] перекладено, як «*Як сніг влітку*» [101, 08:01, серія 1] може викликати у читача певний когнітивний дисонанс, адже оригінальна фраза має більш релігійний підтекст, що передбачає порятунок душі з чистилища, тобто про допомогу людині, яка страждає або знаходиться у складному становищі, й завдяки чиймось діям отримує полегшення або «спасіння». У бразильській культурі, де католицизм має глибоке коріння, такий вираз набуває навіть іронічно-саркастичного значення, але зі зрозумілим натяком на релігійне уявлення про провину й прощення.

Натомість український переклад «*як сніг влітку*» є надто віддаленою адаптацією, що вводить зовсім іншу метафору – не про спасіння, а радше про несподіванку або щось незвичне. Така заміна не відображає ані релігійного підтексту, ані змісту дії персонажа, який у контексті серіалу справді когось «врятував», хай і в іронічному ключі.

Отже, у цьому випадку маємо справу з невдалою адаптацією, що не виконує початкової комунікативної функції. Замість збереження релігійної асоціації, переклад переносить вислів у зовсім іншу площину значень, що призводить до втрати авторського задуму.

Аналогічним прикладом є наступний: “*Павуку, ну постав ти ті барабани, ну мати його в йоб*” [101, 15:07, серія 1] виглядає як локалізація з сильним відходом від оригінального “*Libera espaço para ela aí. Resolve essa porra, caralho*” [101, 15:07, episódio 1], що може бути сприйняте неоднозначно.

Загалом, адаптація жаргону та сленгу в українському перекладі виконана зі спробою зберегти дух і атмосферу оригіналу, проте в деяких випадках перекладач уникає надто грубих або радикальних висловів, що трохи пом'якшує загальний ефект. Водночас слід відзначити достатню варіативність лексики, що допомагає уникати штучності у відтворенні кримінального світу та розмовної мови. Важливою є також передача темпу та інтонаційної складової, що вдало реалізується через використання коротких, експресивних реплік.

Фраза “*Só que eu não aguentava mais ver aquele velho te tirar de otário*” [101, 01:29, episódio 2] перекладена як «Просто не могла терпіти знуцання старого *nídarasa*» [101, 01:29, серія 2]. Тут перекладач вдався до використання грубої лайливої лексики, що відображає емоційний стан персонажа і агресивний характер висловлювання. Водночас, використання слова «*nídaras*» може викликати дискусії щодо його етичної доцільності, оскільки в сучасному українському мовному просторі воно має гомофобний підтекст, тоді як в оригінальному контексті не містить такої конотації, а виступає радше зневажливою характеристикою за віком чи авторитетом.

Таким чином, хоч переклад емоційно сильний, його етична доцільність є сумнівною, і було б вдаліше обрати інше зневажливе слово без дискримінаційного навантаження, наприклад: «старого виродка» або «гниду».

Іншим яскравим прикладом є – “*que tu não é bucha*” [101, 01:35, episódio 2], перекладений як «я не якийсь вуличний лох» [101, 01:35, серія 2]. Сленгове слово “*bucha*” в бразильському кримінальному жаргоні – це принизливе позначення людини, яку використовують «як гарматне м’ясо» (*bucha de canhão*), або ж просто як дурника, маргінала, якого всі водять за ніс. Це слово має виразну негативну конотацію, належить до лексики низького соціального рівня й слугує засобом ієрархічного приниження.

Отже, така адаптація та еквівалентна заміна є вдалими, оскільки зберігають комунікативний ефект і відповідний рівень грубості.

Фраза “*Está falando merda, irmão*” [101, 09:21, episódio 2] отримала переклад як «Не їзди мені по вухам» [101, 09:21, серія 2]. У цьому варіанті перекладу помітна спроба передати зміст без прямої лайки, що пом’якшує оригінал. Це рішення позбавляє фразу тієї грубості, яка є ключовою для характеристики персонажа та соціального контексту. Дослівний переклад «*Tu несеш херню, братан*» був би ближчим до вихідного тексту, стилістично точнішим, відображаючи інтонацію, емоційність та соціальний регістр, властиві кримінальному сленгу в бразильському контексті.

Особливо складним завданням є передача кримінального сленгу, пов'язаного з насильством. З одного боку потрібно зберегти стилістичний баланс, який у бразильському контексті часто відображає шокуючу реальність, а з іншого – не перейти межу етичної прийнятності для цільової аудиторії. Наприклад, “*Para vacilão temos pneu, fogo e gasolina, Barbante*” [101, 12:40, episódio 2] перекладено як «*Їм роблять велику мікрохвильовку*» [101, 12:40, серія 2]. В оригіналі це – загроза жорстокої страти, що натякає на так зване “*micro-ondas*” (букв. «мікрохвильовка») – термін бразильського кримінального жаргону, який позначає вбивство шляхом спалення людини всередині кількох палаючих автомобільних шин, що використовується як страта за вироком самосуду [100].

У цьому випадку український переклад зберігає ключовий елемент змісту через використання самої лексеми «мікрохвильовка», яка у своєму метафоричному значенні вже циркулює в кримінальних дискурсах інших мов, зокрема в перекладній культурі. Такий вибір дозволяє залишити силу образу, але пом'якшити описовість насильства, адже фраза не конкретизує, що йдеться про спалення живої людини, а лише натякає на це.

Таким чином, перекладач обирає адаптацію з помірною редукцією, що, з одного боку, зберігає функцію погрози, а з іншого – уникає надмірної деталізації, яка могла б викликати надто сильну відразу або бути недоречною для широкої аудиторії. Стилістично це виправдано, оскільки дозволяє утримати баланс між автентичністю мовлення та етичними нормами перекладу.

Ще один приклад – “*Vamos botar para foder!*” [101, 31:05, episódio 2], що перекладено як «*Їбоште їх!*» [101, 31:05, серія 2]. Тут застосовано відповідний рівень експресивності, і хоча оригінальне вираження можна перекласти м'якше як «*давайте їм дамо прочухана*», в цьому контексті обрана форма краще передає інтенсивність заклику до насильства.

Вираз “*tiramos onda, porra*” [101, 38:01, episódio 3] переданий як «*файно ми їх відлупцювали*» [101, 38:01, серія 3], загалом передає дух перемоги та впевненості, а також елемент фізичного насильства, проте змінює семантичне ядро оригінального сленгового виразу. У бразильському сленгу “*tirar onda*”, має

значення «покуражитися», «понтуватися, хизуватися», або «повеселитися, демонструючи свою перевагу», але не обов'язково через фізичну агресію.

Отже, хоча переклад звучить енергійно й виразно, він зміщує акцент із самопоказу на побиття, що змінює спосіб сприйняття дії. Така трансформація є прикладом вимушеної адаптації, обумовленої різницею між сленгами обох мов, а також прагненням перекладача зберегти емоційний ефект навіть ціною часткової зміни змісту.

Окрему складність становить передача агресивних та загрозливих висловлювань, які у бразильському міському жаргоні часто набувають специфічних форм, що не мають прямих відповідників в українській мові. Наприклад, “*Vai morrer, veado!*” [101, 17:02, episódio 2] перекладено як «Тобі пиздець, сука!» [101, 17:02, серія 2]. Вихідна версія має гомофобний підтекст, оскільки “*veado*” в Бразилії використовується як образливий термін щодо гомосексуалів. Український варіант адаптований таким чином, щоб передати рівень агресії, але без збереження вихідного семантичного навантаження.

У деяких випадках переклад відображає зміщення значення або зміну образної складової фрази. Наприклад, “*O cara engravidou minha mãe e meteu o pé*” [101, 06:35, episódio 3] перекладено як «Він запозичив мою маму та втік» [101, 6:35, серія 3]. У той час як у вихідному тексті йдеться про чоловіка, який «запліднив» жінку та покинув її, тобто “*meter o pé*” (*утекти*), що підсилює відчуття безвідповідальності та зради. Український варіант містить нехарактерний для подібного контексту метафоричний вираз «запозичив», що звучить доволі незвично й не передає морального та емоційного підтексту оригіналу.

Такий переклад не виконує своєї комунікативної функції – не відображає емоційної насиченості оригіналу. Доцільнішим був би варіант на кшталт «зробив мамі живіт та звалив», який краще відповідає сленговому стилю й контексту.

Інший яскравий приклад вільної адаптації є – “*Não temos raro para vacilão*” [101, 12:38, episódio 2], що перекладено як «З шурами ніхто не базарить» [101, 12:38, серія 2]. В оригіналі слово “*vacilão*” вживається для позначення ненадійної, слабкої або боягузливої особи, а не обов'язково

донощика. [84]. Оригінальний вислів буквально означає «*Ми не розмовляємо з боягузами/підозрілими людьми*», тоді як переклад підкреслює кримінальну лексику українського жаргону, використовуючи слово «*щур*», що асоціюється зі стукачами [76], що зміщує фокус значення, але водночас зберігає агресивний характер фрази.

Незважаючи на певну семантичну неточність, переклад виконує комунікативну функцію – передає презирство та відмову від спілкування з персонажами, які не заслуговують на довіру, і звучить природно в межах кримінального мовлення українською. Така адаптація є стилістично вмотивованою і цілком прийнятною у художньому перекладі з урахуванням цільової аудиторії.

Цікавою є передача бразильських вигуків та виразів, що позначають реакції персонажів. Наприклад, “*Fé em Deus, porra*” [101, 07:59, episódio 3] перекладено як «*Хай Бог допомагає*» [101, 07:59, sthbz 3]. Однак у португальському варіанті експресивна частка “*porra*” додає різкості та емоційності висловлюванню. Її відсутність у перекладі робить фразу менш експресивною, що може вплинути на сприйняття діалогу.

Загалом, аналізуючи переклад сленгових та жаргонних елементів, можна відзначити, що перекладач застосував кілька стратегій:

1. Дослівний переклад з адаптацією до українського розмовного сленгу (“*bucha*” – «*лох*», “*merda*” – «*херня*»).
2. Еквівалентний переклад, що зберігає стиль і емоційну насиченість (“*Vamos botar para foder!*” – «*Їбошме іх!*»).
3. Пом’якшення жорстокості, збереження загального змісту “*micro-ondas*” – «*велика мікрохвильовка*»).

З одного боку, деякі варіанти перекладу є надто обсценними, що може викликати неоднозначну реакцію читачів або глядачів. З іншого боку, такий підхід забезпечує максимальну автентичність і передає атмосферу кримінального світу, де розгортаються події.

Аналіз оцінки адекватності відтворення комунікативної функції сленгових та жаргонних елементів в українському перекладі показує, що перекладачі намагаються зберегти атмосферу оригіналу, адаптуючи мовні конструкції та вирази до українського контексту. Вони ефективно використовують відповідні аналоги кримінального жаргону та сленгу, що дозволяє зберегти емоційний колорит тексту.

Отже, переклад виконує свою функцію, передаючи основну інформацію та емоційний зміст висловлювань, але при цьому допускає деякі зміни в семантичному навантаженні та тональності. Деякі моменти перекладу можна вважати більш вільними адаптаціями, що покликані зробити текст зрозумілішим для україномовного глядача, проте вони можуть спричинити втрату певних нюансів оригіналу. Успішність такого підходу залежить від контексту використання перекладу: якщо його метою є збереження атмосфери та емоційного заряду тексту, то деякі відхилення від точного перекладу можуть бути виправданими. Однак, якщо метою є максимальна точність передачі змісту, слід шукати точніші українські сленгові відповідники або, за потреби, залишати деякі елементи без перекладу, надаючи пояснення їхнього значення в контексті.

3.2. Рекомендації щодо вдосконалення перекладу сленгової та жаргонної лексики

Переклад сленгової та жаргонної лексики – це важливий етап у процесі локалізації текстів, португальська мова сленгу та жаргону є надзвичайно динамічною та контекстуально залежною. Переосмислення таких виразів вимагає від перекладача не лише лінгвістичних знань, а й здатності правильно передати емоційне забарвлення та елементи культури мови оригіналу. Ось кілька рекомендацій, які можуть допомогти в покращенні перекладу сленгу та жаргону:

1. Враховувати контекст і культуру

Сленгові та жаргонні вирази часто набувають значення лише в контексті конкретної культури та соціальних умов. Вони можуть бути прив'язані до конкретних регіонів, соціальних груп або ситуацій, перекладач повинен

оцінювати, наскільки вирази з оригіналу відображають специфічні культурні реалії. Якщо вони сильно пов'язані з місцевим контекстом, варто шукати відповіді у мові перекладу, які не лише передають значення, але й зберігають емоційну та соціальну забарвленість.

Наприклад, у португальському виразі “*Tu não escutou? Vaza, porra!*” [101, 1:01, episódio 4] - «*Але ми були друзями? Сука, ти глухий*» [101, 1:01, серія 4] важливо зрозуміти, що це дуже емоційний та агресивний заклик. В українському контексті такий вираз може бути адаптований, щоб зберегти грубість, але потрібно звернути увагу на лексему, яке звучить природно в певній соціальній групі.

2. Пошук аналогів, а не буквальных перекладів

Часто буквальный переклад сленгових виразів є не лише складним, але й неприйнятним або неприродним для мови перекладу, адже сленг, за своєю суттю, дуже специфічний і залежить від контексту, особливостей культури та соціуму певної мовної спільноти.

Наприклад, популярні у деяких регіонах чи серед конкретної вікової групи, слова чи фрази можуть бути зовсім незрозумілими, навіть виглядати неприйнятно або грубо в іншій мовній реальності. У таких випадках буквальный переклад не передає того емоційного забарвлення, який має оригінальний вираз, і може спричинити розгубленість чи навіть негативне ставлення у цільовій аудиторії. Тому важливо мати аналогічні вирази в мові перекладу, щоб зберегти той самий емоційний ефект, атмосферу і враження, що є в оригінальному сленгу, але водночас не порушують природності та комунікативне сприйняття в новій мовній культурі. Водночас, усе залежить від конкретного контексту, соціальної групи, часу і навіть інтерпретації. Тому перекладач має зберігати гнучкість і бути готовим адаптувати переклад відповідно до реалій цільової аудиторії - аби зберегти природність, зрозумілість і емоційну виразність тексту.

Фраза “*Tu é saracho de bandido!*” [101, 06:56, episódio 4] – «*Ти бандитська підстилка!*» [101, 06:56, серія 4] є яскравим прикладом використання агресивного і принизливого сленгу, який підкреслює соціальну ієрархію в кримінальному

середовищі. Слово “*caracho*” в оригіналі означає «килимок», «підстилка» або «принижена людина», тобто особа, що перебуває в підлеглому становищі і є абсолютно покірною або підконтрольною іншій людині, часто в негативному, принизливому контексті [86]. Воно використовується як синонім до того, хто служить або виконує волю іншого без власної гідності чи незалежності. У цьому випадку, звернення “*caracho de bandido*” означає не лише принизливу оцінку особи, а й демонстрацію того, що вона є лише інструментом у руках злочинця, без власної волі чи честі.

У перекладі на українську важливо зберегти цей негативний та агресивний зміст, оскільки саме через приниження і зневагу до цієї особи показується рівень насильства та соціальної нерівності в кримінальному середовищі. Використання таких слів, як «підстилка», є абсолютно відповідним для цієї ситуації, адже це слово несе в собі значення підлеглих і точно передає емоційну інтенсивність оригіналу. Важливо, що це слово має в українському сленгу не тільки значення фізичної об'єктності, а й переносне значення людини, яка принижена або зазнає гноблення. Окрім того, перекладач має враховувати, що таке звертання підкреслює агресивність персонажа, його високу позицію в кримінальній ієрархії, де він може дозволити собі звертатися до інших з таким рівнем зневаги.

Отже, перекладач вдало використав метод модуляції для зміни формулювання і кращого відтворення образу.

3. Врахування емоційного забарвлення

Сленгові вирази часто мають унікальне емоційне забарвлення, яке не завжди можливо передати через буквальний переклад. Кожен сленговий вираз зазвичай несе не лише пряме значення, а й інтонацію, настрій та контекст, які можуть суттєво вплинути на його сприйняття аудиторією. Наприклад, в агресивних або дружніх фразах, де необхідно передати не лише зміст сказаного, але й емоційну атмосферу висловлювання. Якщо цього не зробити, вираз може звучати неприродньо або втратити свою смислову та емоційну вагу – а отже, і здатність передати важливість ситуації. Саме тому при перекладі сленгових виразів, які не тільки передають фактичний зміст, а й вказують на емоційний стан

або ставлення персонажа до подій, необхідні відповідні інтонації та вирази, які максимально відтворюють емоційний спектр оригіналу.

Наприклад, фраза португальською “*Eles pediram para desenrolar um papo tranquilo*” [101, 11:43, episódio 4] у перекладі «*Вони хочуть спокійно побазарити*» [101, 11:43, серія 4], тут спостерігається збереження легкості та спокою в тональності діалогу. Тут важливо передати не лише фактичне значення (сторони хочуть поговорити), а й атмосферу мирних переговорів або спокійного обговорення, без жодного натяку на агресію, напруження чи гостру розмову, що супроводжується образами. Тому в українському перекладі варто використовувати фрази, які підкреслюють такий тон, наприклад, «*Хочуть спокійно поговорити*» або «*Хочуть влаштувати мирні переговори*». Ці варіанти не тільки точніше передають емоційну тональність, а й допомагають зберегти атмосферу ввічливості та спокою, що свідчить про часткове або повне врегулювання конфлікту мирним шляхом.

4. Адаптація до соціальної норми

Сленг, як правило, тісно пов'язаний із соціальною групою або субкультурою, до якої належать персонажі. Важливо розуміти, який соціальний контекст оточує кожного з них, щоб передати його мову якомога точніше. Перекладач повинен знати до якої соціальної групи належать персонажі та як мова відображає їхній стиль життя, погляди, та соціальну роль у суспільстві. Наприклад, у середовищі злочинців, вуличних банд та певних молодіжних спільнот використовуються характерні лексичні вирази, які можуть бути неприязними, грубими або агресивними. Такі фрази не лише формують атмосферу, а й допомагають розкрити певні соціальні характеристики персонажів, що є ключем для розуміння їхньої поведінки й ставлення до світу. Перекладач повинен враховувати і розуміти не просто контекст, а й уміло адаптувати мову до особливостей відповідної соціальної групи.

Наприклад, у фразі португальською “*Botar a boca no trombone para ver se para a invasão*” [101, 10:08, episódio 5] у перекладі «*Я поговорю з пресою і покладу цьому край*» [101, 10:08, серія 5] важливо врахувати, хто саме

звертається до засобів масової інформації. Якщо персонаж належить до молодіжної чи вуличної культури, його стиль мови буде менш формальним і більш емоційним, тому вираз може бути адаптований під такий контекст. У цьому випадку доцільно адаптувати фразу відповідно до стилю цієї соціальної групи. Для молоді цей вираз можна передати як *«Я підніму шум / вставлю своє слово, щоб зупинити цю навалу!»*, що надає фрази додаткової емоційної наснаги та вуличного відтінку. Така адаптація краще відображає настрій і стиль спілкування серед молоді, яка має експресивність до виразу емоцій через сленгові фрази.

5. Переклад фраз та ідіом

Сленгові вирази часто є ідіоматичними, а це означає, що їхній зміст не можна зрозуміти з буквального значення слів. Вони набувають особливого сенсу через елементи культури, який може бути специфічним для певної мови чи регіону. Перекладач, який зіштовхується з ідіомами, повинен добре розуміти не лише лексичне значення кожного слова, але й загальний контекст виразу та фонову інформацію, щоб передати його правильно і зберегти відповідний емоційний тон. Ідіоматичні вирази часто не мають точних еквівалентів у мові перекладу, тому перекладач повинен обрати варіант, який відповідає змісту та контексту оригіналу.

Особливо складним може бути переклад ідіом, які містять специфічні елементи культури або народні вирази, що є зрозумілими тільки в певному мовному середовищі. У таких випадках перекладач може обрати адаптацію або опис, щоб зберегти основну ідею. Наприклад, фраза *“De lá para cá, o bicho pegou no Rio de Janeiro”* [101, 01:19, episódio 1] – *«Тепер можна сказати, що весь Ріо просто палає»* [101, 01:19, серія 1] містить розмовну ідіому *“o bicho pegou”*, яка у бразильському сленгу означає різке загострення ситуації, початок серйозних проблем або хаосу. Буквальний переклад цього вислову на українську мову міг би викликати нерозуміння, оскільки дослівне відтворення (*«звір схопив»*) не має аналогічного емоційного або змістового навантаження в українській мовній картині світу.

У перекладі «*Тепер можна сказати, що весь Ріо просто палає*» застосовано метод адаптації, що дозволяє передати не буквально значення слів, а їхній комунікативний ефект: напруження, хаос, небезпеку, які панують у місті. Такий вибір перекладача є обґрунтованим, оскільки забезпечує адекватне сприйняття фрази українською аудиторією, зберігаючи як емоційний заряд, так і загальний контекст сцени.

Таким чином, переклад демонструє вдаль використання адаптаційної стратегії для передачі бразильської культурно-мовної реалії, не порушуючи при цьому цілісності художнього та соціального змісту оригіналу.

6. Використання діалектних варіантів

Для точнішої передачі атмосфери і характеру персонажів у перекладі перекладач має знати не лише загальний контекст, але й соціальні та мовні особливості, нюанси культури. Одна з ефективних стратегій для досягнення цієї мети – це використання діалектних варіантів української мови або навіть більш локальних форм, якщо це відповідає контексту. Оскільки діалекти можуть не тільки вказувати на соціальний статус або професійну приналежність персонажа, а й на його регіональне походження, переклад за допомогою діалектних варіантів може значно збагатити образи, роблячи їх більш реалістичними та органічними для цільової аудиторії.

Наприклад, бразильський вислів “*Leka! Mas que inferno, meu Deus!*” [101, 07:49, episódio 1] виражає сильне обурення, роздратування і дослівно перекладається як «*Леко! Холера, нестерпна дівка!*» [101, 07:49, серія 1]. У запропонованому перекладі «*Холера, нестерпна дівка!*» – обрано діалектні елементи української мови, зокрема вигук «*Холера*», що характерний для західноукраїнського мовного простору, особливо галицьких говорів. Використання діалектизму надає репліці колориту, наближаючи емоційність висловлювання оригіналу до культури українськомовного читача. Така стратегія адаптації із використанням діалектних варіантів дозволяє зберегти емоційно-стилістичний ефект висловлювання та зробити переклад яскравішим для

цільової аудиторії. Цей вираз можна було б також перекласти, як *«Що за чортівня, Господи!»* або *«Та що за халепа, Боже ж ти мій!»*.

Отже, переклад сленгових і жаргонних виразів є складним і відповідальним завданням, яке потребує уважного та професійного підходу. Збереження емоційного забарвлення, особливостей культури, а також відчуття соціального контексту - це ключові аспекти, які забезпечують точну передачу сенсу оригіналу цільової аудиторії.

Висновки до 3 розділу

Аналіз перекладу сленгових та жаргонних елементів у серіалі *«Місто Бога: Боротьба триває»* показує, що перекладачі використали різні стратегії для адаптації тексту до україномовної реальності. Вони використовували дослівний переклад, еквівалентні аналогії та інколи вільні адаптації для збереження емоційного навантаження оригіналу. Завдяки цьому зберегли атмосферу кримінального світу, передаючи характерні риси бразильського сленгу та специфічні вирази. Однак деякі переклади, зокрема в контексті агресії та грубості, можуть викликати зменшене емоційне враження через м'якші чи менш активні варіанти в порівнянні з оригіналом.

Загалом, переклад виконано з урахуванням особливостей мови та культури, що дозволяє створити автентичну атмосферу для українського глядача. Проте, адаптація може зменшити точність передачі змісту, семантичних відтінків або емоційної експресії, властивих оригінальному тексту. Такий підхід видається доцільним, коли основною метою є передача емоційного забарвлення та атмосферності, однак для досягнення більшої точності та збереження нюансів оригіналу необхідно шукати оптимальні українські еквіваленти.

Вдосконалення перекладу сленгової та жаргонної лексики є важливою частиною розвитку перекладацької практики, оскільки це дозволяє не лише передавати зміст тексту, але й зберегти живе мовлення та риси культури оригіналу.

Основним завданням перекладача є точне відображення семантики жаргонних та сленгових виразів без втрати зв'язку з автентичністю і природністю мови перекладу. Важливо використовувати різноманітні стратегії, такі як калькування, адаптація чи використання описових конструкцій, залежно від потреби і конструкції. Рекомендації щодо вдосконалення цього процесу передбачають підвищення кваліфікації перекладачів у різних мовних сферах, а також активніше використання лексичних ресурсів для дослідження сленгу та жаргонізмів у різних мовах. Перспективним напрямом у дослідженні сленгу та жаргону є створення відповідних тезаурусів за допомогою сучасних комп'ютерних можливостей. Такі проєкти напевне стали б помічними для перекладачів і підняли б на вищий рівень якість перекладів.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження лінгвістичних особливостей жаргону та сленгу можна зробити висновок, що обидва ці явища є групою складових мовної системи, що відображають соціальні та культурні процеси, а також специфіку спілкування певних груп людей. Жаргон, часто обумовлений професійною належністю чи соціальним статусом, функціонує як засіб спрощення або кодування інформації, що допомагає формувати неформальну атмосферу в колективах і сприяє ідентифікації членів цієї групи. Сленг характеризується своєю мінливістю, нестабільністю та яскравістю, допомагаючи мовцям передавати емоції, підкреслювати індивідуальність та уникати стандартизованих виразів. Обидва явища активно взаємодіють з літературною мовою, поповнюючи її новими виразами і сленговими конструкціями, які відображають соціальні та культурні зміни в суспільстві.

Визначено, що португальський сленг та жаргон є класифікацією складового мовного ландшафту, що відображають соціальну структуру, культурні й професійні особливості різних груп населення. Вони виступають як засіб ідентифікації, що дозволяє членам певних соціальних спільнот створювати та підтримувати почуття єдності та належності до конкретного середовища. Водночас, через свою асоціацію з маргінальними групами, такими як злочинці, наркоторговці чи бездомні, сленг часто стикається з соціальним судом та стигматизацією, що посилює соціальну дистанцію та дискримінацію. Використання сленгу в португальській мові є яскравим прикладом того, що мова може служити не лише комунікаційним інструментом, а й маркером соціального статусу, при цьому відображаючи складність соціальних процесів та їхні дослідження для мовної практики.

Схарактеризовано, що переклад сленгу та жаргону є складним і багатогранним процесом, що вимагає від перекладача не лише глибоких знань мови оригіналу, а й розуміння культурних, соціальних і прагматичних особливостей мови перекладу. Проблеми, що виконуються в цьому процесі,

пов'язані з відмінностями в лексико-семантичних групах, емоційно-експресивному забарвленні лексики, а також прагматичних компонентах, що змінюють значення сленгових одиниць у різних мовах. Крім того, важливо підтримувати соціокультурні норми, оскільки те, що є прийнятним в одній культурі, може бути неприйнятним або навіть образливим в іншій. Тому переклад жаргонізмів вимагає творчого підходу, адекватного відображення змістового навантаження, а також врахування функціональних і стилістичних особливостей тексту. Під час перекладу сленгу і жаргону необхідно використовувати методи компенсації, адаптації або навіть створення нових відповідників, щоб максимально зберегти точність і колорит оригіналу, не порушуючи емоційної насиченості та авторської інтенції.

Проаналізовано, що переклад кримінального середовища в таких кінофільмах, як «Cidade de Deus», є складним і відповідальним процесом, який потребує від перекладача не тільки високого рівня мовних навичок, але й глибокого розуміння соціокультурних реалій оригінального контексту. Збереження спеціального жаргону, сленгу та емоційного забарвлення фрази є важливим складним, оскільки ці елементи формують атмосферу фільму та його ідентичність. Водночас, адаптація таких мовних елементів для цільової аудиторії повинна мати культурні особливості, щоб передати лише зміст, але й глибину соціальних і психологічних аспектів, зображених на картинці. Перекладач має знайти баланс між точністю і локалізацією, щоб зберегти автентичність і реалістичність світу, представленого у фільмі, забезпечуючи тим самим належний ефект і на емоційному, і на когнітивному рівні для іноземних глядачів.

Схарактеризовано, що переклад сленгу та жаргону у фільмі «Cidade de Deus» українською мовою вимагає від перекладача не лише високих лінгвістичних навичок, а й глибокого розуміння соціокультурних аспектів обох мов. Збереження соціальної функції мови, емоційного забарвлення та характеру персонажів є ключовим завданням, оскільки передати агресивний, насильницький контекст та культурні відмінності між бразильським та українським світом необхідно з урахуванням адаптації для цільової аудиторії.

Перекладач має знайти оптимальний баланс між точністю, емоційною насиченістю та культурною прийнятністю, аби забезпечити максимальне розуміння оригінального контексту для українських глядачів.

Зазначено, що важливо зберегти негативну та соціальну насиченість висловів, а також передати експресивність і багатозначність сленгу, щоб іноземний глядач міг сприймати атмосферу та реалії, в яких розгортаються події. Перекладач повинен знайти баланс між точним лексичним перекладом та адаптацією до культурних особливостей цільової аудиторії, що дозволяє зберегти автентичність і глибину фільму, зокрема «Місто Бога».

Наголошено на тому, що фільм «Cidade de Deus» не лише майстерно передає соціальні проблеми бразильських фавел, а й використовує мову як потужний інструмент для створення автентичного образу цього світу. Сленг та спеціальні вирази, що з'являються в діалогах персонажів, допомагають глибше зануритися в культурний та соціальний контекст, де насильство, бідність і кримінальність залишаються невіддільною частиною повсюдного життя. Через мову фільм ефективно передає атмосферу безвиході, боротьби за виживання та соціальної нерівності, водночас демонструючи складну динаміку відносин між героями, які змушені пристосуватися до жорстоких реалій фавел.

Визначено, що переклад сленгових та жаргонних елементів у серіалі «Місто Бога: Боротьба продовжуватися» демонструє успішну адаптацію мовних конструкцій до українського контексту, зберігаючи емоційну насиченість і атмосферу оригіналу. Перекладачі використовували різні стратегії: дослівний переклад, еквівалентні аналоги та вільні адаптації, що дозволяють донести характерні риси кримінального сленгу. Однак деякі моменти перекладу можуть втратити точність або виразність оригіналу, що вимагає обережного підходу для збереження якості та нюансів.

Зазначено, що вдосконалення перекладу сленгової та жаргонної лексики є великим аспектом у забезпеченні точності та виразності перекладу. Перекладачам необхідно розвивати навички адаптації таких виразів через використання різноманітних стратегій перекладу, які дозволяють краще

відобразити мовні особливості та зберегти природність тексту для цільової аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 33. Том 1. 380 с. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/33_2020/part_1/33-1_2020.pdf#page=123 (дата звернення: 20.02.2025).
2. Антонова В. Г. Особливості перекладу молодіжного сленгу з соціолінгвістичним компонентом (на матеріалі німецької преси) : кваліфікаційна робота / В. Г. Антонова ; наук. керівник – канд. пед. наук, доцент В. А. Карпюк. Кривий Ріг, 2019. 90 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/3479>
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Академія, 2004. 344 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004078
4. Божко Я. Ю. Соціолінгвістичний аспект сленгової лексики американського варіанту англійської мови. *Запорізький національний університет*. 2017. с. 192. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=nzbdpufn_2017_14_4
5. Бойко М. Ю., Ставицька Л. О. Про історію дослідження арго, жаргону та сленгу. *Система і структура східнослов'янських мов*. 2014. Вип. 7. С. 33–41. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=sissm_2014_7_6

6. Бондаренко К.Л. Співвідношення сленгової лексики української та англійської мов: лексикографічний та перекладацький аспекти Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009.146 с URL.: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzs_2009_81\(4\)_35](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzs_2009_81(4)_35)

7. Борисова О. Е. Арго в українській мові: стан і перспективи досліджень. *Вісник Запорізького національного університету. Серія : Філологічні науки.* Запоріжжя, 2012. № 1. С. 77–81. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vznu_fi_2012_1_16

8. Ведернікова Т. В. Особливості функціонування сучасних американських та британських сленгізмів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2021. С. 107-112. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/part_1/21.pdf

9. Власов Є. Особливості та способи перекладу жаргонної лексики і сленгу. Збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інноваційні тенденції підготовки фахівців в умовах полікультурного та мультилінгвального глобалізованого світу». 2020. С. 458-462. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15231/1/ITPF2020_P458-461.pdf (дата звернення: 20.02.2025).

10. Гарлицька Т. С. Жаргонна лексика як лінгвістичний і соціокультурний феномен міського мовлення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія.* 2014. Вип. 11(1). С. 17-20. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_filol_2014_11\(1\)_7](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_filol_2014_11(1)_7)

11.Глазова О. П. Жаргон і сленг: як ставитись до них словеснику?. *Київський університет імені Бориса Грінченка*. 2013. С. 1–2.28 URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2651/1/O_Glazova_MD_9_IPPO.pdf

12.Глуцук Н. В. Лінгвопрагматика сучасного англомовного сленгу: витоки, класифікаційні та семантичні ознаки. *Вісник Львівського університету. Сер. Іноземні мови*. Львів, 2013. Вип. 21. С. 22–36. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Vlnu in mov 2013 21 6

13.Грабовий П. М. Молодіжний сленг у системі соціолектів сучасної української мови. *Лінгвістичні студії: ДонНУ*. 2008. Вип. 16. С. 294–297. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=kdsm 2010 11 8

14.Грабовий П. Дослідження українського молодіжного сленгу в аспекті мовної картини світу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. Вип. 81 (3). С. 260 –263. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzs 2009 81\(3\) 62](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzs 2009 81(3) 62)

15.Грачова О. М. Англійськомовні запозичення в молодіжному сленгу (на матеріалі прози сучасних українських письменників) : магістерська робота / науковий керівник – к. філол. наук, доц. Тетяна Іванівна Вавринюк. Кривий Ріг, 2022. 77 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/6713>

16.Гудманян А. Г., Плетенецька Ю. М. Переклад жаргонізмів сленгу і пейоративної лексики художніх фільмів США. *Наукові записки НДУ ім. М.*

Гоголя. *Філологічні науки*. 2014. Книга 3. С. 58-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2014_3_14

17. Денисюк, Л. В., Данілова Н. Р. Англійський молодіжний сленг як засіб самовираження та відображення світогляду тінейджерів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. Вип. 2. С. 205-208. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VZhDU_2014_2_42

18. Діденко Н. М. Сленг та жаргон: проблема дефініції. 2012. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/1331/1/%D0%94%D1%96%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9D.%D0%9C.%20%D0%A1%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B3%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B6%D0%B0%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%BD_%20%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%D0%B4%D0%B5%D1%84%D1%96%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%97.pdf (дата звернення: 20.02.2025).

19. Дорда В.О. Американський молодіжний сленг як об'єкт вивчення соціолінгвістики. *Матеріали VI Міжвузівської конференції молодих учених*. Донецьк : ДонНУ, 2008. Т.1. С. 77 – 81. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VKhIFL_2013_74_25

20. Журавель Т.В. Кінопереклад як вид аудіовізуального перекладу і його становлення в Україні та світі. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки (мовознавство)»*. 2018. № 10. С. 35–38. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=nvddpufm_2018_10_11

21. Заботова М. Інтернет-сленг як ключовий засіб взаємодії в кіберпросторі. *Studia. Philologica*, 2018. № 2(17). С. 146–164. URL: https://www.academia.edu/38069187/INTERNET_SLANG_AS_KEY_MEANS_OF_INTERACTION_IN_CYBERSPACE

22. Заводна Л. Сучасний погляд на молодіжний сленг. *Нова педагогічна думка*, 2014. № 1. С. 52–55. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npd_2014_1_16

23. Загребнюк Ю. Етимологія сленгу в іноземній мові (англійській). *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Умань, 2019. Вип. 3. С. 69–75. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=znpudpu_2019_3_11

24. Каламбет Я.І., Одновол В.Я. Дублювання VS субтитрування в англійськомовному кінодискурсі (на матеріалі фільму «загублена»). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. Том 32 (71). № 5. Ч. 1. 2021. С. 245–250. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=UZTNU_filol_2021_32%2871%29_5%281%29_44

25. Кирилова, І. П. Особливості англіцизмів в сучасних німецькій та українських мовах. *Мовні і концептуальні картини світу*, вип. 43, част. 2, 2013. С. 174–181. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Mikks_2013_43\(2\)_28](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Mikks_2013_43(2)_28)

26. Кісь С.В. Особливості перекладу комп'ютерного сленгу українською мовою. Тези доповідей 73-ї наукової конференції професорів, викладачів,

наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 21 квіт. – 13 трав. – Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. Т. 1. С. 282 - 283. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PolNTU/9329>

27.Клименко О. Л. Основні труднощі адекватного перекладу нестандартної лексики англійської мови. *Вісник Сумського державного університету. Серія Філологія.* 2003. № 4(50). С. 89-93. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/10328> (дата звернення: 20.02.2025).

28.Ковальчук Ю. А. Сленг як соціокультурний феномен. *Науковий вісник ХДУ Серія Германістика та міжкультурна комунікація*, 2020. №1. С. 210–215. URL: <https://tsj.journal.kspu.edu/index.php/tsj/article/view/547/526>

29.Ковтун О. Сленгізми та жаргонізми в сучасній українській прозі в аспекті перекладу. URL: [https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31954/1/%d0%9a%d0%be%d0%b2%d1%82%d1%83%d0%bd_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f\(1\).pdf](https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31954/1/%d0%9a%d0%be%d0%b2%d1%82%d1%83%d0%bd_%d1%81%d1%82%d0%b0%d1%82%d1%82%d1%8f(1).pdf) (дата звернення: 20.02.2025).

30.Козаченко І.В. Особливості перекладу неологізмів англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2016. № 25. С. 166–168. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_filol_2016_25\(2\)_50](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvmgu_filol_2016_25(2)_50)

31.Корнелаєва Є. Сленг як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Науковий вісник Херсонського державного університету". Серія : Лінгвістика.* 2019. Вип. 35. С. 80-84. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvkhdu_2019_35_16

32.Кошельник К. С. Соціолінгвістичні особливості сленгової лексики сучасної англійської мови : кваліфікаційна робота / науковий керівник – канд.

філол. наук, доц. Т. С. Гарлицька. Кривий Ріг, 2022. 77 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/6781>

33.Левицька Л. Я., Микитка І. С. Німецький молодіжний сленг та його лексико-семантичні особливості. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Філологія*. Харків, 2013. № 1052. Вип. 74. С. 94–99. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VKhIFL_2013_74_19

34.Лисенко О. До питання демаркації мовних явищ соціолект, аргю, жаргон, сленг у мовознавстві. Міжнародний науковий університет «Грааль наук», 2023. № 24. С. 458-463. URL: <https://dspace.vnmu.edu.ua/123456789/7360>

35.Лохач А. О. Лексико-семантичні аспекти англомовного молодіжного сленгу : кваліфікаційна робота студентки факультету іноземних мов групи АЗЛм-22 / А. О. Лохач ; наук. керівник Т. С. Гарлицька. Кривий Ріг, 2023. 77 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/8224>

36.Мангура С., Руденко Я. Особливості перекладу англомовних технічних термінів українською мовою (на матеріалі термінології нафтогазової галузі) *Лінгвістичні студії. ДонНУ імені Василя Стуса*. Вип. 40 том 2, Вінниця, 2020. С. 118–120. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=lingst_2020_40%282%29_15

37.Мірошник, С. О. Поняття «сленг» та його сутнісні характеристики. *Закарпатські філологічні студії* / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2023. Т. 3. Вип. 27. С. 124–128. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/27/part_3/23.pdf

38.Місто Бога: Боротьба триває. 2024. URL: <https://uaserial.com/movie-cidade-de-deus>

39.Науменко Л. М. Молодіжний сленг – реалії сьогодення. Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Кам'янець-Подільський. 2013. Вип. 34. С. 227–230. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=npkpnu_fil_2013_34_63

40.Николів І. Сленг та інші соціальні діалекти у працях хорватських лінгвістів. *Мова і суспільство*. 2011. Вип. 2. С. 11–16. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=mis_2011_2_4

41.Онушканич І. В. Сленг як перекладознавча категорія: поняття, етимологія, способи перекладу. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. Вип. 3. С. 296-300. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=VZhDU_2014_3_58

42.Павельєва А. К., Лобко І. О. Англomовний сленг гравців у комп'ютерні ігри. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Філологічні науки*. 2021. Вип. (3 (341)). С. 67–75. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=vluf_2021_3_11

43.Палій К.В. Особливості перекладу жаргонізмів і сленгізмів нафтогазової галузі українською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія : зб. наук. пр.* Одеса: Гельветика, 2023. Вип. 62, Т. 3. С. 30 – 33. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/14451>

44.Пилипей Ю. А. Сленг, його етапи розвитку та місце в сучасному світі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного Університету. Сер. Філологія, 2018. № 1(36). С. 112–114. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_36%281%29_32

45.Руденко М. Ю. Арго, жаргон і сленг у європейському й американському мовознавстві: історія і сучасний стан дослідження : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Марина Юріївна Руденко; наук. кер. В. А. Глущенко; ДВНЗ "Донбаський держ. пед. ун-т"; Державний заклад "Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського". Слов'янськ, 2019. 270 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/2048> (дата звернення: 20.02.2025).

46.Руденко М. До питання про жаргон у мовознавстві (30-ті рр. XX ст. – початок XXI ст.). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2019. № 38. Том 1. С. 102-106. URL: [28.pdf](#) (дата звернення: 20.02.2025).

47.Руденко М. Ю. Загальнотеоретичне дослідження сленгу в європейському й американському мовознавстві (50-і рр. XX ст. – початок XXI ст.). *Науковий вісник Херсонського державного університету". Серія : Лінгвістика.* 2019. Вип. 35. С. 74-79. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nvkhdu_2019_35_15

48.Секрет І. Семантичні аспекти американського студентського сленгу. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка,* 2010. Вип. 89 (3). С. 80-84. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzs_2010_89\(3\)_22](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nzs_2010_89(3)_22)

49.Солдатова С. М., Козонак А. В. Лінгвістичний статус німецького молодіжного сленгу. *Молодий вчений. Херсон : Молодий вчений,* 2018. № 4 (56). С. 344–348. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=molv_2018_4\(1\)_81](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=molv_2018_4(1)_81)

50.Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: соціальна диференціація української мови. *Південний архів: філологічні науки*. Херсон: Видавництво Херсонського державного університету, 2003. Вип. 21. С. 93 – 98.

51.Старченко Я. Сучасна жаргонологія й словотвірні інновації в жаргонах української мови (до постановки питання). *Лінгвістичні студії : збірн. наук. праць*. Донецьк : ДонНУ, 2011. С. 93–97. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=lingst_2011_23_22

52.Столяр М. Ю. Аксіологічні особливості лексики молодіжного сленгу (на матеріалі художнього дискурсу кінця XX – початку XXI століть). *Актуальні проблеми філології та перекладознавства : збірник наукових 75 праць*. Хмельницький : ФОП Бідюк Є. І., 2016. Вип. 10. Том 3 (Р-Я). С. 102–108. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apftp_2016_10\(3\)_21](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=apftp_2016_10(3)_21)

53.Столяр М. Ю. Молодіжний сленг у сучасному художньому дискурсі (на матеріалі художнього ідіолекту І. Карпи). *Записки українського мовознавства*. 2014. Вип. 21. С. 119–126. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=zukm_2014_21_21

54.Столяр М. Функції молодіжного сленгу (на матеріалі сучасного художнього дискурсу). *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. Вип. 129. С. 262–266.

55.Столярчук О. В. Характерні риси молодіжного Інтернет-сленгу англійської, німецької, російської та української мов. *Лінгвістичний вісник*. 2013. Вип. 2. С. 41-45. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=livis_2013_2_10

56.Таран О. Загальний сленг: поняття, здобутки й перспективи дослідження. *Materiály IX mezinárodní vědecko-praktická konference „Moderní vymoženosti vědy*, 2013. С. 65-69. URL: https://www.academia.edu/42853685/%D0%97%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B3_%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D1%8F%D1%82%D1%82%D1%8F%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BA%D0%B8_%D0%B9_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8_%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F

57.Таран О. Функції сленгізмів у сучасному українському неймінг просторі. *Українська мова*. *Українська мова*, 2013. № 3. С. 74–84. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Ukrm_2013_3_8

58.Ткачівська М. Р. Молодіжний сленг і його класифікації. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2015. Вип. 6. Т.2. С. 114-118. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/81ac2d8c-d43d-4b14-80d2-0f2e8cd93a66/content>

59.Третяк Н. В. Жаргонна лексика і метафоричний контекст мови друкованих ЗМІ. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. *Філологічні науки*. 2009. Вип. 20. С. 666-669. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npkpnu_fil_2009_20_178](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Npkpnu_fil_2009_20_178)

60. Шапочка К. А. Загальний і спеціальний сленг у системі субстандартної лексики. *Обрії сучасної лінгвістики*. 2013. Вип. 4. С. 108–114. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=obsl_2013_4_22)

[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=obsl_2013_4_22](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=obsl_2013_4_22)

61. Шапочкіна О.В. Дефініційна характеристика молодіжного сленгу сучасної німецької мови. Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер.: Філологічна. 2013. Вип. 38. С. 140–141. URL: [http://www.irbis-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI)

[nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI)
[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI)
[LA%3D&2_S21STR=Nznuoaf_2013_38_44](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI)

62. Шульжук Н. В. Сленг як нелітературний пласт сучасної української лексики. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Сер. Філологічна. Острог, 2011. Вип. 21. С. 102–112. URL: [http://www.irbis-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI)

[nbuv.gov.ua/cgi-](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI)
[bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI)
[LA%3D&2_S21STR=Nznuoaf_2011_21_14](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FI)

63. Яблонська К. Культура мовлення та молодіжний сленг. *Наука. Освіта. Молодь*, 2014. С. 246–247. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2015_2/87.pdf

64. *Cidade de Deus: A Luta Não Para*. 2024. URL: <https://uaseial.com/movie-cidade-de-deus> (дата звернення: 20.02.2025).

65. Gomez Torrego L. *El léxico en el español actual: uso y norma*. Madrid: Arco, 1995. 384 p.

66.LARISSA RIBEIRO DE CARVALHO. A LÍNGUA DO TRÁFICO: Análise de Gírias e Instrumentalização da Língua Portuguesa por Traficantes de Drogas do Rio de Janeiro. Rio de Janeiro, 2022. 27 p. URL: [LARISSA RIBEIRO DE CARVALHO - A língua do tráfico: análise de gírias e instrumentalização da língua portuguesa por traficantes de drogas do Rio de Janeiro.docx](#) (дата звернення: 20.02.2025).

67.Lucchesi, Dante. A diferenciação da língua portuguesa no Brasil e o contato entre línguas Estudos de Lingüística Galega, Vol. 4. Julio, 2012. P. 45-64. URL: <https://www.redalyc.org/pdf/3056/305626425004.pdf> (дата звернення: 20.02.2025).

68.Mencken H.L. The American language. Supplement One. New York, 1961. 890 p.

69.Rodrigo Mazer Etto. Linguagem proibida: as gírias. *Revista eletrônica de investigação filosófica, científica e tecnologic*. Ano IV. Volume IV. Número XV. P. 125-144. URL: <https://revistas.ifpr.edu.br/index.php/ifsophia/article/view/1472> (дата звернення: 20.02.2025).

70.Rodríguez, F. Medios de comunicación y contracultura juvenil / Círculo de lingüística aplicada a la comunicación : Universidad Complutense de Madrid, 2006. P. 5–30.

71.Vero J. F. L. Translating Audio Description Scripts: The Way Forward? Tentative First Stage Project, 2006. URL: http://www.euroconferences.info/proceedings/2006_Proceedings/2006_Lopez_Vera_Juan_Francisco.pdf (accessed date: 18.06.2022).

72.Zaichenko S. Film Discourse as a Powerful Form of Media and its Multi-Semiotic Features. In The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences. URL: [https://www.researchgate.net/publication/335024412_Film_Discourse_A s_A_Powerful_Form_Of_Media_And_Its_Multi-Semiotic_Features](https://www.researchgate.net/publication/335024412_Film_Discourse_As_A_Powerful_Form_Of_Media_And_Its_Multi-Semiotic_Features) (accessed date: 22.06.2022).

73.Zabalbeascoa P. The Nature of the Audiovisual Text and Its Parameters. The Didactics of Audiovisual Translation. Ed. J. Diaz-Cintas. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co., 2008. P. 21 - 38.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА

74. Горох. <https://goroh.pp.ua/>
75. Грінченко. Словарь української мови. URL: <https://554.slovaronline.com/search?s=%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8>
76. Словник жаргонної лексики української мови . URL: <http://ukr-zhargon.wikidot.com/>
- 77.Короткий словник жаргонної лексики української мови. Ставицька Л.О. <https://archive.org/details/zharhonnoi/page/81/mode/2up>
78. Словник.ua.URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BC%D0%B0%D1%87%D0%BE>
- 79.Aulete. URL: <https://www.aulete.com.br/fodido>
80. Conceitos. URL: <https://conceitos.com/gringo/>
81. Dicio. URL: <https://www.dicio.com.br/>
82. ESU. URL: <https://esu.com.ua/>
83. Infopedia. URL: <https://www.infopedia.pt/dicionarios/lingua-portuguesa-aa0/babaca>
84. Infopedia. URL: <https://www.infopedia.pt/dicionarios/lingua-portuguesa/vacil%C3%A3o>
85. Infopedia. URL: <https://www.infopedia.pt/dicionarios/lingua-portuguesa/cascudo>
86. Priberam. URL: <https://dicionario.priberam.org/cambur%C3%A3o>
<https://dicionario.priberam.org/capacho>
87. URL: <https://origemdapalavra.com.br/palavras/babaca/>
88. Resumos. URL: <https://resumos.soescola.com/glossario/significado-da-palavra-ze-ruela/>
89. URL: https://www.sabra.org.br/site/pagode/#google_vignette
90. Significados. URL: <https://www.significados.com.br/cocota/>
91. Significados. URL: <https://www.significados.com.br/x9/>

92. <https://www.slangzone.net/word/%D0%BA%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%B0>
93. Slovnyk.me. URL: <https://slovnyk.me/>
94. Wiktionary. URL: <https://en.wiktionary.org/wiki/arrego?utm>
95. Wikipedia. URL: <https://pt.wikipedia.org/wiki/Babaca>
96. Wikipedia. URL: <https://pt.wikipedia.org/wiki/Busca-p%C3%A9>
97. Wikipedia. URL: https://pt.wikipedia.org/wiki/Boi_de_piranha
98. Wikipedia. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%83%D1%87_%D1%96_%D1%84%D0%B5%D0%BC
99. Wikipedia. URL: <https://en.wiktionary.org/wiki/caveir%C3%A3o>
100. Wikipedia. URL: <https://pt.wiktionary.org/wiki/micro-ondas>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

101. Місто Бога: Боротьба триває (сезон 1). <https://uaseial.top/cidade-de-deus-a-luta-nao-para/season-1>
102. Фарід говорить. Смерть у фавелах. Історія ВОРЕ. Як працює найжорстокіший спецназ Бразилії?
<https://www.youtube.com/watch?v=KyNYRUz1oB0>

ДОДАТКИ

Додаток А

Переклад на українську мову португальського сленгу і жаргону в серіалі «Місто Бога: Боротьба триває»

Епізод 1

De lá para cá,
o bicho pegou no Rio de Janeiro. 1:19

Тепер можна сказати,
що весь Ріо просто палає 1:19

Passei a vida tentando não me meter com o crime, 1:30
Зазвичай я намагався від злочинності триматися якомога далі 1:30

trocando de calçada
para não cruzar com a polícia, 1:32
Те саме стосується і поліції 1:32

Tem que ter peito e tem que ser meio doido para ficar no fogo cruzado 1:57
Треба бути відважним та трохи навіженим, 1:57

No começo, era difícil para caralho. 2:06
Ну спочатку було триндець як важко. 2:06

No jargão do jornalismo,
dá para dizer que virei um cara cascudo. 2:15
Як кажуть журналісти,
я став міцнішим. 2:15

A polícia subia o morro para prender e cobrar arrego. 3:29

Поліція заарештовувала людей, а потім брала з них хабарі. 3:29

E, como dizia meu coroa, sabendo bem das curvas do rio, 4:32

Як казав мій батько 4:32

e os peixes são todo tipo de tranqueira que circula por aí. 4:42

А рибою, різні бандюки, які були навколо мене 4:42

o que eu queria mesmo era voltar a fotografar os cocotas, 5:09

os bailes blacks,

Я б радче і далі знімав друзів, різні чорні туси 5:09

Me fala como está a situação dos corpos, 6:07

І що там по жмуриках, 6:07

Leka. Mas que inferno, meu Deus! 7:49

Леко! Холера, нестерпна дівка! 7:49

Salvou uma alma do purgatório. 8:01

Як сніг влітку. 8:01

Toma. Isso foi o que deu esse mês, porque foi o maior perrengue. 8:22

Ось, все що я маю, важкий був місяць. 8:22

Para. Que cara é essa? 8:52

Що у тебе з пикою? 8:52

- E aí?

- E aí? 11:25

- Салют.

- Привіт. 11:25

Tá bom, Sr. Wilson. Para de palhaçada. 12:53

Авжеж, пане Вілсон. Здуріти можна. 12:53

Depois que Zé Pequeno virou presunto e Cenoura foi em cana, 14:39

Коли Зе сконав, а Моркву кинули заґрати 14:39

a meninada da Caixa Baixa Não conseguiu segurar a boca, 14:42

Діти із банди Малят не довго усім керували 14:42

e foi Curió que passou a dar as cartas na favela. 14:45

От Куріо і забрав контроль над фавелами. 14:45

A Verê está reclamando da bagunça, mas tudo bem. 15:02

Беніс скаржиться на гармидер, але загалом все добре. 15:02

Libera espaço para ela aí.

Resolve essa porra, caralho. 15:07

Павуку ну постав ти ті барабани,

ну мати його в йоб. 15:07

nunca mais deu moral para bandido. 16:01

вона більше не мала стосунків з бандюками. 16:01

Com o tempo, virou mãezona da favela, 16:09

Тепер вона для всіх місцевих, наче друга мати, 16:09

Estão malucos? Cheio de fio... 16:16

Геть подурів? Чи що... 16:16

Berê é foda. 16:22

Ти крута. 16:22

foi o Curió que assumiu os negócios. 17:32

от Куріо і став головним. 17:32

Foi mal, irmão.17:49

О мій косяк, старий. 17:47

Está de brincadeira?18:19

Дядю, приколи тягнеш? 18:19

Aí, coletivo!18:31

Свобода! 18:31

Vamos, mané. 21:55

Вшиваємося, мерщій. 21:55

Musa 24:29

Яка краса 24:30

E agora, com vocês, a nossa princesa da putaria. 28:48

А тепер під ваші оплески, головна принцеса шльондра, 28:48

Seu velho safado, porra! 31:52

Ах ти ж мій стариган! 31:52

Está ligado que eu não gosto de ficar de bobeira, né, paizão? 32:44

Ти знаєш я не люблю марнувати час. 32:44

- Estou na fissura. 35:57

Я хочу повернутись.

Não é Telecatch, não. 36:23

Це не дворова бійка.

Estou desenrolando. 37:14

Ми просто базаримо. 37:14

Eu vim na moral. 37:21

Мені не потрібно проблем.

Só quero a minha boca de volta. 37:25

Просто поверни мій куток.

Епізод 2

Só que eu não aguentava mais ver aquele velho te tirar de otário. 1:29

Просто не могла терпіти знущання старого підараса. 1:29

que tu não é bucha, 1:35

не якийсь вуличний лох 1:35

Tu é bom para caralho mesmo, Buscapé. 7:01

А ти молодець, Ракето! 7:06

- Está gato, está lindão. 7:26

- Та ну гарний, гарний. 7:26

Esculacharam sinistro. 7:55

Суцільне жесьть. 7:55

Essa filhadaputagem não está batendo. 8:10

Це якась маячня

Se o bagulho for verídico, vai ter que cobrar. 8:13

Якщо це правда, то мусимо помститися. 8:13

Maioral das rinhas de galo 8:44

Велике Цебе у світі бійок півнів 8:44

Está falando merda, irmão. 9:21

Не їзди мені по вухам. 9:21

O que eu ganho fechando contigo? 10:00

А яка мені з цього користь? 10:00

Sabe o micro-ondas? 11:15

Колись чули про велику мікрохвильовку? 11:15

Não temos paro para vacilão. 12:38

З щурами ніхто не базарить. 12:38

Para vacilão temos pneu, fogo e gasolina, Barbante. 12:40

Їм роблять велику мікрохвильоку. 12:40

Eu quero geral em casa. 14:49

Усі мають бути вдома. 14:49

Quem correr, vai tomar nas costas! 16:38

Почнуть тікати, гасіть! 16:38

Vai morrer, veado! 17:02

Тобі пиздець, сука! 17:02

Роха, Лека. 20:19

Годі тобі, Леко. 20:19

Não é para correr, não! Vota a cara! 22:12

Куди ти падло, а ну покажися. 22:12

Isso é furada. 26:40

Невигорить. 26:40

Essa putaria aí e a gente aqui sem poder acabar com a festa? 28:28

Хуйня якась, усе через те, що ми не можемо зіпсувати їхнє свято. 28:28

Vamos botar para foder! 31:05

Їбоште їх! 31:05

Segura essa onda. 31:11

Стримуйте їх. 31:11

Difícil para caramba. 37:25

Все дуже важко. 37:25

Pode falar para aquele zé-ruela 40:23

Скажи виблядку

Garoto 41:57

Господи 41:57

Só vim curtir meu baile. 45:19

Просто розважитися прийшов. 45:19

Fala, porra! 47:50

Покажи, чуваче! 47:50

- Foi o bucha do Bradock aí. 48:39

- Йобти, що з тобою? 48:38

Епізод 3

Toma essa galinha, seu filho da puta! 00:56

Ця курка для тебе, падло! 00:56

Beleza 3:57

Кайф, так? 3:57

Parece que o pau está comendo lá de novo. 4:28

Там знову почався поганий двіж

Arrasou. Salvou muito, seu Buscaré.4:56

Та дякую. Ви наш герой, пане Ракето. 4:56

O cara engravidou minha mãe e meteu o pé. 6:35

Він запозичив мою маму та втік. 6:35

É manter a calma, ir no sapatinho, na disciplina, 7:00

Заспокоїтись та опанувати дисципліну, 7:00

Meu bonde vai estar aqui, entocado perto das lojinhas. 7:23

Ховатись біля крамниць. 7:23

Fé em Deus, porra. 7:59

Хай Бог допомагає. 7:59

Valeu, caralho. Partiu. 8:00

До роботи. 8:00

Figuraça. 10:03

Цікавий був хлопець. 10:03

Aí, eu sentei o dedo. 14:25

Я розстріляв тачку. 14:25

Ou a bala faz curva, sei lá. 15:54

Або його кулі не беруть. 15:54

O cara parece fantasma, parceiro. 15:56

Та він як привид бляха. 15:56

Não tem cachê? 16:32

Він що не платитиме?

- Abaixa o dedinho. 16:47

- Не називай мене так. 16:47

assinou um contrato com um playboy filho da puta... 18:01

Ми підписали контракт з йобаним шахраєм. 18:01

Mãe, tudo bem? 19:15

Салют, мам. 19:15

É a primeira vez que um brazuca concorre. 21:37

Бразилія змагається вперше. 21:37

A gente pode pensar em turbinar. 25:33

Ми тебе трішки підрехтуємо. 25:33

Aumentar teu silicone.25:35

Цицьки нормальні вставимо. 25:35

E o nosso chopinho? 29:59

То ми не вип'ємо пива? 29:59

deu bafafa. 31:20

почався справжній жах 31:20

Mete bala, cara! 34:50

Хуярьте їх! 34:50

Tinha que ter enfiado uma bala na cara daquele velho enquanto estava por baixo.
35:43

Треба було пробити макітру старому та й усе. 35:43

e que muitos gringos reclamam. 36:06

згідно з останніми даними білі перелякані 36:06

porque senão o bagulho vai ficar doido. 37:33

інакше стануться жахливі події. 37:33

tiramos onda, porra. 38:01

файно ми їх відлупцювали. 38:01

Mudou o vulgo do ZeroOnze 39:05

Чуєте пацики, тепер у Нульовочки 39:05

Sabe o que acontece com X9? 45:30

Знаєш, що роблять зі стукачами? 45:30

Sem amarelar.47:52

Годі сцятись. 47:52

Епізод 4

Tu não escutou? Vaza, porra! 1:01

Але ми були друзями? Сука, ти глухий? 1:01

Vou acabar a festa da sua gangue. 6:54

Твоїй банді гайки. 6:54

Tu é saracho de bandido! 6:56

Ти бандитська підстилка! 6:56

Tu era muito sem noção, garota. 8:28

Ти завжди була проблемною. 8:28

Vou cobrar o Bradock 09:00

Бредоку гаплик 09:00

De pé, porra. 10:15

Отямся. 10:15

Eles pediram para desenrolar um rapo tranquilo. 11:43

Хочуть спокійно побазарити 11:43

A vida de bicho solto não dá mais para mim. 12:06

З цим життям покінчено. 12:06

mas para isso preciso do seu aval. 12:18

Аде треба, щоб ти дав добро. 12:16

Vai andar na linha? 12:20

Будеш чемним? 12:20

Eu vou. Rapo de sujeito homem. 12:23

Я за свої слова відповідаю. 12:23

Vou ficar de olho. 12:26

Ти у мене на олівці. 12:26

Sem esculacho, tá ligado? 14:07

Без лівої хріні, січеш? 14:07

A Lígia tinha fardo, e isso é para poucos. 17:27

Ліжія мала чуйку – це дуже рідкісна річ. 17:27

Ele mexe com jogo. 20:53

У нього є казино. (він в темі) 20:53

Joga merda no ventilador e vê no que dá? 25:16

Наробимо галасу, щоб всі звернули увагу? 25:16

Não. Reginaldo tem costas quentes. 25:19

Не. Реджінальдо захищає губернатора. 25:19

Rapaziada, volta com a porra do pagode! 29:47

Блять, грайте далі кажу, це наказ! 29:48

Não precisa ser um Einstein. 30:52

Всім відомо, що контракт не їбалово. 30:52

Aí é mole, né? 31:21

А ти забираєш увесь прибуток? 31:21

Está desde antes de eu nascer passando a perna nas pessoas. 31:38

Я розумію, що ти багато років всіх обманюєш. 31:38

Quero ver quem que ia dar moral para uma fanchona... 32:05

Хто б ще витрачав час на бутчиху... 32:05

Apesar de bancar o durão, 32:53

Вдавав із себе крутелика, 32:53

Sei que tem alguma minhoce esburacando o seu juízo.40:28

Тебе точно щось турбує. 40:28

tu vai ganhar dois tiros. 45:15

я тебе уб'ю. 45:15

Епізод 5

para depois levantar a capivara dela. 1:37

та її дані з картотеки 1:37

Esperar o quê? Eles estão doidos. 2:01

На що чекати? Вони психують. 2:01

Eu não montei esse circo para ficar de palhaça no meio do tiroteio 2:04

Я це готувала не для того, щоб здохнути...2:04

Sai da rua que o Caveirão está passando para levar sua alma. 3:57

По ваші душі прийшла смерть. 3:57

Isso devia deixar a gente calejado, 4:46

Усі ми мали стати сильнішими 4:45

Aquieta o facho, menino. 9:19

Та сідай ти вже ... 9:19

Botar a boca no trombone para ver se para a invasão. 10:08

Я поговорю з пресою і покладу цьому край. 10:08

Está de sacanagem com a minha cara? 11:55

Ти що здурів? 11:55

Vocês são uns babacas. 12:54

Ви що підараси робите?

Arregão de bandido. 15:01

Бо він сам бандюк. 15:01

Passou a vida toda fugindo de camburão. 18:20

Усе життя тікали від поліції. 18:20

para botar a morte do Barbantinho na minha conta? 32:25

за кого він себе має, щоб звинувачувати мене у смерті Жилового? 32:25

la dar pinta na minha área e não ia dar um oi? 34:11

хотіли піти й не привітатися? 34:11

Aqui não tem assunto particular, negão. 34:32

Тут не існує приватного, мавпа йобана. 34:32

Епізод 6

Porque malandra não para. 1:22

Бо діляги ніколи не зупиняються 1:22

Tem X9 nessa porra.

Tem rato nessa porra. 4:23

Тут є стукач.

Щура маємо. 4:23

Não tem tempo, não tem gente, não tem verba, não tem porra nenhuma. 5:19

Ані часу, ані людей, ані ресурсів, ніхуя нема. 5:16

É luta para pegar o ônibus lotado, 6:00

Щодня ми пхаємось у повний автобус, 6:00

Se quem lucra com isso é essa playboyzada da Zona Sul? 6:36

Від цього виграють тільки багатії з Півдня. 6:36

Nasceu num gabinete de tubarões. 7:16

Почалася в кабінетах корумпованих політиків... 7:16

Verê nunca teve para na língua. 8:00

Вона говорить те, що думає. 8:00

Está criando cobra para te picar. 11:23

Ти стаєш слабким. 11:23

Estou fodida de medo daquele psicopata. 11:50

Цей псих мене лякає. 11:50

O Reginaldo adora usar as pessoas e está puxando para a sardinha dele, 12:20
Редженальдо використовує людей, та думає лише про себе, 12:20

Só que eu não tenho vocação para boi de piranha. 12:45
Я не буду твоїм жертвеним ягням. 12:45

Essa foto é uma bomba? É uma bomba. 13:54
Не сперечатимуся. Це може бути голосна подія.13:54

não ia deixar o pupilo dele na mão. 14:56
але я знав, що це його точно зачепить.14:53

Só que o cara tem testa de ferro e laranja para tudo. 15:04
Але він добряче захищений.15:04

Não, bucha. 15:32
Ні, звичайним мулом.15:32

Provavelmente ele foi usado de isca. 15:53
Тому й він був наживкою. 15:53

Esse Reginaldo não é besta, ele não é... 16:40
Редженальдо сурова людина, він не жартує...16:40

O Reginaldo não usa telefone, ele tem medo de grampo. 18:09
Редженальдо не користується телефоном, не довіряє їм.18:09

Se cada um der o que tem, a gente consegue dar uma alavancada. 19:27
Бо смердітеме так, що можна буде здохнути. 19:27

Mas depois que estourar essa bomba, a gente vai ter que ficar no sapatinho. 24:48

Коли почнеться двіж, нам потрібно буде зникнути 24:48

E que, para vencer nesse jogo, ou ela dava as cartas ou virava a mesa. 27:10

Щоб перемогти потрібно або здавати карту, або змінювати хід гри. 27:10

Só até a poeira abaixar. 27:30

поки всі не заспокоюються.27:30

sobre essa podridão no jornal. 29:05

оці жахливі новини.29:05

Ela tinha essa capacidade de sacudir a poeira e dar a volta por cima. 29:09

Вона завжди продовжувала боротьбу. 29:09

A quem interessaria soltar um factóide em plena campanha do meu filho? 29:29

Оці плітки під час кампанії мого сина, кому вони на користь? 29:29

de Vossa Excelência recebendo arrego 30:02

з найвідоміших дилерів Pío 30:02

Naquele momento, quem estava com um abacaxi.. 30:30

Бо тоді в лайні опинився тільки Реджинальдо... 30:30

RESUMO

No mundo contemporâneo, assistimos a uma diminuição dos níveis de censura, o que propicia o uso generalizado de gíria, jargão e linguagem obscena em diversos domínios da vida social, incluindo o cinema. A tradução de filmes e telenovelas para diferentes línguas levanta desafios complexos, sobretudo no que diz respeito à preservação das especificidades linguístico-culturais da língua de partida. A reprodução adequada dessa linguagem, altamente expressiva e carregada de marcações sociais, é crucial não só para manter a autenticidade dos diálogos, mas também para transmitir com precisão o contexto sociocultural da obra original.

A pertinência desta investigação reside na necessidade de definir as particularidades da tradução do léxico não-padrão – gíria e jargão – de modo a garantir uma transmissão fidedigna do conteúdo, respeitando simultaneamente os matizes emocionais e culturais da língua de origem e as normas estilísticas da língua de chegada.

O objetivo deste trabalho consiste em analisar as características linguístico-culturais da tradução do calão e do jargão brasileiros do português para o ucraniano, tomando como corpus a série *Cidade de Deus: A Luta Não Para*. Para alcançar esta meta, foram estabelecidas várias tarefas específicas: caracterizar as particularidades linguísticas da gíria e do jargão e o seu contexto sociocultural na língua portuguesa; descrever os principais problemas da sua tradução; investigar a representação do ambiente criminal na tradução da série; analisar as peculiaridades da tradução do calão brasileiro; identificar os aspetos culturais e linguísticos relevantes; realizar uma análise etnográfica do guião; e avaliar a adequação da reprodução da função comunicativa dos elementos de gíria e jargão no texto traduzido.

O objeto de estudo é a gíria e o jargão brasileiros, enquanto o seu sujeito é constituído pelas especificidades linguístico-culturais da sua tradução.

A fundamentação teórico-metodológica baseou-se nas investigações de estudiosos ucranianos M. Rudenko, L. Stavytska, S. Miroshnyk, O. Lysenko, entre outros, que exploraram as distinções conceptuais entre argot, jargão e gíria. Em termos

de investigação estrangeira, destacam-se os trabalhos de R. Mazer Etto e D. Lucchesi, que realizaram descrições aprofundadas do calão e do jargão portugueses.

Na realização do estudo, recorreu-se a métodos teóricos – descritivo, análise e síntese, comparação e generalização – e a métodos práticos como a análise linguística e a técnica de amostragem.

A novidade científica do trabalho reside na análise inédita das especificidades linguístico-culturais da tradução do calão e do jargão brasileiros para o ucraniano no contexto da série *Cidade de Deus: A Luta Não Para*.

Do ponto de vista prático, os resultados obtidos podem ser utilizados na formação de estudantes das áreas da Filologia, Literatura e Estudos de Tradução, bem como por docentes e tradutores profissionais.

A gíria é entendida, de forma geral, como um estilo linguístico peculiar operado por determinados grupos sociais, caracterizado por elevada expressividade e, por vezes, vulgarização lexical. O jargão, por outro lado, é um fenómeno linguístico associado a contextos profissionais ou socioculturais específicos, utilizado para expressar conceitos únicos ou emoções, frequentemente incorporando elementos metafóricos, irónicos ou humorísticos. Ambos os fenómenos servem à construção da identidade de grupo e facilitam comunicação informal entre membros da comunidade.

Na língua portuguesa, o calão e o jargão estão frequentemente ligados às falas de grupos marginalizados, como traficantes de droga e residentes de bairros degradados. Tais formas linguísticas funcionam como marcadores de pertença social, mas também contribuem para a estigmatização social, ao associarem os seus utilizadores a comportamentos criminais ou a baixos níveis educacionais.

A tradução deste tipo de léxico apresenta desafios substanciais. O tradutor deve não apenas encontrar equivalentes adequados, mas também preservar o valor semântico, a carga emocional e o tom estilístico dos termos originais, transmitindo assim com precisão a atmosfera e o espírito do texto de partida.

A análise do corpus demonstrou que os tradutores da série *Cidade de Deus: A Luta Não Para* recorreram a diversas estratégias – tradução literal, equivalência funcional e adaptações livres – para manter a carga expressiva e preservar o ambiente

do mundo criminal retratado. Contudo, certas escolhas tradutórias, especialmente na transmissão da agressividade e rudeza, resultaram em suavizações ou alterações de impacto relativamente ao texto original.

Globalmente, o trabalho de tradução respeita as particularidades linguísticas e culturais, oferecendo ao público ucraniano uma aproximação autêntica ao universo social da obra. Ainda assim, verificou-se que a adaptação cultural, embora necessária para a receção adequada da série, pode comprometer, em alguns casos, a exatidão semântica e a expressividade do original.

O aperfeiçoamento da tradução de gíria e jargão passa pela valorização das competências linguísticas e culturais dos tradutores, pelo recurso a estratégias tradutórias diversificadas, como a compensação e a adaptação, e pela criação de recursos terminológicos específicos (tesauros, bases de dados), o que permitirá elevar o nível de qualidade das traduções audiovisuais.

Através da caracterização das especificidades do calão e do jargão, conclui-se que estes são elementos fundamentais da dinâmica linguística e cultural de uma sociedade. Refletem realidades sociais complexas, promovem a identidade grupal e interagem dinamicamente com a norma literária, contribuindo para a renovação contínua do léxico.

A tradução de tais fenómenos exige um profundo conhecimento linguístico, cultural e pragmático, e a capacidade de encontrar um equilíbrio entre a fidelidade ao conteúdo original e a adaptação cultural necessária. No caso da série *Cidade de Deus: A Luta Não Para*, o trabalho de tradução revela-se, em geral, eficaz na transmissão do ambiente linguístico e sociocultural da obra, embora subsistam margens de melhoria quanto à preservação de certas nuances de significado e impacto emocional.